

T.C.

İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI

TÜRKÇE EĞİTİMİ BİLİM DALI

UYGURCA ÖYKÜLEYİCİ METİNLERDE (ÇATIK) YER

ALANDEĞERLERİN TÜRKÇE ÖĞRETİM PROGRAMINA GÖRE

İNCELENMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Görkem YILMAZ

Danışman: Prof. Dr. Nesrin SİS

Malatya-2019

ONUR SÖZÜ

Prof. Dr. Nesrin SİS' in danışmanlığında yüksek lisans tezi olarak hazırladığım UYGURCA ÖYKÜLEYİCİ METİNLERDE (ÇATİK) YER ALAN DEĞERLERİN TÜRKÇE ÖĞRETİM PROGRAMINA GÖRE İNCELENMESİ başlıklı bu çalışmanın bilimsel ahlâk ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın tarafımdan yazıldığını ve yararlandığım bütün yapıtların hem metin içinde hem de kaynakçada yöntemine uygun biçimde gösterilenlerden oluştuğunu belirtir, bunu onurumla doğrularım.

Görkem YILMAZ

T.C.
İnönü Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Ana Bilim Dalı
Türkçe Öğretmenliği Bilim Dalı

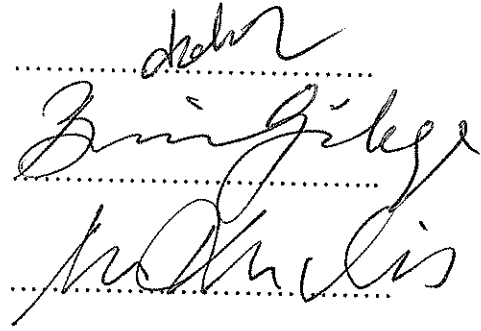
Görkem YILMAZ tarafından hazırlanan “Uygurca Öyküleyici Metinlerde (Çatik) Yer Alan Değerlerin Türkçe Öğretim Programına Göre Değerlendirilmesi” başlıklı bu çalışma, 21.01.2019 tarihinde yapılan sınav sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

İMZALAR

Başkan: Dr. Öğr. Üyesi Bahar DOĞAN

Üye: Dr. Öğr. Üyesi Bekir GÖKÇE

Üye: Prof. Dr. Nesrin Sis (Danışman)

O N A Y

...../...../201...

Doç. Dr. Niyazi Özer
Enstitü Müdürü

ÖN SÖZ

Çalışmanın başından sonuna kadar desteğini esirgemeyen, engin bilgi birikimi ile yol gösteren, lisans ve lisansüstü öğrenimim sürecinde üzerimde emeği olan saygıdeğer hocam, danışmanım Prof. Dr. Nesrin Sis'e sonsuz teşekkürlerimi sunarım. Bu yolda beni destekleyen, yetiştiren kıymetli hocalarıma; eğitim hayatım boyunca yardımlarını esirgemeyen sevgili aileme ve arkadaşlarıma saygı, sevgi ve şükranlarımı sunarım. Çalışmanın oluşumuna görüş ve önerileriyle katkı sunan kuzenim Buse Yılmaz'a; her zaman desteğini ve ilgisini gösteren kardeşim Merve Yılmaz'a teşekkür ederim.

Görkem YILMAZ

ÖZET

UYGURCA ÖYKÜLEYİCİ METİNLERDE (ÇATIK) YER ALAN DEĞERLERİN TÜRKÇE ÖĞRETİM PROGRAMI'NA GÖRE İNCELENMESİ

YILMAZ, Görkem

Yüksek Lisans, İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Ana Bilim Dalı

Türkçe Eğitimi Bilim Dalı

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Nesrin SİS

Ocak-2019, XI + 136sayfa

Bu araştırmada, Uygurca öyküleyici (çatik) metinlerde tespit edilen değerler 2018 Türkçe Öğretim Programı'na göre incelenmiştir. Araştırmanın amacı, seçilen (Aç Pars Öyküsü, Çaştani Bey Öyküsü ile İyi ve Kötü Prens Öyküsü) öykülerde (çatik); değer eğitimi ve değerlere ne ölçüde yer verildiğini saptamaktır. Belirlenen değerler Türkçe Öğretim Programı'ndaki kök değerlere göre incelenmiş ve yorumlanmıştır. Araştırma sonucunda seçilen Uygurca öykülerin içeriğinde değerlerin yer aldığı, bu değerlerin 2018 Türkçe Öğretim Programı'ndaki kök değerlerle örtüştüğü saptanmıştır. Öykülerde tespit edilen değerlerin Türkçe eğitiminde kullanılabileceği, Türkçe ders kitaplarında bu metinlere de yer verilebileceği önerilmektedir.

Araştırmada, seçilen Uygurca öyküleyici metinlerde yardımseverlik, vatanseverlik, sorumluluk, sevgi, saygı, dürüstlük, öz denetim gibi değerlerin yer aldığı görülmüştür. Bunun yanında adalet, dostluk gibi değerler üzerinde de önemle durulmuştur. Günümüzde değer eğitiminde kullanılan öykülerin yanı sıra Uygurca yazılmış öykülerin de değerler eğitiminde kullanılabileceği önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Uygurca Öyküleyici Metinler, Değerler Eğitimi, Kök Değerler, Türkçe Öğretim Programı.

ABSTRACT

A STUDY OF THE VALUES IN UYGHUR NARRATIVE TEXTS (ÇATIK) IN TERMS OF TURKISH TEACHING PROGRAM

YILMAZ, Görkem

Master's Degree, Inonu University Institute of Educational Sciences

Education of Turkish Language Teaching and Social Sciences Teaching

Turkish Language Teaching Main Department

Thesis Advisor: Prof. Dr. Nesrin SİS

January-2019, XI + 136page

In this study, the values identified in the Uyghur narrative texts (çatık) were examined in terms of Turkish teaching program. The aim of the study is to determine to what extent value education and values were included in the selected (çatık) stories (Hungry Pars Story, Sir Chashtani Bey Story and The Good and The Bad Prince Story). The values found in the study were examined and interpreted in terms of Turkish teaching program. As a result of the study, it was found that there were values in the contents of the Uyghur stories and these values were seen to match up with the root values. It was concluded that the values found in the stories can be used in teaching Turkish and these texts can be included in the Turkish textbooks.

In the study, it was found that values such as helpfulness, patriotism, commitment, love, respect, honesty and self-control were included in the selected Uyghur stories. Besides that; values such as justice and friendship were also

overemphasized. In the light of this information, it was observed that these stories can keep up with the other stories written in Turkish and have such a rich content to compete with the other stories written in Turkish. We have come to the conclusion that along with the stories used in values education, stories written in Uyghur can also be used in values education.

Keywords: Uyghur Narrative Texts, Values Education, Root Values, Turkish Teaching Program.

İÇİNDEKİLER

ONUR SÖZÜ.....	i
ÖN SÖZ	ii
ÖZET	iii
ABSTRACT.....	iv
İÇİNDEKİLER.....	vi
KISALTMALAR LİSTESİ.....	ix
TABLolar LİSTESİ	x
GİRİŞ.....	1
1.1.Problem Durumu.....	1
1.2.Araştırmanın Amacı	1
1.2.1.Araştırmanın Alt Amaçları	2
1.3.Araştırmanın Önemi	2
1.4.Araştırmanın Sınırlılıkları	2
1.5.Varsayımlar	3
2.KURAMSAL BİLGİLER VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	4
2.1. Kuramsal Bilgiler.....	4
2.1.1.Uygur Adı.....	4
2.1.2.Uygur Türkleri Tarihi	4
2.1.3.Uygur Kültür ve Medeniyeti	6
2.1.4.Uygur Türkçesi Dil Özellikleri.....	7
2.1.5. Uygurlardan Kalan Eserler	8
2.1.5.1. Müslüman Çevreye Ait Metinler	9
2.1.5.2. Hristiyan Çevreye Ait Metinler	9
2.1.5.3. Manici Çevreye Ait Metinler.....	9

2.1.5.4. Burkancı (Budist) Çevreye Ait Metinler	10
2.1.5.4.1. Çatikler (Öyküler) ve Özellikleri	10
2.1.5.4.2. Aç Pars Öyküsü.....	11
2.1.5.4.3. İyi ve Kötü Prens Öyküsü	12
2.1.5.4.4. Çaçtani Bey Öyküsü.....	12
2.1.6. Değer Kavramı	13
2.1.7. Değerlerin Sınıflandırılması	14
2.1.8. Değer Eğitimi	15
2.1.9. Türkçe Dersi Öğretim Programında Yer Alan Değerler	15
2.2. İlgili Araştırmalar.....	16
3. YÖNTEM	18
3.1. Araştırmanın Modeli	18
3.2. Verilerin Toplanması	18
3.3. Verilerin Analizi.....	18
4. BULGULAR VE YORUM.....	20
4.1. Adalet	21
4.2. Dostluk.....	22
4.3. Dürüstlük.....	25
4.4. Öz Denetim	27
4.5. Sabır	29
4.6. Saygı.....	30
4.7. Sevgi.....	34
4.8. Sorumluluk.....	40
4.9. Vatanseverlik.....	43
4.10. Yardımseverlik.....	48
5. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	56

5.1. Sonuç.....	56
5.2. Öneriler	61
KAYNAKÇA.....	63
EKLER	66
EK 1. Aç Pars Öyküsü.....	67
EK 2. Çaştani Bey Öyküsü.....	68
EK 3. İyi Ve Kötü Prens Öyküsü	69

KISALTMALAR LİSTESİ

APÖ: Aç Pars Öyküsü

ÇBÖ: Çatani Bey Öyküsü

İKPO: İyi ve Kötü Prens Öyküsü

MEB: Millî Eğitim Bakanlığı

TDK: Türk Dil Kurumu

TDÖP: 2018 Türkçe Dersi Öğretim Programı

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1 Öykülerde Bulunan Değerler	20
--	----

GİRİŞ

Giriş bölümünde problem durumu, araştırmanın amacı, araştırmanın önemi, araştırmanın sınırlılıkları ve varsayımlar üzerinde durulmuştur.

1.1.Problem Durumu

Ana dili eğitiminde ve çocuklara değer aktarımında metinlerin önemli bir yeri vardır. Metinler sayesinde çocuklar iyiyi, doğruyu ve güzeli öğrenir; bu olumlu tutumları benimseyip kendi yaşantılarında davranışa dönüştürürler. Değer aktarımında, Türk edebiyatından seçilen ve müfredatlarda yer alan metinlerin yanı sıra Eski Uygur Türkçesi Burkancı edebiyat çevresinde oluşan çatıklere de yer verilebilir. Çatikler, çocuklara değer aktarımında kullanılabilir ve değerler eğitiminde çatiklerden faydalanılabilir.

Türkçe dersi kitaplarında yer alan Dede Korkut Hikâyeleri gibi eski Uygur Türkçesi Burkancı edebiyat çevresinde oluşan çatıklere de Türkçe ders kitaplarında yer verilebilir. Bu öyküler sadeleştirilerek veya çatiklerin içerisinde değerlerin tespit edildiği bölümler alınarak Türkçe dersi kitaplarına konulup değer eğitiminde kullanılabilir. Eski Uygur Türkçesi Burkancı edebiyat çevresinde oluşan öyküleyici metinler (çatikler)' de yer alan hangi kök değerlere yer verilmiştir ve bu değerler çatiklerde nasıl aktarılmıştır?

1.2.Araştırmanın Amacı

Eski Uygur Türkçesi Burkancı edebiyat çevresinde oluşan öyküleyici metinlerde (çatik) ulusal ve evrensel değerlerin mevcut olabileceği düşünülmektedir. Metinlerde yer alacağı düşünülen kök değerler, metinler incelenerek tespit edilmeye çalışılmıştır. Bu araştırmanın amacı, kök değerlerin öykülerde nasıl işlendiğini tespit etmek, 2018 Türkçe Öğretim Programı'nda yer alan değerler eğitimiyle örtüşüp örtüşmediğini araştırmak hedeflenmiştir.Öykülerde aktarılan değerlerin günümüz öğretim programında yer alan değerlerle ilgisinitespit edip, öyküleri bu yönüyle değerlendirmek amaçlanmıştır.

1.2.1.Araştırmanın Alt Amaçları

2018 Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda yer alan kök değerlerden hareketle şu alt amaçlara ulaşılabilir:

1. Aç Pars öyküsünde adalet, dostluk, dürüstlük, öz denetim, sabır, saygı, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik, yardımseverlik kök değerlerine yer verilmiş mi?
2. Çaştani Bey öyküsünde adalet, dostluk, dürüstlük, öz denetim, sabır, saygı, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik, yardımseverlik kök değerlerine yer verilmiş mi?
3. İyi ve Kötü Prens öyküsünde adalet, dostluk, dürüstlük, öz denetim, sabır, saygı, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik, yardımseverlik kök değerlerine yer verilmiş mi?

1.3.Araştırmanın Önemi

Bir milleti bir araya getiren, ayakta tutan, geçmişten alıp geleceğe taşıyan unsurların başında o milleti oluşturan değerler gelmektedir. Ortak değerlere sahip insanlar sevinçte, tasada, başlarına gelebilecek her türlü olumlu ve olumsuz durum karşısında bir araya gelirler. Bunu sağlayan ise o toplumun birlikte oluşturduğu değerlerdir. Bu değerleri öğrencilere aşılayacak olan edebi kaynaklar Türk edebiyatı eserlerinden seçilebilir.

İlköğretim Türkçe ders kitaplarında öğrencilere aktarılmak istenen değerler metinler aracılığıyla verilmektedir. Bu metinlerin içerisine çatikler de dâhil edildiğinde, metinlerin edebî tür olarak zenginlik göstereceği düşünülmektedir. Bu araştırma, hem seçilecek metinler bakımından hem de tür bakımından edebî çeşitliliği arttırmayı hedeflemektedir. Öyküler incelenerek Türk milletinin geçmişte oluşturduğu değerler ortaya çıkarılmış ve bu değerlerle ilgili kaynakların çeşitlenip zenginleşebileceği düşünülmüştür.

1.4.Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu çalışmada tespit edilen değerler, 2018 Türkçe Öğretim Programı'nda yer alan kök değerlerden seçilmiştir ve programda yer alan kök değerlerler sınırlandırılmıştır. Ayrıca bu araştırma, Eski Uygur Türkçesi Burkanlı edebiyat çevresinde meydana getirilen; Şehzade ile Aç Pars Hikâyesi, Prens Kalyanamkara ve

Papamkara Hikâyesi, aştani Bey" öyküleri (çatıklar) ile sınırlandırılmıştır. Araştırmada olumlu tutum ve davranışlara yer verilip, olumsuz tutum ve davranışlara yer verilmemiştir.

1.5.Varsayımlar

1.Eski Uygur Türkçesiyle yazılmış öyküleyici metinler (çatıklar), içerdikleri değerler bakımından Türkçe derslerinde kullanılacakları varsayılmaktadır.

2.KURAMSAL BİLGİLER VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. Kuramsal Bilgiler

Bu başlık altında Uygur adı, Uygurlardan kalan eserler, Burkancı (Budist) çevreye ait metinler, değer kavramı, değer eğitimi, 2018 Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda yer alan değerler ile ilgili bilgiler ele alınmıştır.

2.1.1.Uygur Adı

Uygur adına, ilk defa 716 yılında Bilge Kağan Kitabesi'nde rastlanmıştır. Ayrıca Uygur adı, "Karabalgasun, Şine Usu, Tez İl, Suci, İyme, Şivet Ulan" gibi yazıtlarda da yer almıştır. 787-843 yılları arasında Tibet'e gönderilen Uygur elçilerinin raporlarında, Uygur adı Tibetçe "Ho-yo-hor" şeklinde yazılmıştır (Gömeç, 2011: 29-30).

Uygur adının kökeni hakkında G. Nemeth, kelimeyi uy- "uymak, takip etmek" fiilinden -gur ekiyle birleşerek bir isim teşkil ettiğini söyler. Ancak ET'de fiilin ud- olması bu fikri doğrulamamaktadır (Eraslan, 2012: 31).

Uygur adı ile ilgili çok çeşitli görüşler öne sürülüp yorumlar yapılmıştır. Uygur'un anlamının "uymak, yapışmak, birbiriyle yardımlaşan" ve "kendi kendine yeter" gibi sözcüklerden türediği, bununla birlikte Uygur adının Uy+gur şeklinde oluştuğu, "uyanlar, bir araya gelenler, akrabalar" anlamını taşıdığı görülmektedir. Uygur adına Çin kaynaklarında da rastlanmaktadır. Bu kaynaklarda Uygurların iki ağaçtan türediklerine dair hikâyeler anlatılmıştır. Karabalgasun Yazıtı'nın Çince yüzünde geçen ve Çince kaynaklarda yer alan bilgiler sayesinde Uygurların dokuz aileden meydana geldiği tespit edilmiştir (Gömeç, 2011: 31-33).

2.1.2.Uygur Türkleri Tarihi

Uygur Hanlığı, 745 yılında eski Kağanlığın yıkılmasıyla kurulmuştur. Uygurlar 840 yılına kadar özgür ve bağımsız bir şekilde Moğolistan topraklarında yaşamışlardır. Kağanları Kutluğ Bilge Kül'ün zamanında Uygur devletinin sınırları, Mançurya'yı içine alarak Altay Dağlarına ve doğuda Tiyenşan'daki Karluk topraklarına kadar yayılmıştır.

Uygurların başkenti, eski Kağanlığın da başkenti olan Ordubalık şehridir (Caferoğlu, 1984: 149).

Uygurlar ilk olarak Tölös boyunun içinde bir kabile olarak yaşamışlardır. Çin kaynakları, Uygurların 7. yüzyılın başında Selenge boylarında yaşadığını, bir kısmının da imparator Tao-wu-ti tarafından Çin'in yukarısına yerleştirildiğini yazarlar. Buraya yerleştirilen Uygurlar hem ziraat ve hayvancılıkla uğraşmış hem de güvenliği sağlamışlardır (Gömeç, 2011: 35).

Tölisler içinde bir etnik grup olan Uygurlar, Hun devletinin zayıfladığı ve yıkılmaya yüz tuttuğu VI. yüzyılda Kuzey-Doğu Asya'da Selenga Nehrinin batısından Yenisey Nehrine kadar uzanan bölgede devlet şeklinde varlıklarını sürdürmüşlerdir (Üstüner, 2012: 69).

On Okları ve diğer Tölös boylarının çoğuna hükmeden Çor Alp (Ch'u-lo) Yabgu, 605 senesinde Tölös kabilelerine saldırmıştır. Bundan dolayı Tölösler de Uygurlarla birleşmişlerdir. 627 yılında, Kök Türklerin sarsıntı içinde oldukları bir dönemde Uygurlar ve Sır Tarduşlar kabilesi isyan etmiştir. Uygurların liderliğine P'u-Sa (Pusat) geçmiştir. Daha sonraki başarılarından dolayı ona il-teber unvanı verilmiştir. Uygur birliğinin temelini attığı düşünülen Pusat hakkında Çin kaynakları da övgüyle bahsetmiştir. Uygurlar, Pusat döneminde hayatlarını zengin bir toplum olarak yaşamışlardır (Gömeç, 2011: 35-36).

Uygurları oluşturan etnik yapı farklı isimlerle adlandırılmıştır. Bozkır'da yaşayanlar kendilerine "Oylıg", dağlık kesimde yaşayanlar ise "Tağlıg" isimlerini vermişlerdir. Bunların ikisi birleşerek "Sarı Uygur" boyunu oluşturmuşlardır. "Sarı Uygur" boyu içerisinde Moğollaşanlar da "Şira Uygur" adını taşımışlardır. Sarıg Uygurların, diğer Uygur kavimlerini oluşturup yabancı dille konuşanlardan ayrılan yönü Türkçe konuşmalarıdır. Türkçe konuşan Sarıg Uygurlar kendilerine "Hara Uygur" demişlerdir (Caferoğlu, 1984: 149).

Uygurlar üç evrede incelenebilir:

Ötüken Uygur Devleti (745-840)

Kansu Uygur Devleti (840-1226)

Hoço Uygur Devleti (840-1209)olarak varlıklarını sürdürmüşlerdir (Eraslan, 2012: 32-33).

745-1209 arasındaki dönemlerde varlığını sürdüren Uygur devletleri çeşitli baskılara, istilalara uğrayarak zaman içerisinde zayıflayıp dağılmıştır.

Önemli ticaret ve kültür merkezlerine hâkim olan Uygurlar, zaman içerisinde askerî özelliklerinden uzaklaşarak ticaretle uğraşmaya başlamışlardır. Karahanlıların İslamiyet'i kabul etmesiyle birlikte Uygurların da kültürel ve sosyal hayatlarında değişimler olmuştur. Doğu Türkistan Uygurları da ms. 1209 yılında Cengiz Han'ın idaresine girerek varlıklarını devam ettirmişlerdir (Eraslan, 2012: 34).

2.1.3.Uygur Kültür ve Medeniyeti

Uygurlar sanatta ve fikir hayatında diğer Türk devletlerine nazaran daha iyi seviyeye ulaşmışlardır. Uygur hakanlarının sarayında sanatkârlar, bilim insanları, tarihçiler korunmuş, kütüphaneler kurulmuş, müzik ve edebiyatta öncü rol oynamışlardır (Eraslan, 2012: 34).

Uygurlar, Asya'da Türk dil ve kültürünün gelişmesinde, yayılmasında önemli katkıda bulunmuşlardır. Türk diline bağlı kalmaları, kültürlerini devam ettirmeleri, dinî inançlarındaki hoşgörülerıyla kendisinden sonra kurulan Türk devletlerine rol model olmuşlardır. Hukuk alanında da ileri seviyelere ulaşan Uygurlar, Hakanlıklarını hukuki esaslara dayalı bir sistemle idare etmişlerdir. Diğer ülkelerle ilişkiler kurarak diğer yerlerde yaşayan Türk halkı için de koruyucu kanunlar geliştirmişlerdir (Üstüner, 2012: 71).

Doğu Türkistan'da yaşayan Uygurlar, yerleşik hayata geçmiş ve bunun sonucunda tarımla uğraşmışlardır. Uygur Türkleri, tarım için sulama kanalları yaparak ziraat alanında büyük ilerlemeler kaydetmişlerdir. Bunun yanı sıra tüccarlık, sanatkârlık ve çiftçilik yaparak diğer Türk devletlerine örnek olmuşlardır (Gömeç, 2011: 163).

2.1.4.Uygur Türkçesi Dil Özellikleri

Günümüzde Uygurlardan kalan eserlerin çoğu tercüme niteliği taşır. Çeşitli dillerden tercüme yoluyla aktarılan sözcükler, dönemin dil özellikleri üzerinde etkili olmuştur. Bu dönemde Türkçeye , "Çin, Sogod, İran ve Hint" dillerinden dini terimler ve deyimler girmiştir. Budizm ve Maniheizm gibi dinlerin etkisiyle Uygur Türkçesine, yabancı gramer unsurları ile çok sayıda yabancı sözcük girmiştir.Eski Uygur Türkçesinin bir önemli özelliği de Türkçe metinlerde ve Türkçeye yapılan çevirilerde, mümkün olduğunca Türkçe türetme imkânları kullanılmasıdır. Böylece yabancı kelimelerin karşılıkları Türkçe kelimelerle sağlanmıştır. Bu da Uygurların, diline ve dil hassasiyetine verdiği önemi göstermektedir (Üstüner, 2012: 75).

Uygur Türkleri, çağdaşı olan Köktürlere göre daha sistemli ve daha gelişmiş bir yazı dili kullanmıştır. Uygur Türkçesi, Türk dili için bir mihenk taşı özelliği gösterir. Çünkü Uygur Türkçesi, Çuvaş, Yakut ve diğer Türk şiveleri için ana dil vazifesi görür. Uygur alfabesinin kökeni hakkında çeşitli görüşler ileri sürülse kesin tespiti F. W. K. Müller yapmıştır. Müller, 1909'da yayınladığı bir yazısında Uygur alfabesi "Mani alfabesi ile Arami yazısının Estrangelo kolundan türetilmiştir." der. Bunun yanı sıra Brahmi yazısının da hece yazısı olduğunu ifade etmiştir (Eraslan, 2012: 53).

Soğut yazısının akrabası olan Uygur yazısı, bütün yazı çeşitleri içinde en çok kullanılmış olanıdır. Bu yazı, sağdan sola doğru yazılmış olup satırları ise birbirine paraleldir. Son dönemlerde ise satırlar diklemesine yazılmış, satırlar da soldan sağa doğru devam ediyordu (Akalın, 2000: 11).

Yazı dili olarak Köktürkçe dil özelliklerini devam ettiren bir dönem olan Eski Uygur Türkçesinin "y" ve "n" olmak üzere iki ağız bulunmaktadır.

Eski Türkçenin gramerini yazan Annemarie von Gabain, Uygurca metinlerin dilini "y" ve "n" ağızı olarak iki ana ağız grubuna ayırmıştır. Gabain'e göre "y" ve "n" ağızlarını ayıran birçok özellik vardır. Bu özellikler aşağıda maddeler hâlinde sıralanmıştır:

y Ağzı

- 1.Çıkma hali için çoğunlukla +Dın kullanılması.
- 2.İlgi hali ekinin, ünsüzlerden sonra +nİnolması.
- 3.Bilinen geçmiş zaman teklik 2. şahıs ekinin her zaman ŋ'li olması.
- 4.Gereklilik için daha çok -gUIUk ekinin kullanılması.
- 5.-p zarf-fiil ekinin -pAn'dan daha çok kullanılması.
- 6.erki yerine erinç'in hâkim olması.

n Ağzı

1. Birinci heceden sonraki I ile yardımcı ünlü I'nın bazen genişleyerek A olması: amıl/amal (sakin), balık/ balak (balık), akıg/akag (akma), kañımız/kañamaz (babamız), sawıg/sawag (sözü), temirig/temireg (demiri).
2. Vasıta hali ekinin dudak uyumu tesiriyle bazen yuvarlaklaşarak +un olması.
3. Çıkma hali için yalnız +DA kullanılması.
4. İlgi hali ekinin ünsüzlerden sonra, bazen +Xŋolması.
5. Bilinen geçmiş zaman teklik 2. şahıs ekinin bazen +tXg olması.
6. -pAn'ın -p'den daha sık kullanılması.
7. Gerekliliğin -gUIUk eki yerine -slg ile ifade edilmesi.
8. -glI sıfat-fiil eki yanında -gmA ekinin de yaygın olması (Ercilasun, 2015: 272-273).

2.1.5. Uygurlardan Kalan Eserler

Uygurlardan kalan eserler bugün; Müslüman çevreye ait metinler, Hristiyan çevreye ait metinler, Manici çevreye ait metinler ve Burkancı (Budist) çevreye ait metinler olmak üzere dört grupta incelenmektedir (Ercilasun, 2015: 226).

2.1.5.1. Müslüman Çevreye Ait Metinler

Hoço Uygur devleti döneminde Müslümanlık yavaş yavaş yayılmaya başlamıştı. Bu dönemde bazı Müslüman Uygurlardan kalan şiir metinleri, şekil bakımından Manici ve Burkancı şiirlerden daha korunaklı yapıdadır. Bazı şiir parçalarında mısra başı kafiye bulunur. Mısra sonlarındaki ahenk unsurları, 4+4 veya 4+3'lük hece vezinleriyle yazılmaları ve mısraların birbirine bağlanması gibi özelliklerle Divânü Lûgati't-Türk'teki şiirlerle benzerlik gösterirler. Ayrıca bu şiir metinlerinin konuları genellikle ahlaki ve beşerî olmaları sebebiyle Manici ve Burkancı şiirlerden farklıdır (Ercilasun, 2015: 260).

2.1.5.2. Hristiyan Çevreye Ait Metinler

Uygurların yaşamında Hristiyanlığın bir kolu olan Nesturîlerin de etkileri görülür. Bu dönemde İncil'den Uygurcaya çevirisi yapılmış bazı metin parçaları bulunmuştur. Ayrıca 13-14. yüzyıllardaki mezar taşlarında Süryanî yazılı Türkçe satırlara da rastlanmıştır (Ercilasun, 2015: 260).

2.1.5.3. Manici Çevreye Ait Metinler

Maniheist Uygur edebiyatı, Eski Uygur edebiyatı içerisinde önemli bir yer tutar. Bu dönemde elimize geçen malzemelerin çoğu Soğdca metinlerin bire bir çevirisiyle oluşturulmuştur. Manici çevreye ait metinlerin merkezinde "din" ögesi yer alır. Bu metinlerin bazıları dinî kıssa niteliğindedir. Yine bu dönemde yazılan eserlerin çoğu düz yazı biçiminde oluşturulmuş olmasına rağmen şiir niteliği taşıyan eserler de mevcuttur (Özbay, 2014: 40).

Manihey harfleriyle yazılan Mânî dinine ait Türk edebiyatı çok da zengin değildir. Çünkü bu harflerle yazılan metinlerin çoğu Soğd veya Orta Fars dilindeydi. Manihey harfleri, Uygurcaya yakın bir sisteme sahiptir. Bundan dolayı da Mânî harfleriyle yazılmış olan eserler, Uygurca yazılmış eserlere göre daha kolay okunmaktadır (Caferoğlu, 1984: 187-188).

Manici edebiyatta "nazım, manzume, şiir" adı, Hintçeden geçen "şlok" terimi ile karşılanmıştır. Türkçede ise "takşut" kelimesi kullanılmıştır. Ayrıca "küg" sözcüğü de şiir yerine kullanılmıştır. Manici edebiyatta "ilâhî" kelimesi yerine ise Soğdakçadan

geçen "baş" ve "başık" sözcükleri kullanılmıştır. Manici çevreden bugüne sekiz şiir kalmıştır. Bu şiirlerin ikisi, ilk Türk şairi olarak bilinen Aprın Çor Tigin'e aittir. Aprın Çor Tigin'in yazdığı bu şiirlerden bir tanesinin konusu Mani'ye övgüdür. Manici çevrede manzum eserlerin yanında mensur eserler de verilmiştir. Eserler genellikle küçük boyutlu yazmalar halindedir. "Çoğu dinî metinler ve dualardır." (Ercilasun, 2015: 227).

2.1.5.4. Burkancı (Budist) Çevreye Ait Metinler

Uygur dilinde ve Uygurca yazılmış metinlerde, Buda kelimesinin karşılığı olarak "Burkan" adı kullanılmıştır. Fakat "Burkan" adının Uygur diline ne zaman girdiğiyle alakalı net bir bilgi yoktur. Doğu Türkistan'da Kuça, Kum Tura, Akdağ, Karaşar, Kiriş ve Şorcuk önemli Budist merkezleriydi. Bu merkezlerde "Budist külliyeleri" ve "Budist tapınakları" bulunmaktaydı. Dolayısıyla bu merkezlerde yaşayan Uygurların çoğu Budizm dinini seçmişlerdir (Günay ve Güngör, 2015: 159).

Budist Uygur edebiyatı çeşitli dillerden yapılan çevirilerle oluşturulmuştur. Bu dönemdeki Budist eserler Çince, Soğdca, Thorca, Tibetçe gibi dillerden Uygurcaya çevrilmiştir. Budist Uygur edebiyatında "masallar, sutrâlar, vinayalar, büyü ve tövbe metinleri" gibi türler yer alır (Ayazlı, 2012: 2).

Burkancı edebiyatta "nazım, manzume, şiir" kavramlarının karşılığı için Türkçede "koşug" ve "takşut" kelimeleri kullanılmıştır. Sanskritçede bu türün karşılığı olarak "şlok" ve "padak" isimleri kullanılmıştır. Burkancı şiirde ahenk unsurları iç aliterasyon ile kıt'aların sonunda tekrar edilen ek ve kelimelerle sağlanmıştır. Burkancı Uygurlar döneminden günümüze kadar ulaşan şairler şunlardır: Pratyāşiri, Çısuva Tutung, An-tsang Hanlin Keyşi, Ki-Ki, Şingku Şeli Tutung, Asıg'dır. Budist Uygurlarda manzum eserler kadar mensur eserler de önemli yer tutar. Mensur eserler "üç sepet" adı altında toplanmıştır. Vinayalar, Sûtralar, Abidarmalar ve diğer eserler olarak sıralanabilir (Ercilasun, 2015: 237-242).

2.1.5.4.1. Çatikler (Öyküler) ve Özellikleri

Çatikler, Buda'nın hayat hikâyelerini anlatan mensur eserlerdir. Bu mensur eserler, bir araya gelen insanlara "Burkan" rahipleri tarafından anlatılırdı. Bunlar

arasında en önemli hikâye "Prens Kalyanamkara ve "Papamkara" hikâyesidir. Hikâyenin diğer bir adı "Edgü Ögü Tigin" ile "Ayıg Ögü Tigin" (iyi düşünceli şehzade ile kötü düşünceli şehzade)' dir. Ayrıca Altun Yaruk içinde de bazı önemli Çatikler vardır. Bunlar: Şehzade ile Aç Pars, Danti Pali Beg, Çeştani Beg ile Maytrısimit'tir (GünayveGüngör, 2015: 160).

Çatikler, Burkanların hayatını anlatan, olağanüstü özellikler gösteren masallardır. Çatikler genellikle Sudurların içinde yer alır. Jâtaka adı verilen bu türe Uygurlar, Çatik adını vermiştir. Bu tür, Uygurca metinler içinde özel bir yere sahiptir. Bundan dolayı Çatikler çoğu zaman Sudurlardan ayrı yazılmıştır. Burkancılıktaki inanışa göre ruh bir cisimden diğerine geçer, buna da tenasüh inancı denir. Bu inanışa göre ruh dünyaya birkaç kez gelir. Ruh; cinler, tanrılar, insanlar ve hayvanlar âleminde doğar. "Buda" da birçok kez dünyaya gelmiştir. Çatikler de Buda'nın hayatını ve olağanüstülüklerini konu edinir (Ercilasun, 2015: 244).

Hikâyelerin bir kısmı Sûtra'ların içinde yer alır. Bu hikâyelerin çoğu Thorca dilinden çevrilmiştir. Hikâyeler olağanüstü özellikler taşır. Hikâye kahramanları hem hayvan hem de insan olabilir. İçerik ve anlatım tarzıyla masallarla benzerlik gösterir. Hikâyelerde Buddha ve Bodhisattva'nın başından geçen olaylar anlatılır. Anlatılan hikâyelerde canlıları kurtarmak için bu kişiler hayatlarını feda ederler (Eraslan, 2012: 47).

2.1.5.4.2. Aç Pars Öyküsü

Şehzâde ile Aç Pars Hikâyesi, Altun Yaruk adlı eserin içinde yer alan en önemli çatiklerden bir tanesidir. Bu eserde, açlıktan ölmek üzere olan bir parsi kurtarmak isteyen fedakâr bir şehzâde anlatılır. Parsın ölmemesi için şehzâde kendisini parsa yem eder. Hikâyenin sonunda Buda, aslında bu şehzâdenin kendisi olduğunu söyler. Hikâye akıcı ve canlı bir üslûpla yazılmıştır. Ayrıca şehzâdenin ölümü üzerine yazılan şiirlerde ağıt havası vardır (Ercilasun, 2015: 245).

Suvarnaprabhâsa'da yer alan bu hikâyede, aç bir parsi kurtarmak için bodhisattva Mahasatwi'nin kendisini feda edişi anlatılır. Hikâye A. v. Gabain tarafından Eski Türkçenin Grameri içinde yayınlanmıştır (Eraslan, 2012: 48).

2.1.5.4.3. İyi ve Kötü Prens Öyküsü

Çin'deki Dunhuang mağarasında bulunan bu eserin, X. yüzyılda yazıldığı tahmin edilmektedir. Eser, 80 sayfalık Uygurca bir el yazmasını konu edinir. Birçok sayfası eksik olan bu yazma eser, Paris'te Bibliothèque Nationale'de saklanmaktadır. Bu yazma eser, Buddhacılığın aslı Çince olan klasik bir öyküye dayanmaktadır. Çeşitli Asya dillerine çevrilen bu eser, Uygurca el yazmasında Türk diline ve Türk zevkine uygun olarak anlatılmıştır. Türk dilinin X. yüzyıldaki özelliklerini yansıtması bakımından, Orhon ve Yenisey'de bulunmuş Run harfli Türk yazıtları kadar önemli bir eserdir (Köken, 2011: VII).

Bu eser, Kansu vilâyetindeki Bin Buda mabetlerinde bulunmuştur. Eserde, iyi yürekli bir şehzâdenin canlılara yardım etmek ve canlıların birbirlerini öldürmelerine engel olmak için, değerli bir mücevheri aramaya çıktığı maceralı yolculukanlatılmaktadır. Gemi ile yaptığı tehlikeli yolculuk sonunda iyi yürekli şehzâde, değerli mücevhere sahip olur. Ancak kötü kalpli kardeşi tarafından gözleri oyulur ve mücevher çalınır. Eserin sonunda hak yerini bulur ve iyi yürekli şehzâde Buda olur. Aslı Çince olan eserin10. yüzyılda Uygurcaya çevrildiği tahmin edilmektedir. Eserdeki olaylar akıcı bir dille anlatılmış canlı tasvirlerle yer verilmiştir (Ercilasun, 2015: 244).

Hikâyenin Uygurca adı, Edgü ögli Tigin ile Ayıg ögli Tigin'dir(İyi düşünceli prens ile kötü düşünceli prens). Hikâye, Kansu eyaletindeki Bin Buddha manastırında bulunmuştur (Eraslan, 2012: 48).

2.1.5.4.4. Çaştani Bey Öyküsü

Hikâyede Çaştani Beğ'in, ülkesinde yaşayan insanlara hastalık ve türlü belâlar getiren şeytanlarla mücadelesi konu edilmiştir. Şeytanın tasvir edilişi son derece canlıdır. Eser, Şilazin ismindeki bir mütercim tarafından Thorcadan Türkçeye çevrilmiştir (Ercilasun, 2015: 245).

Hikâyede, Buddha ile hastalıklar şeytanı Çaştana arasındaki savaş konu edilir (Eraslan, 2012: 48).

2.1.6. Değer Kavramı

İnsanlığın varoluşundan bugüne kadar insanlar belli bir toplulukta ve çevrede yaşamıştır. Zaman içerisinde yaşadıkları çevre ve toplum gelişerek modern bir dünya hâline gelmiştir. Bu modernleşmeyle birlikte elbette ki insanlar da değişmiş ve içinde yaşadıkları toplum, onları şekillendirmiştir. İnsanların yaşadıkları toplumda varolabilmesi ve nesillerini devam ettirebilmeleri için toplumun sahip olduğu değerlere bağlı olmaları gerekmektedir. Bu değerleri de kendilerinden sonraki kuşaklara aktarmak zorundadırlar (Güven, 2014: 15).

Türkçe Sözlük'te değer kavramı:

- Bir şeyin önemini belirlemeye yarayan soyut ölçü, bir şeyin değdiği karşılık, kıymet.
- Bir şeyin para ile ölçülebilen karşılığı, paha.
- Yüksek ve yararlı nitelik.
- Üstün, yararlı nitelikleri olan (kimse) olarak tanımlanmıştır (Türk Dil Kurumu, 2005: 483).

Değer, insanı diğer canlılardan üstün kılan, nitelik olarak farklılaştıran anlamlı özellikler bütünüdür. İnsan, kendisinde var olan bu özellikler sayesinde içinde yaşadığı toplumu ahlaki, ruhsal, kültürel ve evrensel boyutlarda yükseltip geliştirir. Bu özellikler ise, değerler eğitiminin birer parçası olan doğruluk, cesaret, hoşgörü, yardımlaşma, sevgi, saygı, temizlik gibi kavramlardır. Bireylerin hayatını, düşüncesini, kişiliğini, karakterini, davranışlarını belirleyen bu değerleri belirli bir plan ve program şeklinde aktarmak gerekir (Yaman, 2016: 17-18).

Değer kavramı, sosyal bilimlerin hemen hemen her alanında üzerinde önemle durulan bir kavram olmuştur. Bunun yanında felsefe ve psikoloji disiplinlerinin alanlarına da girmiş, değer kavramı farklı tanımlamalarla ve yorumlamalarla açıklanmaya çalışılmıştır.

Bir toplumun ya da sosyal grupların kendi varlığı, birliği, işleyişi ve devamını sağlamak amacıyla üyelerinin büyük bir kısmı tarafından doğru ve gerekli olduğu benimsenen; ortak düşünce, amaç, temel ahlaki ilke ya da inançlar, değeri

ifadeetmektedir (MEB, 2006: 37). Milli Eğitim Bakanlığı İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi Programı'nda değer tanımı bu şekliyle yer almıştır.

Değerler, kaynağını insanların içinde yaşadığı toplumdandır. Toplumun kültürü, hayat tarzı, davranışları, gelenek ve görenekleri bu kaynağı besler. Toplumda yaşayan bireyler değerler sayesinde ortak bir paydada buluşur ve davranışlarını, hassasiyetlerini ona göre şekillendirirler. Şekillenen özellikler zamana ve değişime bağlı olarak kuşaktan kuşağa aktararak toplumun millî bilinci ve millî değerleri oluşturulmaya çalışılır (Aydın ve Gürler, 2014: 1-3).

2.1.7. Değerlerin Sınıflandırılması

Değerlerin sınıflandırılması ile ilgili çok sayıda çalışma, araştırma ve görüş ileri sürülmüştür. Bunun en önemli nedeni ise insan davranışlarını yönlendiren, insanların karmaşık davranışlarına yön veren değer türlerinin çokluğudur. Bu değer türleri; sağlık, estetik, ahlâki değerler, dinî değerler, mantıksal değerler, hazcı değerler, faydacı değerler olarak sıralanabilmektedir (Kılınç, 2015: 4).

Değerlerin sınıflandırılmasında en çok kabul gören sınıflama, Alman psikolog Edward Spranger'in 1928'de ortaya koyduğu sınıflamadır. Edward Spranger, yaptığı çalışmalar sonucunda değerleri altı grupta toplamıştır. Bu değerler: bilimsel değer, ekonomik değer, estetik değer, sosyal değer, politik değer ve dinî değerdir (Kılınç, 2015: 4-5).

Amerikalı antropolog ve sosyal kuramcı Kluckhohn değerleri şu başlıklar altında sınıflandırmıştır: tür, kapsam, amaç, genelleme, yoğunluk, büyüklük ve örgütlenme. Bir diğer değer sınıflaması yapan Nelson ise üç başlıkta sınıflandırmıştır. Bunlar; bireysel değerler, grup değerleri ve sosyal değerlerdir. Takiyettin Mengüşoğlu da "Antropoloji Bakımından Değerlerin Sınıflandırılması" başlığı altında değerleri; yüksek değerler, araç değerler, davranış değerleri olarak sınıflandırmıştır. Bu sınıflandırmaya benzer olarak Rokeach'ın değer sınıflandırmasını örnek gösterilebilir. Rokeach, değerleri amaç değerler ve araç değerler olarak sınıflandırmıştır. Bu sınıflandırmalara ek olarak Schwartz'ın değer sınıflandırması da katılabilir. Schwartz değerleri on grupta sınıflandırmıştır. Bunlar; güç, başarı, hazcılık, uyanıklık, özyönelim,

evrenselcilik, iyilikseverlik, geleneksellik, uyma ve güvenlidir (Aydın ve Gürler, 2014:8-12).

2.1.8.Değer Eğitimi

Değerleri korumak ve sonraki kuşaklara aktarmak, yaşayan her toplum için öncelikli amaç olmuştur. Toplumun içerisinde yaşayan bireyler bu amaca uyarak toplumsal devamlılığı sağlamışlardır. Gelişmiş toplumlar her zaman değerlerine bağlı sağlıklı ve nitelikli bireyler yetiştirmeyi hedeflemişlerdir. Bu hedefi amaç haline getirmeyi başaran toplumlar çoğu zaman gelişmişliği ve mutluluğu yakalamıştır. Çünkü değerlerin öğretilmesindeki amaçların başında, bireylerin mutluluğu gelmektedir. Mutlu olan bireyler, kendisinden beklenen toplumsal değerleri benimser ve yaşantısında bu değerleri ölçüt olarak kullanır (Güven, 2014: 27).

Değerler eğitiminin amacı; bireylerin iyi taraflarını ortaya çıkarmak, kişiliğini geliştirmek, ahlaklı birer insan olarak yetiştirmek, onları kötü ahlaktan uzak tutup mükemmele ulaşmalarını sağlamaktır. Bu özellikleri kazandırmak ve ortaya çıkarmak için bireylere nitelikli eğitim verilmelidir. Doğruyu ve yanlış, iyiyi ve kötüyü ayırt eden bireyler, adımlarını sağlam bir hayata atarlar. Bireylere değerler eğitimi verildiği zaman, toplumsal düzen sağlanır, yasalar olması gerektiği gibi işler ve toplumdaki suç oranları da azalır. Böylece milletini ve ailesini seven, görevlerini layıkıyla yerine getiren, sorumluluklarının bilincinde olan vatandaşlar yetişir (Aydın ve Gürler, 2014: 15-16).

Bireyin değerle karşılaştığı ilk ortam çocukluk dönemindeki aile ortamıdır. Bireye değer kazandırma ilk olarak ailede başlar. Zaman içerisinde buna çevre de dâhil olur. Bireyin kişilik ve karakteri de ilk olarak bu dönemde başlar. Değer eğitiminin iyi verilebilmesi ve bu eğitimde başarılı olunabilmesi için bireye uygun değerleri oluşturmak gerekir. Çocukların ve gençlerin değerleri benimsemeleri, özümsemeleri için ailenin, eğitimcilerin, yöneticilerin uygun eğitimi vermeleri gerekir. Bu sayede bireye değer kazanma ve kazandırma hızlı bir şekilde gerçekleşmiş olur (Yaman, 2016: 18).

2.1.9.Türkçe Dersi Öğretim Programında Yer Alan Değerler

Değerler, öğretim programlarının perspektifini oluşturan ilkeler toplamıdır. Kökleri geleneklerimiz ve dünümüz içinde, gövdesi ve dalları bu köklerden beslenerek

bugünümüze ve yarınlarımıza uzanmaktadır. Temel insani özelliklerimizi oluşturan değerlerimiz, hayatımızın rutin akışında ve karşılaştığımız sorunlarla başa çıkmada eyleme geçmemizi sağlayan kudretin ve gücün kaynağıdır (Türkçe Dersi Öğretim Programı, 2018: 6).

Eğitim sistemi sadece akademik açıdan başarılı, belirlenmiş bazı bilgi, beceri ve davranışları kazandıran bir yapı değildir. Eğitim sistemimiz her bir üyesine uygun ahlaki kararlar alma ve bunları davranışlarında sergileme yeterliliğini kazandırma amacıyla hareket eder (Millî Eğitim Bakanlığı, 2018: 6).

2018 Türkçe Dersi Öğretim Programı'ndayer alan "kök değerler" şunlardır:

- Adalet
- Dostluk
- Dürüstlük
- Öz denetim
- Sabır
- Saygı
- Sevgi
- Sorumluluk
- Vatanseverlik
- Yardımseverlik

Bu değerler, öğrenme öğretme sürecinde hem kendi başlarına, hem ilişkili olduğu ait değerlerle ve hem de öteki kök değerlerle birlikte ele alınarak hayat bulacaktır (TDÖP, 2018: 6).

2.2. İlgili Araştırmalar

Bu araştırmanın amacı, Eski Uygur Türkçesi Burkancı edebiyat çevresinde oluşan öyküleyici metinlerde (çatık) bulunan, tespit edilen değerlerin 2018 Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda yer alan kök değerlerle örtüşüp örtüşmediğini saptamaktır. Literatür incelendiğinde değerler eğitimiyle ilgili pek çok akademik çalışmanın yapıldığı görülmüştür. Ancak doğrudan Eski Uygur Türkçesi Burkancı edebiyat

çevresinde oluşan öyküleyici metinlerle (çatık) ilgili değerler eğitimi üzerine bir çalışma yapılmamıştır.

Araştırmanın bu bölümünde yapılacak olan araştırmalar ve bilgiler, araştırmanın kuramsal bilgiler başlığı altında ayrıntılı olarak ele alınmıştır. Bundan dolayı literatür araştırmada daha çok değerler eğitimi ile ilgili tezler ve çalışmalar yapıldığı görülmüştür.

Çocuk edebiyatı ve ürünleri, çocukta millî ve evrensel kültür değerlerine ilişkin bilincin uyanmasını sağlar. Bu bilinçle birlikte çocukta bir tutum oluşturur. Çocuk edebiyatı ürünlerinden özellikle hikâyelerde kahramanların yaşadığı ikilemler, karakter eğitimi için örnek durum oluşturur. Çocuklara kazandırılması hedeflenen değerlerin aktarılmasında edebî kitaplardan yararlanmak pratik bir yöntemdir (Karatay, 2011: 1404).

Hikâye türü metinler uygun zaman ve şekilde kullanıldığında, dil eğitiminin pek çok amacını gerçekleştirmeye yardımcı olur. Tarihte hikâye türü kullanılarak eğitim verildiği bilinmektedir (Özden, 2009: 26).

İlköğretimde Türkçe dersi öğretim programları 1-5. sınıflar (MEB, 2009) ve 6-8. sınıflar (MEB, 2006b) için ayrı yayımlanmıştır. Türkçe 6-8 programında değerlere doğrudan yer verilmemiş, dolaylı olarak değerler eğitiminden bahsedilmiştir. 1-5. sınıflar Türkçe programı değerlere 6-8 programından daha fazla yer vermektedir (Meydan, 2012: 213).

3.YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırma nitel bir araştırmadır. Nitel araştırma, sınırları açıkça belirlenmiş bir başlangıç noktası olan ve bu başlangıç noktasından hareketle izlenen, araştırma sürecinde değişmez aşamalara sahip olmayan bir desendir. Nitel araştırma, araştırma sürecinin çeşitli aşamaları arasındaki karşılıklı etkileşimi, esnekliği ve ilişkiyi ön plana çıkarır. Bundan dolayı nitel araştırma esnek bir yaklaşımdır. Başta ortaya çıkan desen, araştırma sürecinde karşılaşılan yeni durumlara ve bulgulara göre yeniden biçimlendirilir. Bu biçimlendirmede araştırma konusu ve çalışılan ortamın özellikleri önemli rol oynar(Yıldırım ve Şimşek, 2011: 83).

Nitel araştırma yapan araştırmacının üç konu üzerinde önemle durması gerekir. İlk olarak araştırmaya temel olabilecek kuramsal bir çerçeve oluşturmak; ikinci olarak, araştırmacının sistematik, yapılabılır, esnek bir araştırma deseni oluşturması; üçüncü olarak da yapılan araştırmayı, okuyucunun anlayabileceği bir şekilde tutarlı ve anlamlı bir doküman hâline getirmesidir(Yıldırım ve Şimşek, 2011: 83).

3.2. Verilerin Toplanması

Doküman incelemesi, araştırılması hedeflenen olgu veya olaylar hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsar. Nitel araştırmada doküman incelemesi tek başına bir veri toplama yöntemi olabileceği gibi diğer veri toplama yöntemleriyle birlikte de kullanılabilir (Yıldırım ve Şimşek, 2011: 187).

3.3. Verilerin Analizi

Araştırmada, programda yer alan kök değerler arandığı için betimsel analiz kullanılmıştır.

Betimsel analiz yaklaşımına göre; elde edilen veriler, daha önceden belirlenmiş sorulara göre özetlenir ve yorumlanır. Bu tür analizde amaç, elde edilen bulguları düzenlenmiş ve yorumlanmış bir şekilde okuyucuya sunmaktır. Bu amaçla elde edilen veriler, önce sistematik ve açık bir biçimde betimlenir. Daha sonra yapılan bu

betimlemeler açıklanır ve yorumlanır, neden-sonuç ilişkileri irdelenir ve birtakım sonuçlara ulaşılır (Yıldırım ve Şimşek, 2011: 224).

Araştırmanın güvenilirliği için örnek cümleler verilerek betimsel analizle belirlenen veriler, içerik analizi ile de yer yer desteklenmiştir. Analiz sürecinde veriler, araştırmacının dışında alan uzmanı farklı bir araştırmacı tarafından da değerlendirilmiştir. İki kodlayıcı arasındaki güvenilirliği belirlemek için Miles & Huberman (1994) tarafından önerilen Görüş birliği/(Görüş birliği+Görüş ayrılığı) * 100 formülü kullanılarak yapılan hesaplama sonucu kodlayıcılar arasındaki uyuma oranı .89 olarak hesaplanmıştır. Bunun yanında doküman analizinde iki kodlayıcı arasındaki uyuma oranı da .95 olarak hesaplanmıştır.

4.BULGULAR VE YORUM

Bulgular ve yorum bölümünde adalet, dostluk, dürüstlük, öz denetim, sabır, saygı, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik ve yardımseverlik kök değerlerine yer verilmiş, bu kök değerler yorumlanmıştır. Kök değerler 2018 Türkçe Dersi Öğretim Programı'ndan alınmıştır. Bu bölümde ayrıca öykülerde bulunan değerler bir tablo halinde verilmiştir.

Tablo 1: Öykülerde Bulunan Değerler

DEĞERLER	AÇ PARS ÖYKÜSÜ	ÇAŞTANI BEY ÖYKÜSÜ	İYİ VE KÖTÜ PRENS ÖYKÜSÜ
Adalet	1	x	1
Dostluk	x	x	5
Dürüstlük	1	x	5
Öz denetim	3	2	1
Sabır	x	x	1
Saygı	3	x	9
Sevgi	5	x	12
Sorumluluk	1	2	5
Vatanseverlik	1	11	3
Yardımseverlik	4	2	17

Öykülerde bulunan değerler tespit edilip tablo şeklinde gösterilmiştir. Tablo 1'de yer alan rakamlar, öykülerde kaç tane değer tespit edildiğini göstermektedir. Tablo 1'de, x ile gösterilen ifade de ise öyküde değer tespit edilemediğini gösterir.

4.1.Adalet

Adalet, en kısa ifadeyle hakkı teslim etmektir. Her şeyi yerli yerince koymak, yapılan işin hakkını vermek, eşit ve denk davranmak gibi anlamlara gelen adalet, erdemlerin başıdır. Adalet, bütün insanlık için vazgeçilmez bir değerdir. Her işinde, her sözünde ve her davranışında adaleti ilke edinen kişiler, toplumda itibar kazanır. İnsan ilişkilerinde adaletli olmak, iletişimin kalıcılığı bakımından son derece önemlidir (Yaman, 2016: 28-29).

Türk Dil Kurumunca hazırlanan Türkçe Sözlük'te 'adalet' kavramı "Hak ve hukuka uygunluk, hakkı gözetme, doğruluk, anayasa; bu işi uygulayan, yerine getiren devlet kuruluşları." ve "Herkes kendine uygun düşeni, kendi hakkı olanı verme; yasalarla sahip olunan hakların herkes tarafından kullanılmasının sağlanması." olarak tanımlanmıştır (TDK, 2005: 18).

Bir toplumda insanların sorunsuz, kavgasız, keyfi uygulamalardan uzak olarak bir arada yaşayabilmesi için hukuk kurallarının işlenmesi gerekmektedir. Bu hukuk kurallarının içinde yer alan adalet kavramı; sorunları ortadan kaldıran, haklıyı ve haksızı ayırt eden, toplumda hassas dengeyi sağlayan bir terazi görevini görür. Aynı zamanda adalet hukukun temelini oluşturmakla kalmaz, insanların temel davranış kurallarını da oluşturur.

Aç Pars Öyküsü'nde, Hükümdar Maharade, doğruluk peşinde olan, daima doğru öğretilere ve kanunlara göre halkına önderlik eden bir hükümdardır. Bu öyküde adalet değerinin sık sık vurgulandığı tespit edilmiştir. "*Hükümdar Maharade, daima doğru kanun ve öğretilere göre (halkına) önderlik etmiştir.*" (Ahmet, 2009: 112). Ülkeyi yönetenler, milletin hakkını ve hukukunu gözetmek zorundadırlar. Haksızlığın, hukuksuzluğun, eşitsizliğin olduğu yerde adalet de olmaz. Adaletin olmadığı yerde de zulüm ve gözyaşı vardır.

İyi ve Kötü Prens Öyküsü'nde, yer alan "*Günlerce, dilencilerin ardı arkası kesilmedi. (Prens) yeniden başka hazineler istedi, yine ona istedikleri verildi. Günlerce ve aylarca böyle verildiği için hazinedeki zenginlikler ve varlıklar çok az kaldı.*" (Köken, 2011: 14) cümlesinde; Prens Bodhisattva, ülkesinde yaşayan fakir halkın ve dilencilerin hâline çok üzülmüştür. Onlara yardım etmek için devletin imkânlarından yararlanmış, devletin hazinelerini kullanmıştır. Burada Prens Bodhisattva, sosyal devlet anlayışının bir örneğini sergilemiştir. Bu anlayışla yönetilen ülkelerde zengin ve fakir arasında uçurumlar yoktur. Dolayısıyla Prens, ülkenin hazinesinde bulunan altınları yardıma muhtaç insanlara dağıtmıştır. Adaletin olduğu yerde paylaşma vardır. Her şeyin halk arasında bölüştürüldüğü yerde açlık, sefalet ve fakirlik de olmaz.

4.2. Dostluk

Dostluk; içinde iyiliği, yardım etmeyi, sevgiyi barındıran bir değerdir. Sevgi değeri ile de iç içe geçmiş bir kavramdır. Çünkü dost olabilmek için, başkalarıyla sıkı ilişkiler kurabilmek için her şeyden önce sevgi dolu biri kalbe gereksinim vardır. İnsanlar yalnız olarak geldikleri bu hayata, ardından birçok dostluklar kurmuş olarak veda ederler. Sevgiyle kurulan dostluk bağları samimi duygularla yoğrulur ve bir ömür eskimez. Hayatın mutlu anlarında, üzüntülü zamanlarında, kıvançta ve tasada yanımızda dostlarımız vardır. İnsanlar, hayatın zorluklarına dostlarının teselli ve yardımlarıyla göğüs gererler.

Dostluk Türkçe Sözlük'te 'dostluk' kavramı "Dost olma durumu, dostça davranış." olarak tanımlanmıştır (TDK, 2005: 562).

İnsanlar, hayatta iyi dostlar edinebilecekleri gibi kötü dostlar da edinebilirler. Kötü dostlar daha çok çıkar ilişkileri kurup menfaatleri ile hareket ederler. İyi zamanlarda olup kötü zamanlarda ise ortadan kaybolurlar. Ancak iyi dostlar çıkar ve menfaat ilişkisi kurmazlar. Kötü günde de iyi günde de hep yanı başında olurlar. Çocuk iyi dost edinmeyi, iyi dostluklar kurmayı önce çevresinde, daha sonra okulda sınıf ortamında öğrenir. Öğretmenler sınıf içi etkinliklerde dostluğu pekiştirecek, güçlendirip kuvvetlendirecek etkinliklere yer vermelidir. Böylece çocuklardaki dostluk algısı içselleştirilmiş olur.

İyi ve Kötü Prens Öyküsü'nde, dostluk, dayanışmayla ve yardımlaşma ile ilgili şu cümlelere yer verilmiştir: *O zaman, babası han buyurdu: "Kimler 'okyanusa gideyim' derlerse gelsinler (saraya girsinler) ve oğlum prensin arkadaşı olsunlar. Ne gerekiyorsa vereceğiz. Eğer rehber (olabilecek) gemici varsa, o da gelsin ve (onların hepsi) prensi sağ salim geri getirsinler!" Daha sonra, bu buyruğu işiten beş yüz tüccar toplanıp, içeriye (sarayın içine) öneri(lerini) arz ettiler: "Hepimiz İyi Düşünceli Prens'in hizmetine gideceğiz. O ölürse birlikte öleceğiz. Geri dönerse, birlikte döneceğiz." diye öneri verdiler* (Köken, 2011: 21-22) yer alan bu ifadelerde Prens, ülkesindeki canlılara yardım edebilmek için babasından izin isteyerek ejderhalar diyarına gitmek istemektedir. Prens'in canlılara yardım edebilmesi için oradaki altınlara ve bütün canlılara yetecek kadar değerli olan çintāmani altınına ihtiyacı vardır. Devletin hazinesi yetmediği için ejderhalar diyarına gidip o altınları getirmesi gerekmektedir. Fakat oraya gidip o altınları getirmek o kadar da kolay değildir, çünkü türlü tehlikeler ve ölüm riski vardır. Kral, oğlunun oraya tek başına gitmesine gönlü razı olmaz. Bunun için halktan, gönüllü kişilerden ve daha önceden oraya gidip sağ salim dönenlerden yardım ister. Bu çağrıya kulak verenler saraya gelir ve prene destek verirler. Onunla beraber gerekirse ölebileceklerini beyan ederler. Bu da dayanışmanın ve yardımlaşmanın önemini ortaya koymaktadır.

İyi ve Kötü Prens Öyküsü'nde, Sonra han babasına şöyle arz etti: *"Ağabeyim prens, ölümlü yere gidiyor. Ben niye burada kalıyorum, Haşmetlim? Ben de (onunla) gideyim! İyiyi de kötüyü de bulursak, birlikte bulalım!" dedi* (Köken, 2011: 25) geçen bu cümlelerde; Kötü Düşünceli Prens, kardeşi İyi Düşünceli Prens ile birlikte okyanusa gidip değerli "çintāmani mücevherini" getirmek için babasından izin ister. Her ne kadar Kötü Düşünceli Prens'in eylemleri babasının gözünde kötü olarak görülse de burada kardeşine yardım etmek istemekle bir yardımlaşma örneği, bir dayanışma örneği sergilemiştir. Kardeşler birbirlerine ne kadar destek olurlarsa, ne kadar birlik olurlarsa o kadar güçlü olurlar. Kardeşlik ve aile bağları güçlü olanlar hayattaki olumsuzluklara, güçlüklerle karşı daha sağlam durmayı başarırlar. Kardeşler vefalı olduklarında, birbirlerine arka çıktıklarında aralarındaki bağ da güçlenip kuvvetlenir. İyi Düşünceli Prens ile Kötü Düşünceli Prens'in babaları Kral olduğu için ileride ülkeyi yönetecek olan kardeşlerin birlik ve beraberlik içinde ülkeyi yönetmeleri gerekmektedir. Aksi

hâlde dirlik, birlik ve düzen bozulur. Halk da yönetime olan güveni kaybeder. Böylece ülke daha çabuk yıkılma tehlikesiyle karşı karşıya kalır.

İyi ve Kötü Prens Öyküsü'nde, *"Sonra, kardeşi Kötü Düşünceli Prense öğüt verip, gemiyi ona emanet ederek, onu geri gönderdi. Prens, yaşlı rehberle birlikte, ikisi de orada yalnız kaldılar."* (Köken, 2011: 28) yer alan bu ifadelerde, İyi Düşünceli Prens'in kardeşine öğüt vermesi ve ona güvenmesi aile bağlarının güçlü olduğunun bir göstergesidir. Her ne kadar kardeşi Kötü Düşünceli Prens olsa da ondan ümidini ve beklentisini yitirmemiştir. İyi Düşünceli Prens ile Kötü Düşünceli Prens kendi arasında bir dayanışma ruhu oluşturmuşlardır. İyi Düşünceli Prens kardeşine güvendiği için gemideki mücevherleri ve beraberindeki insanları ona emanet ediyor. Kardeşlik ve aile bağlarının sağlam olup olmadığı zor zamanlarda belli olur. Zor zamanlarda aile fertleri bir arada olup kenetlenmelidirler. Kötü Düşünceli Prens'in kardeşine yardım etmesi, buna karşılık olarak da İyi Düşünceli Prens'in kardeşine güvenmesi, bir kenetlenme örneği oluşturmuştur.

İyi ve Kötü Prens Öyküsü'nde, *Ejderhalar Hanı şöyle buyurdu: "Olsun! (Uygun olacak!). Eskiden de, Bodhisattva'lar, böyle, mücevher dilemeğe gelmişlerdi. Onların hepsine (istediklerini) verip gönderdik; size de vereceğiz. Burada yedi gün kalın (=inin), bize yasayı vaaz edin. Tapınalım, saygı gösterelim. Bizi yararlandırın. Yedinci gün, mücevheri alıp, vereyim (mücevheri alıp, verin?"* (Köken, 2011: 34-35) yer alan bu ifadelerde; Ejderhalar Hanı, İyi Düşünceli Prens Bodhisattva'ya sarayının ve ülkesinin kapısını dostane bir şekilde açmış, Prens'i dostça karşılamıştır. Birbirlerine yardım ederek aralarındaki dostluk, kardeşlik duygusunu pekiştirmişlerdir.

İyi ve Kötü Prens Öyküsü'nde, O zaman Prens: *"Ben yoksul ve zavallı bir dilenci olarak doğdum" dedi. Bunun üzerine, sığırtaç onu kendi evine götürdü, ihtimam gösterdi. Onu evindeki büyüklere ve küçüklere emanet edip, "Ona son derece iyi bakın" diye tembih etti* (Köken, 2011: 44) yer alan bu cümlelerde; sığırtaç, yardımlaşmayı seven iyi yürekli birisidir. İyi Düşünceli Prens'e yardım ederek dostluk, kardeşlik elini uzatıyor. Sığırtaç, karşılığında bir şeyler beklemeksizin Prens'e evinin kapısını açıyor. Dilenci diye onu ötekileştirip hor görmüyor.

4.3. Dürüstlük

Dürüstlük, insanlar arasındaki güvenin oluşturulmasında en önemli değerdir. Dürüstlük sayesinde toplumlar mutlu ve huzurlu olur. Dürüstlük doğuştan getirilen bir özellik değildir. Fertler, dürüstlük değerini önce ailesinde öğrenirler. Bu süreçte ilk sorumluluk anne ve babaya düşmektedir. Ebeveynler gerek sözleriyle gerek tavır ve davranışlarıyla çocuğa rol model olmalıdır. Ailelerden sonra birey üzerinde etkili olan kurum okullardır. Öğretmenler, öğrencilere örnek olmalı, onlara dürüstlük değerini aşılayıp bu değeri içselleştirmelerini sağlamalıdır (Güven, 2014: 96-97).

Doğruluk ve dürüstlük değerleri benzer özellikler gösterir. Dürüst bir birey, kendisine ve çevresine karşı sorumluluğunu bilen kişidir. Dürüst birey, davranışlarını kontrol altına alıp doğru davranışlar sergiler. Öğretmenler yalancılığın, sahtekârlığın kötü bir davranış olduğunu öğrencilere kazandırmalıdır. Doğruluk ve dürüstlikle ilgili örnek olaylar anlatıp ahlaki muhakeme yapmalarını sağlamalıdır (Kasa, 2015: 116).

Doğruluk ve dürüstlük birbirini tamamlayan iki önemli değerdir. Dürüstlük bir hazine sandığı olsa sandığın anahtarı da doğruluk olurdu. Bireylerin ailede, çevrede ve toplumda saygınlık kazanabilmeleri, onların sözlerine ve davranışlarına bağlıdır. Sözünde durmayan, yalan söyleyen kişiler toplum tarafından dışlanır. Fakat dürüst davranan, doğru söyleyen kişiler de toplumda itibar görür. Bu bilinçle ebeveynler ve eğitim kurumları çocuk yetiştirmelidir. Mutlu ve huzur dolu bir toplum ancak böyle sağlanabilir.

Aç Pars Öyküsü'nde, *"Bu sözü işitip küçük kardeşi şöyle dedi: Ben Mahasatve'nin merhametle söylediği samimi sözünü (işittim)."* (Ahmet, 2009: 118) geçen bu cümlede, Prens Buda (Mahasatve) sözünde duran, samimi biridir.

İyi ve Kötü Prens Öyküsü'nde, Babası han, şöyle buyurdu: *"Niye ağlayıp üzüldün?" Prens, şöyle arz etti: "Dışarıda eğlenmeye gitmişim; yokluk ve acı çeken pek çok yarattığı görüp ağladım."* (Köken, 2011: 13) geçen bu cümlede Prens Bodhisattva, babasının sorduğu soruyu bütün açık sözlülüğüyle cevaplamıştır. Budalar erdemli olan davranışları sergilerler. Erdemli sayılmayan davranışları yapmaktan, yalan söylemekten kaçınırlar. Prens Bodhisattva da açık sözlü olduğu için babasına karşı dürüst davranmıştır.

İyi ve Kötü Prens Öyküsü'nde, "Bunun üzerine anne ve babası şöyle söylediler: "Biz ona iyiyi öğütüyoruz. Rız olmazsa (...) ... ne yararı var?" (Köken, 2011: 20-21) yer alan bu cümlede, dürüstlük değeri vurgulanmıştır. Bir anne babanın görevi her zaman çocuklarına iyiyi, doğruyu ve dürüstlüğü aşlamaktır. Dürüst olan çocuklar yalan söylemezler. Bu davranış, bu değer küçüklükten itibaren ailede verilir. Çocuklar da bu bilinçle yetişir ve büyür. Ayrıca anne ve babalar çocuklarının sözlerinde doğruluktan ayrılmamasını öğütlerler. Burada Prens'in anne ve babası çocuklarına iyiliği, doğruluğu öğütlemesi onların dürüst olduklarını, dürüst davrandıklarını gösterir .

İyi ve Kötü Prens Öyküsü'nde, O zaman, prens şöyle arz etti: "Oğlum, ilerde, doğu yönüne doğru, bir altın dağ var. Görünüyor mu? Bakın!" dedi. İhtiyar şöyle devam etti: "O altın dağa ulaşırsanız, mavi lotus çiçekleri göreceksiniz. Bu lotus çiçeklerinin her birinde (=herbirinin altında?) birer zehirli yılan vardır. Onların zehirli nefesi uzaktan, sanki her bir lotus çiçeği duman çıkarıyormuş gibi görünür. Bu durumda ona, en korkunç (en büyük) tehlike denebilir. Eğer bu lotus yolunu aşabilirsiniz bir süre sonra, Ejderhalar Hanı'nın mücevherli şehrine ve sarayına ulaşacaksınız. O şehrin etrafında, yedi katlı hendek içinde, her tarafta, zehirli ejderhalar ve yılanlar yatar. Onların arasından yürürseniz (onları çiğnerseniz) şehrin içine gireceksiniz, Ejderhalar Hanı'na görüneceksiniz ve mücevheri bulacaksınız. Şimdi ben ölüyorum. Siz yalnız kalıyorsunuz. Haşmetlim, korkmayın, üzülmeyin. Sağ salim ulaşacaksınız. Böylece, bir kaç gün içinde, Buddha'nın sonsuz mutluluğunu bulursanız beni terketmeyin. İyi ve doğru sözlü bir yolcu, bir rehber olarak..." (Köken, 2011: 29-30) yer alan bu ifadelerde, ihtiyar adam Kral'a verdiği sözü tutmuştur. Kral, ihtiyar adamı hem cesur hem de iyi bir rehber olduğu için sarayına çağırmıştı. Oğlunun gideceği tehlikeli yolculuk için ondan oğluna göz kulak olmasını, yardımcı olmasını ve korumasını istemişti. İhtiyar adam da kralın bu isteğini geri çevirmemişti. Yapılan tehlikeli yolculukta ihtiyar adam, prensi hiç yalnız bırakmamış ve hep yardım etmiştir. Yolculuğun sonunda adam, ihtiyar olduğundan dolayı artık yola devam edememiştir. Yorgun, bitkin ve güçsüz düşmüştür. Her ne pahasına olursa olsun prens yalnız bırakmamıştır. Yolculuk sırasında onu bütün tehlikelere karşı uyarmış ve ona daima yardımcı olmuştur. İhtiyar adamın, kral'a verdiği sözü tutması ve prens hep yardımcı olması onun sözüne güvenilir bir adam olduğunu göstermektedir. Doğru sözlü bir insan olduğu için geline son noktada da prens doğru yolu göstermekten vazgeçmemiştir.

Prens'in amacına ulaşmasına da büyük katkılar sağlamıştır. İyi ve doğru insanlar her zaman kutsal yaratıcının merhametine sığınır. Yaratıcıdan ömrünün geri kalanı için veya öldükten sonraki hayatı için bağışlanma dilerler. İhtiyar adam da prene, eğer 'Buddha'nın sonsuz mutluluğunu bulursanız beni terketmeyin' diyerek kendisini terk etmemesini, ona yardım etmesini söyleyip, Buddha'nın gölgesine sığınmak istemiştir.

İyi ve Kötü Prens Öyküsü'nde, *Sonra ağabeyi prene şöyle sordu: "Mücevheri buldunuz mu?" dedi. Prens, doğru sözlü olduğu için, "Buldum yavrucuğum" dedi* (Köken, 2011: 37-38) yer alan bu cümlelerde, İyi Düşünceli Prens doğruluktan ayrılmayan, verdiği sözü tutan dürüst birisidir. İyi Düşünceli Prens kardeşine yalan söylememiştir. Çünkü kardeşler birbirlerine yalan söyleyerek değil doğruları söyleyerek aralarındaki bağları güçlendirebilirler.

İyi ve Kötü Prens Öyküsü'nde, *Oysa oralarda, Irşî diye bir cin vardı. Prensin acısını göremeyerek (=dayanamayarak) prene şöyle söyledi: "Sizin hırsız diye söz ettiğiniz de ne ola ki? O sizin öz ağabeyinizdi! Sizi, ölsün diye, (=sizi öldürmek kastıyla) bu hale getirdi ve kaçıp gitti. Şimdi, ağlamayın, kalkın. Ben, rehberlik edip sizi götüreceğim. İnsanların yanına ulaştıracağım."* dedi (Köken, 2011: 40) yer alan bu ifadelerde; Irşî adı verilen cin, İyi Düşünceli Prens'e doğruları söyleyerek dürüst davranmıştır. Prens'i yanlış yönlendirmemiştir. Prens'e orada neler yaşandığını dosdoğru anlatmıştır. Dürüst olmak, her zaman ve her koşulda yalan söylememeyi değil aksine doğruları söylemeyi gerektirir.

4.4. Öz Denetim

İnsanın kendisini bilmesi çok önemlidir. Kendisini bilen insan duygularını, ihtiraslarını, duygularını kontrol etmeyi bilir. Kendini bilmeyi; Aristo "Kendini tanı", Mevlana "Kendine gel!" diye ifade ederken, Türkmen bilgesi Yunus Emre de "İlim ilim bilmektir, İlim kendin bilmektir, Sen kendini bilmezsin, Ya nice okumaktır." diye ifade etmiştir (Yaman, 2016: 164). Örnek ifadelerden de anlaşılacağı gibi insanların dürtülerini, duygu ve düşüncelerini kontrol etmeden önce kendini bilmesi ve kendini tanıması gerekmektedir.

Türkçe Sözlük'te (2011: 1554) öz denetim kavramı, "Daha önemli bir amaca ulaşabilmek için kişinin tepkilerini, davranışlarını veya başka amaca yönelme eğilimini denetleyip kısıtlaması, otokontrol." olarak tanımlanmıştır.

Davranışının sorumluluğunu üstlenen insanlar, akıl ve mantık çerçevesinde hareket ederler. Bir işi yapma vazifesini üstlendikleri zaman, o işi yapıp yapamayacaklarının farkında ve bilincinde olurlar. Yaptıkları işte başarıya ulaştıkları zaman özgüven sahibi olurlar, başarısız olduklarında ise davranışlarının sonucunu üstlenip ona göre hareket ederler.

Aç Pars Öyküsü'nde, *"vücut dayanıksızdır (gevşek), geçicidir, kendine karşı faydasızlığından dolayı (bir)düşman gibi korkunç olur, iğrenç kirliği bakımından gübre yığını gibidir, onun için ben bugün bu vücudumu kullanarak olağaniüstü büyüklükte (bir) iş yapayım, varlık dönüşümünün denizi içinde gemi olayım, (kendimi doğmak ve ölmek girdabından dışarıya çekip çıkartayım."* (Ahmet, 2009: 115) Buda (Mahasatve), daha önemli bir amaca ulaşabilmek için kendini yönlendirmektedir. Buda (Mahasatve), duygu ve düşüncelerini kontrol edebilen, kendi duyguları üzerinde hâkimiyet kuran bir Prenstir.

Aç Pars Öyküsü'nde, *"yine bu vücudu muhafaza edip, değer verip (ona) zarar vermemeyi hiç beceremedim."* (Ahmet, 2009: 115) Buda (Mahasatve), isteğin ve davranışın kendi elinde olduğunu dile getirmektedir. İnsanda var olan otokontrol mekanizması sayesinde davranışlar kontrol altına alınır. Böylece nerede nasıl davranacağımızı, çeşitli durumlar karşısında hangi tepkiyi vereceğimizi biliriz.

Aç Pars Öyküsü'nde, *"Buda (Mahasatve) onu görüp, sonra yüksek dağa çıkıp vücudunu aşağıya attı. Yere düştüğünde Buda (Mahasatve) yine şöyle düşündü: Fakat bu kaplan zayıflığı (ve) güçsüzlüğünden dolayı beni yiyemez. Sonra Buda (Mahasatve) ayağa kalkıp, öteye beriye bakınıp, bıçak arayıp bulamadı. Sonra (bir) kurumuş katı karnı alıp onu atardamarına (boyun damarına) batırıp kanını akıta akıta yaklaştı."* (Ahmet, 2009: 117) Buda (Mahasatve), aç parsa yardım etmek ister. Nasıl yardım edeceğini uzun uzun düşünür. Daha sonra ona yardım etmenin kendisinin elinde olduğunu fark eder. Kendisini aç parsa feda etmeyi düşünerek davranışının sorumluluğunu üstlenir.

Çaştani Bey Öyküsü'nde, "*Ziyadesiyle azimli, irfanca ilme mükemmelen sahip, yağız yer hâkimi Çaştana han bey, ben-im. Gönlü(mü) kuvvetlendirip, korkusuz ihtirazsız gönülle sizler ile savaşmaya geldim.*" (Himran, 1945: 10) yer alan bu cümlede, Çaştana Bey, düşmanlarıyla savaşmak için kendisinde var olan vasıfları dile getirerek, onları yeneceğine inanmaktadır.

Çaştani Bey Öyküsü'nde, "*Ey şeytanlar, halis gerçek alp (ve) kuvvetli iseniz benim ile savaşmaya hazır olun. Şimdi birbirimizi deneyelim: (bakalım) hangisi (=hangimiz) kuvvetli imişiz!*" (Himran, 1945: 10) yer alan bu cümlede, Çaştana Bey, düşmanlarına meydan okuyarak özgüven sahibi olduğunu dile getirir.

İyi ve Kötü Prens Öyküsü'nde, öz denetimle ilgili şu cümlelere yer verilmiştir: "*O zaman prens başını eğip, ağlayarak yere yatıp, ne ayağa kalkmağa, ne de yemek yemeğe razı oldu.*" "*Ne yazık!*" dedi. "*Eğer kral buyruğu (=izni) verilmezse, buradan kalkmayacağım, yemek yemeyeceğim ve öleceğim.*" dedi (Köken, 2011: 20). Prens Bodhisattva insanlara yardım etmek için tehlikeli olan bir yere gitmeyi babasından istemektedir. Ancak oğlunu çok seven Kral, bu isteği reddetmiştir. Prens isteğinin reddedildiğini görünce kararlı bir duruş sergilemeye karar vermiştir. İnsanlara yardım etmek için kendi canını hiçe sayarak yemek yememekten ve ölmekten çekinmemiştir. Prens, daha önemli olan bir amaç için kendi davranışının sorumluluğunu üstlenmeye razı olmuştur.

4.5. Sabır

Sabır, bir şeyin tamamlanması veya sonuçlanması için bekleme gücü olarak ifade edilebilir. Günümüzde her şey sürekli olarak değişim göstermektedir. Bundan dolayı sıkıntılar, zorluklar ve darlıklar karşısında isyan etmemeli; zamanın musibetlerine, insanların eziyetlerine ve düşmanlıklarına karşı sabırlı olunmalıdır.

Gelişen teknolojiyle birlikte hayatın hızla değişmesi beraberinde tahammülsüzlüğü getirmektedir. Bireylerin kendi temposuna değil hayatın temposuna uymak zorunda olduğu bir dönemde sabretmek ve sabırlı olmayı öğrenmek güçleşmektedir. Bu nedenle küçük yaşlardan itibaren çocuklarda isteklerinin anında karşılanamayacağını, bazı ihtiyaçlarını beklemesi gerektiğini bilmesi böylece sabırlı davranması öğrenilmesi ve öğretilmesi gereken bir beceridir. Ayrıca sabırlı davranmak

hayatımızda amaçlarımıza ulaşmak için kazanılması gereken bir değerdir (Kılınç, 2015: 31).

Türk Dil Kurumunca hazırlanan Türkçe sözlükte 'sabır' kavramı "Acı, yoksulluk, haksızlık vb. üzücü durumlar karşısında ses çıkarmadan onların geçmesini bekleme erdemi, dayanç; olacak veya gelecek bir şeyi telaş göstermeden bekleme." olarak tanımlanmıştır (TDK, 2005: 1671).

Eskiler, "Sabır acıdır, meyvesi tatlıdır" ve "Sabreden derviş, muradına ermiş" demişlerdir. Olumsuzluklar karşısında hemen öfkelenilmemeli ve sakin olunmalıdır. Aksi takdirde hırslara ve ihtiraslara kapılıp kontrolü kaybederiz. Sabır, insanı yatıştırır, sakinleştirir. Sabırlı insan olgun davranışlar sergiler. Sabırlı olmak, tedbirli davranmayı öğretir. Erdemli olmak, güçlükler karşısında sabırlı olmayı gerektirmektedir.

İyi ve Kötü Prens Öyküsü'nde, "*Bundan sonra, İyi Düşünceli Prens yaşlı rehberi kolundan tutarak, yedi gün boyunca, bellerine, boğazlarına kadar su içinde yürüdüler ve gümüşlü adaya, gümüşlü dağa eriştiler.*" (Köken, 2011: 28) yer alan bu cümlede; İyi Düşünceli Prens, ihtiyar adamla birlikte sabırla ve azimle, her türlü zorluğa göğüs gererek sonuca ulaşmayı hedeflemektedir. İyi Düşünceli Prens mücadeleci bir ruha sahiptir. Bu mücadeleci ruhu, azim ve kararlılığı sayesinde bütün engelleri aşmaktadır. Hiç kimse onu yolundan döndürememekte ve hiçbir engel onu kutsal amacından vazgeçirememektedir.

4.6. Saygı

Saygı, çocuklara öğretilmesi gereken ve hayatları boyunca gerekli olan en temel değerdir. Çocukların saygılı davranışlar sergilemeleri, öncelikle etrafta bulunan yetişkinlerin kendilerine saygı duymaları ve bu saygıyı çevresindeki insanlara da yansıtmaları gerekmektedir. Çocuklara saygı duyulduğunda, onların duygu ve düşüncelerine önem verildiğinde, istekleri dinlendiğinde kişilik özellikleri olumlu yönde gelişir (Kılınç, 2015: 29).

Saygı Türkçe Sözlük'te 'saygı' kavramı "Değeri, üstünlüğü, yaşlılığı, yararlılığı, kutsallığı dolayısıyla bir kimseye, bir şeye karşı dikkatli, özenli, ölçülü davranmaya

sebeup olan sevgi duygusu, hürmet, ihtiram; başkalarını rahatsız etmekten çekinme duygusu." olarak tanımlanmıştır (TDK, 2005: 1714).

Saygı değeri, yaşça büyük insanlara saygı, başkalarına saygı ve farklılıklara saygı gibi alt başlıklara ayrılabilir. Bunlar içerisinde yaşça büyük insanlara saygı, özellikle doğu toplumlarında çok önemsenmektedir. Batı toplumlarında ise bu durum pek önemsenmemektedir (Güven, 2014: 91-92).

Saygı, insanların karşısındakilerden görmek istediği duygu ve davranış değeridir. İnsanların saygı görmeye, saygının olduğu bir toplumda veya çevrede yaşamaya, başkalarına saygı göstermeye ihtiyaçları vardır. Huzurlu bir ortamın oluşabilmesi için insanların birbirine samimi, candan davranması gerekir. Başkalarıyla iletişime girerken ağızımızdan çıkanlara dikkat etmemiz gerekmektedir. Çünkü ağızımızdan çıkacak sözler karşımızdaki insanı kırabilir veya incitebilir. Sözlerimizi doğru tartıp söylemeliyiz. Gerçekte sözler insanın kişiliğini ve kimliğini ortaya koyar (Yaman, 2016: 225).

Saygı, kişilerarası ilişkileri belirleyen bir terimdir. Bir kişinin karşısındakinden veya çevresindekilerden övgü almasıdır. Değişik toplumlarda ve kültürlerde yaşayan insanların saygı ölçütleri farklı olabilmektedir. Ancak evrensel olarak insanlar arasındaki iletişimde, etkileşimde ve insanlar arası ilişkilerde karşılıklı saygı olmak zorundadır. Konuşurken, bir şeyler paylaşırken karşıdaki kişinin olumlu tutum ve davranışı saygı değerini ifade etmektedir. Dilden düşen her sözcük kişinin iç dünyasının, karakterinin bir göstergesidir. Kısaca konuşmalarımız, üslubumuz, davranışlarımız 'saygı' ile doğrudan bağdaşır.

Aç Pars Öyküsü'nde, *"Bir gün o hükümdar han üç oğlu ile dışarıya dağa, ormana eğlenceye gitti. Oraya ulaşır neşelenip eğlendikten sonra üç prens çiçek, meyva, (ve) yemiş toplamak için hükümdar (olan) babasından rica edip (orada) kaldılar."* (Ahmet, 2009: 112) yer alan bu ifadelerde, hükümdarın çocukları babalarından izin almışlar, babalarının sözüne itibar etmişler ve babalarından ricada bulunmuşlardır.

Aç Pars Öyküsü'nde, Hükümdar Maharade halkına yarar sağladığı için, halkını düşmanlardan koruduğu için toplumun saygısını kazanmıştır. *"Dört bir yanındaki*

yerleri (kendine) tabi kılmış, çok saygı kazanmış daima doğru kanun ve öğretiyeye göre (halkına) önderlik edip, çevresindeki bütün halkını çoğaltmış, her tarafı düşmandan arındırılmış idi." (Ahmet, 2009: 112). Halkı düşünen, halkın menfaatini ve yararını gözetken yöneticiler, toplum tarafından saygı görür.

Aç Pars Öyküsü'nde, "İkinci prens şöyle dedi: Lütfen dinle kardeşim! (dinlemedi arz ederim)." (Ahmet, 2009: 113) yer alan bu cümlede ortanca Prens Mahadeve, abisinden kendisini dinlemesini rica etmektedir. Kardeşler arasındaki ilişkiler her zaman saygı ve sevgi çerçevesinde yürütülmelidir. İnsanlar eğer saygı görmek istiyorlarsa, ilk önce kendi davranışlarına dikkat etmeli ona göre davranmalıdırlar.

İyi ve Kötü Prens Öyküsü'nde, Prens, şöyle arz etti: "Haşmetli babacığım, beni seviyor musunuz?" (Köken, 2011: 13) yer alan bu cümlede, Prens Bodhisattva, babasına olan saygısından dolayı ona "haşmetli" diye hitap etmektedir. Saygı kavramı, her toplulukta farklı şekillerde karşılık bulur. Anne babaya saygı, yaşça büyük insanlara duyulan saygı her toplumda farklıdır. Bazılarında az önemli bazılarında ise çok önemlidir. Ancak Türk toplumunda, Türk aile birliğinde ve Türk örf ve adetlerinde saygı kavramı çok önemlidir. Kişi, anne ve babasına, büyüklerine karşı saygılı olmak zorundadır. Eğer saygı çerçevesinde davranış sergilemezse hoş karşılanmaz ve dışlanır. Prens Bodhisattva da atasına, babasına karşı saygıda kusur etmez ve ona uygun hitaplarda bulunur.

İyi ve Kötü Prens Öyküsü'nde, o zaman, hazine başkanı, hana şöyle arz etti: "Haşmetlim, hazine kurumak üzere. Eğer, zenginlikler ve varlıklar bitiyorsa, ufaltıyorsa, hataya düşmeyiz, Hünkârım." (Köken, 2011: 14) yer alan bu cümlede, Kral'ın emrinde çalışanlar (hazine başkanı) krala saygılarından dolayı ona "haşmetlim, hünkârım" diye hitap etmektedirler. Günümüzde birçok toplumun inancında ve kültüründe devlet büyüklerine karşı saygılı olmak, saygıda kusur etmemek erdemli bir davranış sayılır. Hatta bazı toplumlarda devlet büyüklerine karşı saygısızlık kabul edilemez bir davranış olarak algılanır ve bu saygısızlığı yapan kişi türlü cezalara çarptırılır. İyi ve Kötü Prens Öyküsü'nde de Kral'ın emrinde çalışanlar, devlet üyeleri, Kral'a karşı saygıda kusur etmezler ve saygı çerçevesinde uygun hitaplar kullanırlar.

İyi ve Kötü Prens Öyküsü'nde, o zaman, sadık dostları, bakanları, bunu işitince, hana şöyle arz ettiler: "*Haşmetlim, Devleti ve onun kurumlarını, varlık ve zenginlik ayakta tutar. Varlık ve zenginlik tükenirse, Devleti kurumlarını nasıl sürdürebiliriz, Haşmetlim?*" (Köken, 2011: 14-15) yer alan bu cümlede, Kral'ın dostları ve yardımcıları saygılarından dolayı Kral'a "haşmetlim" diye hitap etmektedirler. Her çağda ve her toplumda devlet büyükleri saygı görmüşlerdir. Bazı toplumlar, devleti yöneten kişilerin olağanüstü güçlere sahip olduklarına inanmışlar ve onlara kutsiyet atfetmişlerdir. Bazı toplumlar ise devleti yönetenleri Tanrı veya Tanrı'nın soyundan geldiklerine inanmış ve onlara tapmışlardır. Dolayısıyla devlet büyüklerine -devleti yöneten kişilere- hep saygı duyulmuştur.

İyi ve Kötü Prens Öyküsü'nde, sonra bu ihtiyar, "ey, ay" diye yakınma sesleri çıkararak, hana şunu arz etti: "*Haşmetlim, nasıl bir felaket oldu da, böyle gök gibi, mücevher gibi sevgili yavrurunuzu bu ölüm yerine gönderiyorsunuz?*" (Köken, 2011: 23) geçen bu ifadede, ihtiyar adam bir devlet büyüğüyle konuşurken, Kral'a olan saygısından dolayı ona 'haşmetlim' diye hitap etmektedir.

İyi ve Kötü Prens Öyküsü'nde, sonra han babasına şöyle arz etti: "*Ağabeyim prens, ölümlü yere gidiyor. Ben niye burada kalıyorum, Haşmetlim? Ben de (onunla) gideyim! İyiyi de kötüyü de bulursak, birlikte bulalım!*" dedi (Köken, 2011: 25) geçen bu cümlelerde; Kötü Düşünceli Prens, kardeşi İyi Düşünceli Prens ile birlikte okyanusa gidip değerli çintāmani mücevherini getirmek için babasından izin istemektedir. Kötü Düşünceli Prens'in babasından izin isterken ona 'Haşmetlim!' diye hitap etmesi, onun babasına karşı saygılı davrandığını gösterir. Bir evlat ne kadar hayırsız ve kötü niyetli biri olursa olsun babasına, atasına karşı saygıda kusur etmemesi gerekir. Ailenin huzuru için de bireyler arasındaki ilişkiler saygı çerçevesinde yürütülmelidir.

İyi ve Kötü Prens Öyküsü'nde, "*O zaman (prens), (ihtiyara) nefes aldirmayı (=dinlendirmeyi) düşündü. Zira ihtiyarın yorgunluğu gelmişti, gücü tükenmişti; ne kımıldayabiliyor ne de yürüyebiliyordu.*" (Köken, 2011: 28-29) yer alan bu ifadelerde, İyi Düşünceli Prens ihtiyara olan saygısından dolayı dinlenmeleri gerektiğini düşünmüştür. Yaşlıları düşünmek, onların hâlerinden anlamak, her türlü sıkıntısında onlara yardımcı olmak erdemli olmayı gerektirir. İyi Düşünceli Prens'in ihtiyar adama

iyi niyetle yaklaşması ve ona saygı duyması, Prens'in erdemli bir insan olduğunun göstergesidir.

İyi ve Kötü Prens Öyküsü'nde, "*Haşmetlim, korkmayın, üzülmeysin. Sağ salim ulaşacaksınız. Böylece, bir kaç gün içinde, Buddha'nın sonsuz mutluluğunu bulursanız beni terketmeyin. İyi ve doğru sözlü bir yolcu, bir rehber olarak...*" (Köken, 2011: 30) yer alan bu ifadelerde, İhtiyar adam, prene olan saygısından dolayı 'haşmetlim' diye hitap etmektedir. İhtiyar adam, prensin kendisinden küçük olmasına rağmen bir devlet büyüğü olduğu için, devleti temsil ettiği için ona saygıda kusur etmemektedir.

İyi ve Kötü Prens Öyküsü'nde, *Bunun üzerine, prens onlara, içerisi (sarayın içi) için şöyle bir rica ilettiler (=verdi) : "Jambudvîpa kıtasındaki Benares ülkesinin hanının oğlu, İyi Düşünceli Prens, gelmiştir; kapıda, içeriye (hükümdara) görünmek umuduyla beklemektedir."* (Köken, 2011: 32) yer alan bu cümlede İyi Düşünceli Prens, üslubuna dikkat ederek nezaket kuralları çerçevesinde dileğini ifade etmiştir. Çünkü bir prens kendisine yakışan, bulunduğu konumu destekleyen tavırla hareket etmeli; başkasına karşı saygıda kusur etmemelidir. Prens'in emir kipi kullanmayıp isteğini rica cümleleriyle ifade etmesi, onun nezaket sahibi biri olduğunu göstermektedir.

İyi ve Kötü Prens Öyküsü'nde, "*O zaman, İyi Düşünceli Prens, yedi gün boyunca, ejderhaların büyük sevgi ve saygı göstermeleri sayesinde, yemek yedi.*" (Köken, 2011: 35) yer alan bu cümlede, Ejderhalar Hanı'nın misafiri olan İyi Düşünceli Prens Bodhisattva, gereken saygıyı görmüştür. Ona saygıda kusur etmemişlerdir. Bir prene layık şekilde davranmışlardır.

4.7. Sevgi

Sevgi, saygı, hoşgörü gibi evrensel değerler bireye doğumdan itibaren ailede başlayarak verilmeye çalışılan değerlerdir. Sevgi tüm evreni bir arada tutan en yüce değerdir. Sevgiyle yaşamak herkese karşı merhametli olmak demektir. Sevgi değerini kazanan birey çevresine karşı daha duyarlı olur. Sevgi, hoşgörünün ön koşuludur. Bir öğretmen sevgiyi, saygıyı ve hoşgörüyü çocuklara etkili bir biçimde aşılamalıdır. Çünkü sınıfın, toplumun huzuru ve mutluluğu bu değerlere bağlıdır (Kasa, 2015: 115-116).

Türkçe Sözlük'te 'sevgi' kavramı "insanı bir şeye veya bir kimseye karşı yakın ilgi veya bağlılık göstermeye yönelen duygu." olarak tanımlanmıştır (TDK, 2005: 1742).

Sevgi, insanları birbirlerine yaklaştırıp kaynaştıran, onları içsel olarak birbirlerine bağlayan ruhsal bir eğilimdir. Sevgi değeri insanları birbirlerine yaklaştırma özelliğiyle toplumu birleştirir ve bütünleştirir. Sevgi sayesinde birlik ve beraberlik olur, insanlar hoşgörü içerisinde yaşar ve sosyal dayanışma artar. Sevgi kapsam olarak geniş bir kavramdır. İçinde insan sevgisini, hayvan sevgisini, doğa sevgisini ve yaşam sevgisini barındırır (Güven, 2014: 89-90).

Toplumumuzda temel insani değerlerin başında sevgi gelmektedir. Dertlerin devası, yaşamın manası, gönüllerin ilacı olan yegâne unsur sevgidir. Sevgisiz bir aile, sevgisiz bir toplum, sevgisiz bir yaşam düşünülemez. Sevgisiz bireyler hayatlarında mutlu olamazlar ve sağlıklı, huzurlu bir aile de kuramazlar. Mutlu ve huzurlu bir yaşam sürdürebilmek için sevgiye ihtiyaç vardır (Yaman, 2016: 224).

Sevgi, fedakârlık yapmayı ve merhametli olmayı gerektirir. Bitkileri, hayvanları, doğayı, insanları sevmenin yolu, fedakârlık yapmaktan ve merhametli olmaktan geçer. Temelde varlığın, insanlığın özünde sevgi vardır. Sevgi, dünyamızı sarıp sarmalayan bir gökkuşağı; insanları ortak paydada buluşturan bir değerdir.

Aç Pars Öyküsü'nde, "*Ey zavallı dişi kaplan, yavrulayalı yedi gün olmuş; yedi yavrusuna bakıp yiyecek isteyip de bulamayınca açlık susuzluk eziyetinden sıkılıp yine dönüp kendi yavrularını yemek üzeredir, bundan daha zavallı hayvan olur mu?*" (Ahmet, 2009: 113) geçen bu cümlede, büyük prens aç kaplan için üzüntü duymaktadır. Büyük prens gibi yalnızca içlerinde hayvan sevgisi olan insanlar, hayvanlara merhamet ederler.

Aç Pars Öyküsü'nde yer alan, "*yine öylesi büyük merhametli, gönüllü mübarek insanlar (varkı onlar) daima kendi vücutlarını feda edip canlılara fayda sağlarlar.*" ve "*o kaplana ayrı ayrı merhamet edip, (onun haline) acıdılar.*" (Ahmet, 2009: 114) bu cümlede, Hükümdar Maharade'nin çocukları aç kalmış bir kaplan için duydukları merhameti, sevgiyi dile getirirler.

Aç Pars Öyküsü'nde yer alan *"O vakit prens bu şekilde söyleyip, aç kaplanın önünde uzanıp (kendisini sunarak) yattı, fakat onun büyük merhametli gönlünün parkalığından dolayı o aç kaplan (onu) yemeye cesaret edemedi."* (Ahmet, 2009: 117) bu ifadelerde Buda (Mahasatve) aç kaplan için kendi vücudunu feda eder.

Aç Pars Öyküsü'nde, *"Bir süre sonra kendilerine gelip sonra ellerini (yukarı) kaldırıp, yüksek sesle feryat ettiler, ağıt yakarak şöyle dediler: Güzel, ılımlı ve erdemli kardeşimiz idin ey sevgili, anneme babama (kendini) sevdirmiş idin ey kardeş(im), üçümüz birlikte çıkmıştık, neden terk ettin vücudumu, neden bizimle gelmedin?"* (Ahmet, 2009: 118) yer alan bu ifade, Prens Mahasatve, kardeşlerinin ve ailesinin sevgisini kazanmıştır.

Aç Pars Öyküsü'nde, *"Hükümdar bey bu sözü işitip derin nefes alıp şöyle dedi: Ey keder ey keder, kaybetmişim ben candan sevdiğim sevgili yavrumu." , "O esnada sıracı ikinci kumandanı gelip hükümdar beye yanaştı ve hükümdar bey ona: ey kumandan, sevgili yavrum Mahasatve nasılmış?" , "kendilerine gelir gelmez ellerini yukarı kaldırıp feryat ederek şöyle ağıt yaktılar: ne zor idi yavrucuğum, güzel sevimlim, ölmek eziyeti nasıl bu kadar erken gelip (seni) aldı (yakaladı), senden önce ölseydim ey güneşim." , "Şimdi kaybettim en küçük sevgili yavrucuğumu."* (Ahmet, 2009: 120-122) yer alan bu cümlelerde, acılı bir anne ve babanın evlatlarına olan bağlılıkları, sevgileri anlatılmıştır.

İyi ve Kötü Prens Öyküsü'nde, Babası han, şöyle buyurdu: *"Niye ağlayıp üzüldün?" Prens, şöyle arz etti: "Dışarıda eğlenmeye gitmiştim; yokluk ve acı çeken pek çok yarattığı görüp ağladım."* (Köken, 2011: 11-13) geçen bu cümlede Prens Bodhisattva, insanların (kuşçular, geyik avcıları, balıkçılar, avcılar, ağ ile kuş tutanlar) canlılara ve hayvanlara zarar verdiklerini görünce üzüntüye kapılmıştır. İçinde bulunulan durumdan kaygılanmış, merhametinden dolayı hayvanlar için ağlamıştır. Eğer kişinin içinde hayvan sevgisi yoksa onlar için üzülüp ağlamaz. Bazı insanların hayvanlara yaptığı işkenceler ve eziyetler merhametsizliği doğururken bu merhametsizlik başka bir insanda ve başka bir yürekte merhameti, sevgiyi doğurur.

İyi ve Kötü Prens Öyküsü'nde, *Prens, şöyle arz etti: "Haşmetli babacığım, beni seviyor musunuz?" Babası Kral, şöyle buyurdu: "Sevgili yavrum, ben seni avucumun*

içindeki iki inci tanesi kadar, gözümdeki ...severim." (Köken, 2011: 13) yer alan bu cümlede; Kral'ın, oğluna karşı beslediği derin sevgi dile getirilir. Her çocuk babası için özel ve kıymetlidir. Babaların çocuklarına duyduğu sevgi kavramı bir tür gen aktarımı olarak her babada vardır. Çünkü evlat sevgisi her babanın içinde ve yüreğinde mevcuttur. Kral da oğluna duyduğu sevgiyi anlamlı sözcüklerle pekiştirip dile getirmiştir.

İyi ve Kötü Prens Öyküsü'nde, *o zaman Kral Maharı (= Mahârâja?), İyi Düşünceli Prens'in üzüntülü olduğunu görüp, ona şöyle buyurdu: "Sevgili oğlum, niçin üzüntüye kapıldınız?"* (Köken, 2011: 12) yer alan bu cümlede; Kral Maharı, oğlunun üzgün olduğunu görmezden gelemez. Çünkü babalar çocuklarına karşı tarifi olmayan sevgi beslerler. Bu sevgi gelip geçici değil ebedîdir. Çocukların ağlamaları, üzülmeleri, kederlenmeleri, sıkıntılarının olmaları hiçbir baba tarafından görmezden gelinmez. Nitekim Kral Maharı da çocuğunun içinde bulunduğu duruma kayıtsız kalamamıştır.

İyi ve Kötü Prens Öyküsü'nde, *bunun üzerine (prens'in) babası han şöyle buyurdu: "Eğer baba kazanırsa oğlu içindir, denmez mi? (Oğlunun) arzusunu yerine getirsin (denmez mi?) Onun gönlünü kırmayın!"* (Köken, 2011: 14) yer alan bu cümlede; Kral Maharı, diğer bütün babalar gibi oğlunu çok sevmektedir. Prens oğlunun bir dediğini iki etmemektedir. Eğer bir baba ne yaparsa oğlu için yapar. Çünkü baba olmak; çocuklarını çok sevmeyi, çocukları için merhametli olmayı, onlar için fedakârlık yapmayı gerektirir. Bunun bilincinde olan Kral Maharı, yukarıdaki sözleriyle oğlunu ne kadar çok sevdiğini dile getirmiştir.

İyi ve Kötü Prens Öyküsü'nde, *bunun üzerine (prens'in) babası Han, şöyle buyurdu: "Sevgili yavrumun gönlünü nasıl kırarım? Ne kadar hazineci varsa hepsi, zamanında (prens geleceği zaman) başka bir yere gitsin. Kuşkusuz o bunu kendiliğinden anlayacaktır." diye beyan etti,* (Köken, 2011: 15) yer alan bu cümlede; Kral Maharı, oğlunun kalbini kırmamak için fedakârlıkta bulunmuştur. Oğlunun yüzüne doğrudan söyleyebileceği bir gerçeği, oğlu üzülmessin diye kendisinin fark etmesini, anlamasını sağlamak için söylememiştir. Bu davranışıyla Kral, oğlunu ne kadar çok sevdiğini göstermiştir.

İyi ve Kötü Prens Öyküsü'nde, sevgi değeri ile ilgili şu cümleye yer verilmiştir: "*(Zira) görünürdeki, ete kemiğe bürünmüş Buddha'ya ana ve baba denir. Hangi kişi ana ve babasının gönlünü kırarsa, o kişi cehennemlik olur, oğul ya da kız sayılmaz. Ben şimdi ana ve babamın gönlünü kırmayayım. Kral babam eleştirilmesin, (dile girmesin). Kendi kazancımla iyi işler yapayım!*" diye düşündü (Köken, 2011: 16). Bu cümlede Prens Bodhisattva, babası halk tarafından eleştirilip milletin diline düşmesin diye hazinedeki zenginlikleri ve varlıkları almayı bırakmıştır. Babasını sevdiği için ona laf gelmesin diye kendisi çalışmak istemiştir. Budizm inancına ve Türk töresine göre, anne ve babaya saygısızlık yapılmaz. Anne ve babaya karşı gelinmez. Prens de bunun bilincinde olup gereken sevgiyi ve önemi göstermektedir.

İyi ve Kötü Prens Öyküsü'nde, *Babası han (rehbere) şu buyruğu verdi: "Biricik sevgili oğlum size emanet ediyorum. Onu sağ salim geri getirin."* dedi (Köken, 2011: 23) yer alan bu ifadelerde; Kral, oğlunun başına bir kaza gelmesini istememektedir. Çünkü evlatlar, babaları için değerli varlıklardır. Kral da bundan dolayı canından çok sevdiği oğlunun bir kaza sonucu ölmesini istememektedir.

İyi ve Kötü Prens Öyküsü'nde, "*Haşmetlim, nasıl bir felaket oldu da, böyle gök gibi, mücevher gibi sevgili yavrunuzu bu ölüm yerine gönderiyorsunuz? Bu okyanusun suyu, son derece korkunç tehlikelerle doludur. Çok sayıda insan oraya gidip ölüyor. Birisi oraya yalnız giderse, uygun olur mu?"* diye sordu. Memleketin tamamı prens için üzülür (idi?) (Köken, 2011: 23-24) yer alan bu ifadelere göre, ihtiyar adam Kral'ı uyarmaktadır. Eğer Prens ölürse bütün memleketin üzüleceğini dile getirmiştir. Kral, oğluna söz geçiremediği için onun isteğine boyun eğmiştir. Oğlunun üzülmeye ve ağlamasına dayanamadığı için istemeye istemeye onu ölüm yerine göndermeye razı olmuştur. Hem Kral hem de ihtiyar adam prensi çok sevmektedirler. Onun ölmesine veya başına bir şey gelmesine gönülleri razı gelmemektedir.

İyi ve Kötü Prens Öyküsü'nde, "*Sonra, babası han ve ülkedeki insanlar, ağlayarak, sızlayarak, İyi Düşünceli Prensi kafile halinde uğurlayıp, onu okyanusa yolcu ettiler.*" (Köken, 2011: 25-26) yer alan bu cümlede, Kral ve onun yönetimindeki halk İyi Düşünceli Prens'i çok sevdiği için ağlayıp üzülmüşlerdir. Bunun nedeni ise prensin yapacağı yolculuğun çok tehlikeli olmasıdır. Bu tehlikeli yolculuğun sonunda prensin sağ salim dönemeyeceği endişesiyle onu sevenler ağlayıp sızlamışlardır. Hem

Kral'ın hem de halkın bu tepkisi, İyi Düşünceli Prens'i ne kadar çok sevdiklerini göstermektedir.

İyi ve Kötü Prens Öyküsü'nde, *"O zaman, İyi Düşünceli Prens, yedi gün boyunca, ejderhaların büyük sevgi ve saygı göstermeleri sayesinde, yemek yedi."* (Köken, 2011: 35) yer alan bu cümlede, Ejderhalar Hanı'nın misafiri olan İyi Düşünceli Prens Bodhisattva, sarayda sevgiyle karşılanmıştır. Ejderhalar Hanı, Prens'e gereken ilgiyi ve sevgiyi fazlasıyla göstermiştir.

İyi ve Kötü Prens Öyküsü'nde, *"O zaman, babası han, bu sözleri işitince, gökyüzüne doğru feryat ederek, inleyip sızladı. Yüksek ve değerli tahtından kendini aşağı attı; bilincini yitirdi, bayıldı, ölü gibi boylu boyunca yere düştü. Çok uzun süre sonra, o zaman, kendine geldi. Sonra, aynı anda, Benares halkının hepsi üzüldüler ve ağladılar."* (Köken, 2011: 41) yer alan bu cümlelerde; Kral, oğlunun ölüm haberini alınca büyük bir sarsıntı geçirmiştir. Bir baba için evladının ölüm haberini almak tarif edilemez bir acıya sebep olur. Kral, İyi Düşünceli oğlunu canından, dünyadaki her şeyden çok sevmektedir. Oğlunun öldüğünü duyduğunda gösterdiği tepki bunu açıkça ortaya koymaktadır. Sadece Kral değil ülkede yaşayan bütün insanlar, Prens'in ölüm haberini duyduklarında üzülüp ağlamışlardır. Bu da İyi Düşünceli Prens'in ne kadar çok sevdiklerini gösterir.

İyi ve Kötü Prens Öyküsü'nde, *Sığırtmaç, onu görünce şöyle sordu: "Siz, ölümlülerin hepsinden farklı ve çok asil biri gibi görünüyorsunuz. Niye böyle zavallı ve acınacak duruma düştünüz?". Prens, şöyle düşündü: "Eğer, kökümü, oymağımı belirten sözler söylersem, küçük kardeşim ölecek."* O zaman prens: *"Ben yoksul ve zavallı bir dilenci olarak doğdum" dedi.* (Köken, 2011: 43-44) yer alan bu cümlelerde; İyi Düşünceli Prens, kardeşini ve ailesini çok sevmektedir. Kötü düşünceli biri olan kardeşi anne ve babasının sevgisini kazanmak için abisinin gözlerini kör etmişti. Prens gözlerini kör edenin kardeşi olduğunu bilmesine rağmen ona bir kötülük gelmesini istememektedir. Eğer kendisini bu hâle getirenin kardeşi olduğunu öğrenirlerse kardeşinin öldürüleceğinden endişe etmektedir. Bundan dolayı kardeşini ele vermemiş, onu korumuştur. İyi Düşünceli Prens kardeşi için fedakârlık yapıp ona merhamet etmiştir. Aile birliğine önem veren prens, kardeşini ve ailesini ne kadar çok sevdiğini bir kez daha kanıtlamıştır.

4.8. Sorumluluk

Türkçe Sözlük'te 'Sorumluluk' kavramı " kişinin kendi davranışlarını veya kendi yetki alanına giren herhangi bir olayın sonuçlarını üstlenmesi, sorum, mesuliyet, sorumlu sayılmak, sorumlu olarak görülmek." olarak tanımlanmıştır (TDK, 2005: 1794).

Sorumluluk, kişinin kendisine ya da başkalarına karşı görev ve yükümlülüklerini yerine getirmesi durumudur. Sorumluluk duygusu insanı hayata bağlar ve insana bilinç kazandırır. Sorumluluk değeri ile ilgili birçok alt başlık vardır. Bunlar; insanın kendisine karşı sorumluluğu, insanın ailesine karşı sorumluluğu, topluma ve ülkeye karşı duyulan sorumluluk, doğaya ve çevreye karşı duyulan sorumluluk, insanın tutumlu olması, sadakatli olması, çalışkan olmak ve son olarak da fedakârlıktır (Güven, 2014: 99-102).

Sorumluluk, her insanda bulunması gereken bir duygudur. Bu duygu insana bilinç kazandıran bir vasıftır. İnsanların mutlu olabilmesi için ailesine, çevresine, vatanına ve milletine karşı gereken sorumluluklarını yerine getirmesi gerekir. Sorumluluğunu yerine getirenler mutlu olur, kendilerini rahat hisseder. Bireyleri yetiştiren anne ve babalar, eşler, arkadaşlar sorumluluk sahibi olmak zorundadırlar. Bu konudaki hassasiyetlerinin farkında olup ona göre davranmalılar. Bütün insanlar görev ve sorumluluklarını yerine getirirlerse başarıya ulaşabilirler (Yaman, 2016, 228-229).

Hayatımızı sürdürebilmek ve hayatta başarılı olabilmek için birtakım sorumluluklarımız vardır. Sorumluluklarımızı yerine getirdiğimizde hayatımızı daha iyi idame ettiririz. Sorumluluk sahibi bireyler, sorumsuz bireylerden daha başarılı olurlar. Çünkü sorumsuz bireyler çevresinde, ailesinde, arkadaş ortamında, kısacası dünyada olup bitenlere karşı kayıtsız kalırlar. Sorumluluk sahibi bireyler ise; iyi birer eş, iyi birer vatandaş, iyi birer yönetici olurlar. Çevresine karşı daha duyarlı olurlar.

Aç Pars Öyküsü'nde, "*Annemiz babamız bizi görür görmez sorarlarsa biz ikimiz ne diyeceğiz?*" (Ahmet, 2009: 118) yer alan bu cümlede, Prens kardeşlerin birbirlerine karşı sorumlu oldukları, ayrıca kardeşlerin annelerine ve babalarına karşı da sorumlu oldukları vurgulanmıştır. Ailede büyüyen her birey önce anne ve babasına

sonra da ailenin geri kalan fertlerine karşı sorumludur. Sorumluluk sahibi olmak kişiyi hata yapmaktan alıkoyar; iyi olana, doğru olana yöneltir.

Çaştani Bey Öyküsü'nde, "*Çaştana han bey yüreğini berkitip şu-kadarcık bile korkmadan, şeytanlara şöyle dedi: Ey şeytanlar! hemen bana hemen bana söyleyiniz. Benim şehrimdeki halkı ehaliyi niçin öldürüyorsunuz? Sizlere bu şehire girmek gücünü kuvvetini kim verdi? Bu benim keskin kılıcımı görün! Vücutlarınızı doğrayıp taraf taraf atasım gelir!*" (Himran, 1945:8) yer alan bu cümlede, Çaştana Han, kendisini devletine ve milletine karşı sorumlu hissetmektedir. Devletine ve milletine karşı sorumluluk sahibi olan her yönetici; milletin çıkarını, milletin huzur ve güvenliğini, devletin bekasını düşünmek zorundadır. Bu sorumluluk bilinciyle hareket eder ve devleti kurallara, nizama göre yönetir. Çaştana Han da, ülkesinde olup bitenlere karşı sorumlu olduğunu şeytanlara göstermektedir.

Çaştani Bey Öyküsü'nde, "*Han bey şöyle dedi: Şehir-imdeki memleketimdeki tehlikeyi gördükçe bu benim kılıcım(a) sizlerin kanını içirtmek istiyorum.*" (Himran, 1945: 11) yer alan bu cümlede, Çaştana Bey, milletine ve devletine karşı sorumlu olduğunu ifade eder. Ülkesinde baş gösteren tehlikelere karşı milletini koruyup kollamak istemektedir. Çaştana Han'ın örnekteki ifadesi gibi memleketini, ülkesini savunması sorumluluk sahibi bir Han olduğunu göstermektedir.

İyi ve Kötü Prens Öyküsü'nde, *Babası han, şöyle buyurdu: "Niye ağlayıp üzüldün? " Prens, şöyle arz etti: "Dışarıda eğlenmeye gitmiştim; yokluk ve acı çeken pek çok yaratığı görüp ağladım."* (Köken, 2011: 11-13) geçen bu cümlede; Prens Bodhisattva, çevresinde olup bitenlere, kötülüklere karşı kayıtsız kalamamıştır. Her insan içinde bulunduğu çevreyle var olur. Doğayla, hayvanlarla, bitkilerle iç içe yaşar. Dolayısıyla bu düzende bozulmalar, aksaklıklar meydana gelince kişi duruma tepkisiz kalmaz ve müdahale etmek ister. Prens de çevresinde yapılan hayvan katliamına, hayvan eziyetine ağlayarak tepkide bulunmuştur.

İyi ve Kötü Prens Öyküsü'nde, sorumluluk ile ilgili şu cümlelere yer verilmiştir: "*Kral buyruğu (=izni) çıksın; bana engel olunmasın, gideyim!*" diye yalvardı. Bunun üzerine babası han, izin vermedi. "*Gitmeyeceksin!*" dedi. O zaman prens başını eğip, ağlayarak yere yatıp, ne ayağa kalkmağa, ne de yemek yemeğe razı

oldu." "Ne yazık!" dedi."Eğer kral buyruğu (=izni) verilmezse, buradan kalkmayacağım, yemek yemeyeceğim ve öleceğim." dedi (Köken, 2011: 20). Prens, Kral babasının izin vermemesine rağmen isteğinin yerine getirilmesi için direnmesi onun sözünde ve davranışlarında tutarlı olduğunu gösterir. Canlılara yardım etmek için çabalayıp uğraşan, didinen Prens, babasına bu tavrı göstermekle sözünün arkasında olduğunu ve her türlü sonuca katlanacağını söylemesi, onun azimli ve sözüne sadık olduğunu kanıtlar. Çünkü Prens, acı çeken, eziyet çeken canlılara karşı kendini sorumlu hissetmektedir. Bu sorumluluk bilinciyle hareket ederek, başına gelebilecek her türlü zorluğa ve sıkıntıya karşı göğüs gerebileceğini dile getirmiştir.

İyi ve Kötü Prens Öyküsü'nde, o zaman, prene şöyle arz etti: *"Oğlum, ilerde, doğu yönüne doğru, bir altın dağ var. Görünüyor mu? Bakın!" dedi. İhtiyar şöyle devam etti: "O altın dağa ulaşırsanız, mavi lotus çiçekleri göreceksiniz. Bu lotus çiçeklerinin her birinde (=herbirinin altında?) birer zehirli yılan vardır. Onların zehirli nefesi uzaktan, sanki herbir lotus çiçeği duman çıkarıyormuş gibi görünür. Bu durumda ona, en korkunç (en büyük) tehlike denebilir. Eğer bu lotus yolunu aşabilirsiniz bir süre sonra, Ejderhalar Hanı'nın mücevherli şehrine ve sarayına ulaşacaksınız. O şehrin etrafında, yedi katlı hendek içinde, her tarafta, zehirli ejderhalar ve yılanlar yatar. Onların arasından yürürseniz (onları çiğnerseniz) şehrin içine gireceksiniz, Ejderhalar Hanı'na görüneceksiniz ve mücevheri bulacaksınız. Şimdi ben ölüyorum. Siz yalnız kalıyorsunuz. Haşmetlim, korkmayın, üzülmeyin. Sağ salim ulaşacaksınız. Böylece, bir kaç gün içinde, Buddha'nın sonsuz mutluluğunu bulursanız beni terketmeyin. İyi ve doğru sözlü bir yolcu, bir rehber olarak..." (Köken, 2011: 29-30) yer alan bu ifadelerde; ihtiyar adam, Kral'a verdiği sözde durmuş ve Kral tarafından verilen sorumluluğu layıkıyla yerine getirmiştir. Kral, oğlunu çok sevdiği için yapacağı tehlikeli yolculuk esnasında ona bir zarar gelmemesini istemektedir. Bunun için ihtiyar adamdan yardım istemiştir. Çünkü ihtiyar adam hem iyi hem de cesurdu. Oğlunu sağ salim amacına ulaştırabilecek birisiydi. İhtiyar adam ne Prens'i ne de Kral'ı yanıltmıştır. Üzerine aldığı sorumluluğu bütün zorluklara, bütün engellere rağmen yerine getirmiştir. Güvenilir olmak, sözünün eri olmak bunu gerektirir. Eğer Prens değerli olan çintāmani mücevherini ülkesine getirirse yardıma muhtaç bütün insanlar faydalanacaktı. Ülkedeki sorunlar ve sıkıntılar ortadan kalkacaktı. Kimse açlıktan ölmeyecekti. Kimse canlılara zarar vermeyecekti. Bunun gerçekleşmesine en çok katkıda bulunan ise iyi, doğru sözlü*

ve cesur ihtiyar adam olacaktı. Çünkü o, kendisine verilen sorumluluğu canını ortaya koyarak gerçekleştirmiştir.

İyi ve Kötü Prens Öyküsü'nde, Prens Bodhisattva şöyle arz etti: *"Bu dünyadaki bütün canlılara Buddha'nın sonsuz mutluluğunu dileyerek; yoksul, mutsuz ve zavallı canlılara yarar sağlayacak çintāmani mücevherini, bağış olarak, istemeğe geldim."* (Köken, 2011: 34) yer alan bu cümlede, İyi Düşünceli Prens Bodhisattva sadece kendi ülkesinde yaşayan canlılara değil bütün dünyadaki canlılara yardım etmeye çalışması; yeryüzündeki yoksul, mutsuz ve zavallı canlılara karşı kendisini sorumlu tutmaktadır. İnsanın kendisini çevresindeki canlılara karşı sorumlu hissetmesi, onların mutluluğu için elinden geleni yapması kişiyi erdemli bir insan yapar. Prens Bodhisattva'nın da bütün canlılar için kaygı duyması onun erdemli bir insan olduğunu gösterir.

İyi ve Kötü Prens Öyküsü'nde, *Sonra prens, o beş yüz dilenciye, (ihtiyaçları olan) yemekleri, suyu, elbise ve ayakkabıları, hepsini birden ve tamamen verdi. Onların hepsine, veda (tesellî, ya da vasiyet) sözleri söyledi: "Sizlerle artık ikinci kez karşılaşmayacağım. Ne zaman (Eğer?) Buddha'nın sonsuz mutluluğunu bulursam, sizleri, hepinizi, o zaman kurtaracağım."* dedi (Köken, 2011: 48) yer alan bu ifadelerde İyi Düşünceli Prens, hem yardımsever hem de sorumluluk sahibi bir prentir. Çünkü kendisini ülkesine, çevresine ve topluma karşı sorumlu hissetmektedir. Çevresinde bulunan yardıma muhtaçlara yardım edip onların sıkıntısını gidermeye çalışmaktadır. Buddha'nın sonsuz mutluluğunu bulduğunda dahi yardıma muhtaç insanları unutmayacağını ve onları kurtaracağını dile getirmiştir.

4.9. Vatanseverlik

Vatan sevgisi, millî değerlerin en başında gelmektedir. Bir milletin birlik, dirlik ve beraberlik içerisinde yaşayabilmesi için bu kutsal bilince sahip olması gerekir. Vatan, sadece bir toprak parçası değildir. Vatan; bir milletin namusu, onuru, haysiyeti, evi, geleceği kısaca her şeyidir. Bundan dolayı milletini, vatanını seven kişilere 'vatansever' denilmiştir. Vatanseverlik ise millî bir şuur, millî bir bilinçtir. Bu bilince sahip bireyler yetiştirmek en temel öncelikli ders olmalıdır. Önce ailede, daha sonra da eğitim kurumlarında bireylere bu bilinç aşılanmalıdır. Vatanını korumak, vatanını yüceltmek herkesin millî bir görevidir.

Türkçe Sözlük'te 'vatanseverlik, vatansever' kavramları "yurtsever, vatansever olma durumu" olarak tanımlanmıştır (TDK, 2005: 2082).

Savaşlarda ve tehlikeli durumlar karşısında yiğitlik gösteren, cesurca kararlar alıp verebilen, milletini felaketler karşısında koruyabilen kişilere kahraman denilmiştir. Kahramanlık gösteren kişiler, toplumda her zaman saygı görmüş ve takdir edilmiştir. Gerçek vatanseverler, her zaman halkının yanında olmuş ve halkını yüceltmişlerdir. Milletini zenginleştirmiş, rahata erdirmiş, onları hak ve hukuk çerçevesinde yönetmiş kişiler hiçbir zaman unutulmamıştır.

Aç Pars Öyküsü'nde, "*O, Maharade hükümdar (han) son derece (büyük) zengin (idi), ambarlara tahıl (ve) servet (mal mülk) ile dolu kahraman (ve) nişancı ordusu güçlü (idi).*" (Ahmet, 2009: 112) geçen bu cümlede hükümdar Maharade'nin kahraman bir kişi olduğu vurgulanmıştır. Hükümdar Maharade ve onun nişancı ordusu kahraman olarak nitelendirilmiştir.

Çaştani Bey Öyküsü'nde, "*Bunu gören Çaştana devletli bey yüreğini berkitip, tongalar beyi gibi asker beyler(in) suretini takınıp korkusuz kaygusuz gönülle o şeytanlar arasına girdi.*" (Himran, 1945: 8) yer alan bu cümlede, Çaştana Bey, korkusuz ve kahraman biri olarak tasvir edilir. Vatanını seven her insanın öncelikli amacı, vatanını ve milletini savunmaktır. Bu uğurda gerekirse her şeyini feda edebilmektir. Çaştana Bey de vatanı ve milleti için gözünü kırpmadan mücadeleye girmiştir.

Çaştani Bey Öyküsü'nde, "*Çaştana han bey yüreğini berkitip şu-kadarcık bile korkmadan, şeytanlara şöyle dedi: Ey şeytanlar! hemen bana hemen bana söyleyiniz. Benim şehrimdeki halkı ehaliyi niçin öldürüyorsunuz? Sizlere bu şehire girmek gücünü kuvvetini kim verdi? Bu benim keskin kılıcımı görün! Vücutlarınızı doğrayıp taraf taraf atasım gelir!*" (Himran, 1945:8) yer alan bu cümlede, şeytanlar tarafından Çaştana Bey'in şehri ele geçirilmeye çalışılır. Bu durum karşısında Çaştana Bey, yiğitlik göstererek vatanını, şehri ve halkını korumaya çalışır.

Çaştani Bey Öyküsü'nde, "*Bunun üzerine Çaştana devletli bey var gücünü toplayarak, kuvvetle segirderek gidip Urumukha adlı şeytanın tepesindeki sacı çekerek tutup kılıcını yukarı kaldırıp, başını kesmeye niyetlendi.*" (Himran, 1945: 9) yer alan bu cümlede, Çaştana Bey, şeytan Urumukha'ya karşı meydan okuyup onu öldürmek

istemiştir. Çünkü şeytanlar, Çaştana Bey'in ülkesine ve milletine zarar vermek istemektedirler. Vatansever olan Çaştana Bey, bu duruma boyun eğmeyeceğini, bu durumu görmezden gelmeyeceğini düşünceleri ve tavırlarıyla göstermektedir.

Çaştani Bey Öyküsü'nde, "*Hemen o şeytanlar Çaştana hanın gücünü kuvvetini, nurunu şaşaaasını, haşmetini azametini görünce ziyadesiyle korktular. Avâzlarını yükseltip devletli beye şöyle dediler: İnsanların aslanı, hanlar(m) beylerin kut tanrısı! Merhamet (hissini) gönül(ünde) uyandırıp gönlünü temizle. Brak-ki bizi öldürsen dahi hiçbir veçhile senin şehrindeki hastalığ(m) derd(in) gideceği yok. İmdi bizim canımıza (karşı) merhametli gönül besleyip (bize) ümit ve inan (verici) ol.*" (Himran, 1945: 9) yer alan bu cümlede, şeytanlar Çaştana Bey'in gücü kuvveti karşısında tutunamayıp yalvarmaya başlarlar. Ondan kendilerini bağışlamasını ve öldürmemesini isterler.

Çaştani Bey Öyküsü'nde, "*Ziyadesiyle azimli, irfanca ilme mükemmelen sahip, yağız yer hâkimi Çaştana han bey, ben-im. Gönlü(mü) kuvvetlendirip, korkusuz ihtirazsız gönülle sizler ile savaşmaya geldim.*" (Himran, 1945: 10) yer alan bu cümlede, Çaştana Han, şeytanlara meydan okumaktadır. Kahraman ve yiğit olan Çaştana Han, şeytanlara ve düşmanlara boyun eğmeyeceğini onların karşısına çıkıp meydan okuyarak ispatlamıştır.

Çaştani Bey Öyküsü'nde, "*Öyle söyleyip, ateş alevi gibi keskin kılıcını elinde tutarak şeytanlar(a) doğru seğdirip aralarına (zorla) girdi. En büyüğü Kalaşodara adlı şeytanın tepesindeki saçı tutup kılıçla doğramaya sançmaya hazırlan(dı)...*" (Himran, 1945: 10) geçen bu cümlede, Çaştana Bey, kahramanlık gösterip yiğitliğini ispat eder.

Çaştani Bey Öyküsü'nde, "*O rakşasi iyi sözler söyleyip türlü türlü çeşit çeşit, görmeğe değer güzel bet beniz takınıp bildirmeden (=ansızın) çok canlılar öldürür. Ulu han, onu mağlûp-etmeye yemeye cehdet.*" (Himran, 1945: 12) yer alan bu cümlede, şeytanlar, Çaştana Bey'in güçlü ve kuvvetli olduğunu dile getirirler. Şeytan, her zaman kötülük peşindedir ve kötülük yapmaktan da hiçbir zaman vazgeçmez. Şeytan, sinsidir. İnsanları gafil avlar. İnsanı nerden vuracağını, insanın en zayıf noktasının ne olduğunu çok iyi bilir. Ancak Çaştana Han'ı yenmek, onunla baş etmek kolay değildir.

Çaştani Bey Öyküsü'nde, "*Bunun üzerine Çaştana han bey, alp (ve) metin yürekle o rakşasiyi aramaya gitti.*" (Himran, 1945: 13) yer alan bu cümlede Çaştana

Bey, gözü pek bir yiğit kişidir. Hiçbir şeyden korkmaz ve kimseden de kaçmaz. Şeytanı, düşmanını öldürmek ve onunla mücadele etmek için onu aramaya gider.

Çaştani Bey Öyküsü'nde, "*O rakşasa biraz kendini toplayıp şöyle dedi: Alp kuvvetli Çaştana hanı ayrı koyarsa(k) (=istisna edersek) ondan başka yok ki benim tepemdeki saçları yakalamaya muktedir olsun.*" (Himran, 1945: 14) yer alan bu cümlede, Çaştana Han'ın düşmanları ondan övgüyle söz ederler. Onun güçlü, kuvvetli ve yiğit biri olduğundan bahsederler. Şeytan, rakibini küçümsememektedir. Çünkü Çaştana Han'ın kendisini yenebileceğini düşünür. Han'ın kendisinden daha cesur ve daha korkusuz olduğunu düşünür.

Çaştani Bey Öyküsü'nde, "*Çaştana han bey... ye şöyle de(di): ... Ey tanrı, bu han ... hanı ver ... tutup kahramanlar beyi gibi korkusuz (-le?) lâyüad rakşasalar(a) karşı durur.*" (Himran, 1945: 15) yer alan bu cümlede, Çaştana Bey'den övgüyle bahsedilir. Çaştana Bey, yiğit ve kahraman bir kişidir. Kimseden korkmamaktadır. Düşmanından korkup kaçmamaktadır.

Çaştani Bey Öyküsü'nde, "*Bu kutlu mâhluk Nirvana kapusuna yakıncacık duruyor. Ara(sı) çok geçmeden, bu dünyada (s.) burhanlı Güneş tanrı olarak (?gibi) yükselerek doğup gelecek; üstte(ki) tanrı(lar), altta(ki) insan(lar) veya şeytanlar (s.) kim olursa olsun, ona karşı durabilecek (kimse) yok. Kahramanlar beyi-gibi korkusuz kaygusuz gönülle, sarsılmaz (=metîn), durup layüad şeytanların düşmanlığını (?)* düşünmeden (hesaba katmadan) işte şimdi hepsini alteder yener.*" (Himran, 1945: 18) yer alan bu cümlelerde, Çaştana Bey, korkusuz ve kahraman biri olarak anlatılmaktadır. Çaştana Han'ı yeryüzünde kimsenin yenemeyeceğini, kimsenin onun karşısında duramayacağını dile getirirler.

İyi ve Kötü Prens Öyküsü'nde, "*O sıralarda, Benares ülkesinde iyi, cesur bir rehber- gemici vardı. Kaç kere okyanusa gitmiş ve (her seferinde) beşer yüz adamıyla yola çıkıp, sağ salim geri gelmiş idi.*" (Köken, 2011: 22) yer alan bu cümlede; rehber-gemici olan kişinin cesur oluşundan ve kahramanlığından söz edilmiştir. Bunun yanı sıra kendisiyle beraber yola çıkanları da sağ salim geri getirmeyi başarmıştır.

İyi ve Kötü Prens Öyküsü'nde, *İyi Düşünceli Prens, büyük davulu çaldırıp şöyle buyurdu: "Okyanusa gidiyorsunuz. (Aranızda) kim ölüm tehlikesinden korkuyorsa,*

şimdiden yürüsün gitsin! Ben sizleri zorla götürmüyorum." Onun buyruğunu işitince, onlardan hiçbiri (gitmeğe) asla razı olamadı (hiçbiri hiç ses çıkarmadı). Günlerce böyle, davul çalınıp buyruk tekrarlanıyordu; hiçbiri hiç ses çıkarmayınca, yedinci gün, demir zincirleri açtılar, demir halatları çözdüler (Köken, 2011: 26-27) yer alan bu ifadelerde, İyi Düşünceli Prens kendi ülkesindeki yardıma muhtaç insanlara yardım edebilmek için her türlü zorluğu göze almıştır. Onlara yardım edebilmek için kendi canını hiçe saymaktadır. Kendisiyle beraber yolculuk yapanlara 'aranızda kim ölüm tehlikesinden korkuyorsa, şimdiden yürüsün gitsin!' demesi, onun kahraman ve cesur biri olduğunu göstermektedir. Gerçek vatanseverler, ülkesi için, halkı için her türlü zorluğa göğüs germeye hazırdırlar. Daima ülkesini ve milletini düşünürler. Devletin ve milletin güvenliği için her an her yerde canlarını vermek için tereddüt etmezler.

İyi ve Kötü Prens Öyküsü'nde, O zaman, prene şöyle arz etti: "Oğlum, ilerde, doğu yönüne doğru, bir altın dağ var. Görünüyor mu? Bakın!" dedi. İhtiyar şöyle devam etti: "O altın dağa ulaşırsanız, mavi lotus çiçekleri göreceksiniz. Bu lotus çiçeklerinin her birinde (=herbirinin altında?) birer zehirli yılan vardır. Onların zehirli nefesi uzaktan, sanki herbir lotus çiçeği duman çıkartıyormuş gibi görünür. Bu durumda ona, en korkunç (en büyük) tehlike denebilir. Eğer bu lotus yolunu aşabilerseniz bir süre sonra, Ejderhalar Hanı'nın mücevherli şehrine ve sarayına ulaşacaksınız. O şehrin etrafında, yedi katlı hendek içinde, her tarafta, zehirli ejderhalar ve yılanlar yatar. Onların arasından yürürseniz (onları çiğnerseniz) şehrin içine gireceksiniz, Ejderhalar Hanı'na görüneceksiniz ve mücevheri bulacaksınız. Şimdi ben ölüyorum. Siz yalnız kalıyorsunuz. Haşmetlim, korkmayın, üzülmeyin. Sağ salım ulaşacaksınız. Böylece, bir kaç gün içinde, Buddha'nın sonsuz mutluluğunu bulursanız beni terketmeyin. İyi ve doğru sözlü bir yolcu, bir rehber olarak..." (Köken, 2011: 29-30) yer alan bu ifadelerde, ihtiyar adamın Prens'e yardım etmesi, onun Kral'ına ve Prens'ine sadık olduğunu, ülkesine ve milletine karşı sorumluluk bilincine sahip olduğunu göstermektedir. Kendi ülkesinde yaşayan insanlar yardıma muhtaçtır. Bu yüzden canlılara ve birbirlerine zarar vermektedirler. Prens, bu duruma göz yummamış ve halkına, ülkesinde yaşayan canlılara yardım etmek istemiştir. Onları bu durumdan kurtarmayı canı pahasına göze alması gerçek bir vatansever olduğunu göstermektedir. Bunun yanı sıra Prens'e yardımcı olan ihtiyar adamsa bütün bu olanları göz ardı edememiştir. Prens'le beraber çıktığı tehlikeli yolculuk esnasında ülkesi ve milleti için

canını ortaya koymaktan çekinmemiştir. Gerçek vatansever ve yurtseverler de ülkesini, milletini her türlü sıkıntıdan kurtarmak için canlarını seve seve feda edenlerdir.

4.10. Yardımseverlik

Yardımseverlik toplumda dayanışmanın ve bağlılığın sonucu olarak ortaya çıkmış bir dizi davranışlar bütünüdür. Toplumların varlıklarını sürdürebilmeleri, toplum içindeki dayanışmaya ve yardımlaşmaya bağlıdır. Toplum içindeki dayanışmayı, işbirliğini arttırmak ve yardımseverlik duygusunu geliştirmek için öncelikli olarak sınıf ortamında bunu oluşturmak gerekir. Bundan dolayı öğretmenler sınıf içi işbirliğine önem vermeli, öğrencilere paylaşmayı öğretmeli, öğrencilerin fikir alışverişi yapabileceği etkinlikler yapmalıdır (Kasa, 2015: 116).

İyilik yapma değerinin alt başlıklarından olan yardımlaşma ve dayanışma, birbirini tamamlayan iki önemli kavramdır. Yardımlaşma ve dayanışma sayesinde toplum içerisindeki birlik ve beraberlik sağlam temellere oturtulmuş olur. Böylece insanlar zorlukların ve sorunların üstesinden daha kolay bir şekilde gelebilirler (Güven, 2014: 94-95).

Yardımseverlik, "Yardım etmekten hoşlanan, hayırsever ve hayırseverlik" olarak tanımlanmıştır (TDK, 2005: 2135).

İnsanlar; felaketler, sıkıntılar ve türlü durumlar karşısında birbirlerine ihtiyaç duyarlar. Bu ihtiyaç beraberinde yardımlaşma duygusunu getirir. İnsanlar sadece birbirlerine değil; doğaya, bitkilere ve hayvanlara da yardım etmelidir. Böylece insanlar ve canlılar arasındaki denge sağlanmış olur. İnsanlar birbirlerine yardım ederek zor durumdan kurtulabilirler. Ayrıca yardımlaşma duygusu beraberinde dayanışma gücünü de kuvvetlendirir. İnsanlar arasındaki bağı güçlendirir.

Aç Pars Öyküsü'nde, ifade edilen *"Bu sözü işitip sonra ikinci prens Mahadeve birden bire şöyle dedi: Bu, böylece zayıflamış, güçsüzleşmiş aç kaplan açlık susuzluk eziyetiyle son derece sıkılıp neredeyse ölmek üzeredir; bizden başka kim buna uygun yiyecek içecek gösterici olur?"* (Ahmet, 2009: 114) Bu cümlede, Prens Mahadeve aç kaplana merhamet edip ona yardım etmek istemektedir.

Aç Pars Öyküsü'nde, yer alan, *"yine öylesi büyük merhametli, gönüllü mübarek insanlar (varki onlar) daima kendi vücutlarını feda edip canlılara fayda sağlarlar."* ve *"o kaplana ayrı ayrı merhamet edip, (onun haline) acıdılar."* (Ahmet, 2009: 114) Bu cümlede Hükümdar Maharade'nin çocukları, aç kalmış kaplana ve yavrularına merhamet edip yardım etmek isterler. Canlılara, hayvanlara, bitkilere merhamet etmek; onları yaşatmak yeryüzündeki bütün insanların görevidir. Bu insani değerler sayesinde canlılarla iç içe yaşar, karşılıklı fayda sağlarız.

Aç Pars Öyküsü'nde geçen *"keskin, kuvvetli, sevinçli, cömert (ve) kutsal gönlünüz ile vücudunuzu feda edip, (canlıları) ızdıraptan kurtarma sevabınız ulaşılmazdır."* (Ahmet, 2009: 117) Bu cümlede Buda (Mahasatve) canlılara ve hayvanlara (aç pars) yardım etmiştir. Onların yaşaması ve ölmemesi uğruna canını vermek istemiştir. Buda (Mahasatve) yaptığı iyilikleri, yardımı karşılıksız yapmıştır. Karşılığında bir tek sevap kazanmıştır.

Aç Pars Öyküsü'nde, *"Canlılara sığınmak olmak için büyük yaratık olabildiniz."* (Ahmet, 2009: 117) yer alan bu cümlede Mahasatve canlılara yardım etmek için kendi vücudunu feda edip, Buda mertebesine ulaşarak onlara sığınak olmuştur. Böylece Mahasatve, yardımsever biri olduğunu, iyiliksever olduğunu kanıtlamıştır. Canlıların ölmemesi, onların yaşaması için yardım etmekten vazgeçmemiştir.

Çaştani Bey Öyküsü'nde, *"Kendi canını feda edip hazırlık yapıp (?) başkaların emeğini (ıstırabını) yüklenerek kendi özünün ıstırabı (imış)- gibi ıstırap- çekip uzun zaman başka canlıları iyiliğe doğru sevk etmeğe cehdetti uğraştı."* (Himran, 1945: 17-18) yer alan bu cümlede, Çaştana Bey, başkaları için karşılıksız yardımda bulunur, onlar için canını feda eder ve onları iyiliğe, güzelliğe sevk eder. Çaştana Bey canlılara yardım etme uğruna, onları kurtarmak için canını feda eder.

Çaştani Bey Öyküsü'nde, *"Müessir sihir formüllerini (ve) siddhisadhana(yi) ifa-edip gönlünü yüreğini faideli hayırlı amellere alıştırdı, idman ettirdi. Burhan seadeti(ne nail olanlara yakışan) gayret(ler)inde şu kadarcık bile dinlenmeden kılınması gerek (=görülmesi gerek) iş(ler)in(d)e, za'fsız gönlü (sayesinde) hiç yorulmadı."* (Himran, 1945: 17) yer alan bu cümlelerde, Çaştana Bey, Budalar gibi hayırlı işler yapıp başkalarına yardım ederler.

İyi ve Kötü Prens Öyküsü'nde, "*Günlerce, dilencilerin ardı arkası kesilmedi. (Prens) yeniden başka hazineler istedi, yine ona istedikleri verildi. Günlerce ve aylarca böyle verildiği için hazinedeki zenginlikler ve varlıklar çok az kaldı.*" (Köken, 2011: 14) yer alan bu cümlede; Prens Bodhisattva, Kral babasının yönettiği ülkedeki fakir dilencilere, yardıma muhtaç insanlara yardım etmiştir. Devletin hazinelerini bitme noktasına gelmesine rağmen Prens, fakir dilencilere yardım etmekten vazgeçmemiştir.

İyi ve Kötü Prens Öyküsü'nde, yardımseverlik değeri ile ilgili şu cümleye yer verilmiştir: "*(Zira) görünürdeki, ete kemiğe bürünmüş Buddha'ya ana ve baba denir. Hangi kişi ana ve babasının gönlünü kırarsa, o kişi cehennemlik olur, oğul ya da kız sayılmaz. Ben şimdi ana ve babamın gönlünü kırmayayım. Kral babam eleştirilmesin,(dile girmesin). Kendi kazancımla iyi işler yapayım!*" diye düşündü (Köken, 2011: 16). Bodhisattva, Prens olmasına rağmen fedakârlık yapmaktan, başkasına yardım etmekten vazgeçmeyen birisidir. Devletin hazinelerini fakir, yardıma ihtiyacı olan insanlara dağıtıp bitirme noktasına getirmiştir. Bu da yetmeyince yardıma ihtiyacı olan insanlar üzülmesin diye kendisi çalışmaya karar vermiştir. Yardımsever olmak sözle olunmayacak bir erdemdir. Yardımsever olmak için icraat göstermek, çaba harcamak gerekir. Prens, gösterdiği davranışlarla ne kadar yardımsever biri olduğunu ispatlamıştır.

İyi ve Kötü Prens Öyküsü'nde, "*Bunun üzerine, babası han, bu istekle ilgili sözleri işitince hiç cevap veremedi, son derece üzüldü. Sonra, oğlu prene şöyle sordu: "Sevgili yavrucuğum, benim Devlet gelirlerim sizin değil mi? Şimdi siz onları gönlünüze göre alın; ne kadar varsa hepsini sadaka olarak verin!"*" (Köken, 2011: 18) yer alan bu cümlede; Kral, oğlu için endişelenmiştir. Çünkü oğlu fakir ve yardıma ihtiyacı olan insanlara daha fazla yardım etmek istemiştir. Bunun karşılığında ise tehlikeli yerlere gitmek istemektedir. Kral da buna mâni olmak için devletin hazinelerinin hepsini, insanlar için kullanabileceğini söyleyip yardım etmek istemiştir.

İyi ve Kötü Prens Öyküsü'nde, yardımseverlikle ilgili şu cümlelere yer verilmiştir: *Prens şöyle arz etti: "Ejderhaların Hanında çintāmani mücevheri var; eğer talihli ve mutlu bir kişi bu mücevheri bulursa, bütün canlılara yarar ve çıkar sağlar. Onun için, okyamasa gitmek istiyorum."* dedi (Köken, 2011: 21). Prens Bodhisattva, bütün canlılara yardım edebilmek için tehlikeli olan ejderhaların diyarına gitmeye karar

verir. Prens'in bu davranışı, onun ne kadar büyük bir yardımsever olduğunu kanıtlar. Çünkü hiç kimse birine yardım etmek için canını kolay kolay tehlikeye atmaz.

İyi ve Kötü Prens Öyküsü'nde, *Han ise şöyle beyan etti: " Ona engel olamadım. Gücüm yetmedi, onu istemeye istemeye gönderiyorum. Şimdi siz gayret edin onunla gidin, onun rehberi olun!" dedi. İhtiyar (bu öneriyi) tümüyle kabul ettiği için onun rehberi oldu* (Köken, 2011: 24) yer alan bu cümlelere göre Kral, ihtiyar adamdan oğluna yardım etmesini, ona göz kulak olmasını ve ona rehberlik etmesini istemektedir. İhtiyar adam, Kral'ın oğluna rehberlik edip yardımcı olabilmek için Kral'ın isteğini kabul etmiştir. İhtiyar adam böylelikle ne kadar yardımsever bir insan olduğunu göstermiştir. Çünkü insanoğlu zor işlere kalkıştığı zaman, güçlülerin üstesinden gelebilmek için yardıma ihtiyaç duyar. Kral da oğluna yardım edebilmek için kendisini seven insanlardan ve ihtiyar adamdan yardım istemiştir.

İyi ve Kötü Prens Öyküsü'nde, *"O zaman, babası han, prensi araç gereçlerle donattı. Ayrıca, beş yüz kişinin yiyeceği, suyu ve yük hayvanından başka, ne gerekiyorsa hepsini, tam olarak verdi ve onları uğurlayıp yolcu etti."* (Köken, 2011: 24) yer alan bu ifadelerde; Kral, hem oğluna hem de oğluyla beraber yolculuk edenlere yardım etmiştir. Onların ihtiyaçlarını temin etmiş ve onların güven içerisinde gidip gelmeleri için fedakârlıkta bulunmuştur. Bu sayede Kral, hem iyi bir baba olduğunu hem de iyi bir Kral olduğunu herkese göstermiştir.

İyi ve Kötü Prens Öyküsü'nde; *Prens, şöyle buyurdu: "Şimdi, ben bu mücevherlerle birlikte gidersem, bütün canlılara fazla yarar sağlayamam. Siz gidin. Ben burada, en üstün çintāmani mücevherini almağa gideyim;çünkü hangisi olursa olsun canlıların hepsine, tam olarak yarar sağlayabilmek istiyorum."* (Köken, 2011: 27-28) yer alan bu cümlelerde, İyi Düşünceli Prens, ülkesinde yaşayan yardıma muhtaç canlılara daha fazla yardım edebilmek için ulaşması zor olan çintāmani mücevherini almak için bütün zorlukları göze almıştır. Prens'in içindeki yardım etme arzusu her şeyin önüne geçmiştir. Bu uğurda canını bile vermeye hazırdır. Prens, etrafında acı çeken, yardıma ihtiyacı olan canlılar için her şeyi göze alması; gelip geçici olan bu dünya için kendisine vazife olarak kabul etmektedir.

İyi ve Kötü Prens Öyküsü'nde, *Prens Bodhisattva şöyle arz etti: "Bu dünyadaki bütün canlılara Buddha'nın sonsuz mutluluğunu dileyerek; yoksul, mutsuz ve zavallı canlılara yarar sağlayacak çintāmani mücevherini, bağış olarak, istemeğe geldim."* (Köken, 2011: 34) yer alan bu cümlede, İyi Düşünceli Prens Bodhisattva çevresinde, ülkesinde ve dünyada yaşayan bütün canlılara yardım etmek istemektedir. Çünkü Prens dünyada yoksulluk çeken, mutsuz olan zavallı canlılarla karşılaşmıştır. Yüreği, onların acı çekmesine razı gelmemektedir. Birisinin bu canlılara yardım etmesi gerekmektedir. Bundan dolayı yardım etmeyi, yardımcı olmayı kendisinin görevi olarak kabul etmiştir.

İyi ve Kötü Prens Öyküsü'nde, *Ejderhalar Hanı şöyle buyurdu: "Olsun! ('Uygun olacak!'). Eskiden de, Bodhisattva'lar, böyle, mücevher dilemeğe gelmişlerdi. Onların hepsine (istediklerini) verip gönderdik; size de vereceğiz. Burada yedi gün kalın (=inin), bize yasayı vaaz edin. Tapınalım, saygı gösterelim. Bizi yararlandırın. Yedinci gün, mücevheri alıp, vereyim (mücevheri alıp, verin?"* (Köken, 2011: 34-35) yer alan bu ifadelerde; Ejderhalar Hanı, İyi Düşünceli Prens Bodhisattva'ya yardım edeceğini ifade etmektedir. Eskiden de Bodhisattvalara yardım ettiğini söylemiştir. Ejderhalar Hanı, değerli çintāmani mücevherini vermesi karşılığında Prens'ten yardım istemiştir. Kendilerine yasaları vaaz vermelerini, bu vaazlardan yararlanmalarını talep etmiştir. Hem Ejderhalar Hanı hem de İyi Düşünceli Prens birbirlerine yardım ederek erdemli bir davranış örneği sergilemişlerdir.

İyi ve Kötü Prens Öyküsü'nde, *"Yedinci gün, Ejderhalar Hanı, Nārada adlı Ejderha Hanı, kulağındaki çintāmani mücevherini söküp aldı ve prene verdi." Ve şu sözlerle selâmet talep etti: "Ben, büyük bir istekle bu çintāmani mücevherini alıp size bağışlıyorum. Siz, Buddha'nın sonsuz mutluluğunu bulduğunuz zaman, beni terk etmeyin, kurtarın! Sizin tarafınızdan, sizin yararlı gücünüz (kut'unuz) sayesinde, bu günahkâr bedenden kaçalım, kurtuluş yoluna erişelim!"* (Köken, 2011: 35-36) yer alan bu ifadelerde, Nāra adlı Ejderha Hanı kulağındaki değerli çintāmani mücevherini İyi Düşünceli Prens'e vererek yardımsever biri olduğunu göstermiştir. Bu yardım karşısında Ejderha Hanı da Prens'ten yardım talep etmiştir. Onları kurtuluşa erdirmesini istemiştir. Birbirlerine karşılıklı olarak yarar, fayda sağlamışlardır.

İyi ve Kötü Prens Öyküsü'nde, *oysa oralarda, Irşı diye bir cin vardı. Prens acısını göremeyerek (=dayanamayarak) prene şöyle söyledi: "Sizin hırsız diye söz*

ettiğiniz de ne ola ki? O sizin öz ağabeyinizdi! Sizi, ölsün diye, (=sizi öldürmek kastıyla) bu hale getirdi ve kaçıp gitti. Şimdi, ağlamayın, kalkın. Ben, rehberlik edip sizi götüreceğim. İnsanların yanına ulaştıracağım." dedi. "O zaman, İyi Düşünceli Prens ayağa kalktı. Meleği, bağırarak yol gösteriyordu; (böylece) insanlara ulaştı." (Köken, 2011: 40) yer alan bu ifadelerde Irşî adındaki cin, İyi Düşünceli Prens'e yardım etmektedir. Prens'e rehberlik edip onu arkadaşlarına ulaştırmaya çalışmaktadır. Irşî adındaki bu cinin melek olması burada dikkati çekmektedir. Çünkü iyilik melekleri insanlara asla zarar vermezler ve insanlara daima yardım ederler. İyi Düşünceli Prens, gözleri kör olduğu için yardıma muhtaç bir hâle gelmiştir. Melek de Prens'e iyilik yaparak ona yardımcı olmuştur.

İyi ve Kötü Prens Öyküsü'nde, *(Prens) şehrin kapısında otururken, hanın sığırtmacı, beş yüz öküzü sürerek, (ona doğru) ilerledi. Boğa (onun boğası?), öne geçerek, prensi yere yuvarlayıp dört ayağı ile burgu gibi dönerek onu yere gömdü, (onun üstünde) durdu. Sürüdeki öküzlerin tamamı geçtikten sonra (boğa), diliyle yalayıp, iki gözündeki şişi tamamen çıkardı. Sonra, kapının bekçisi, onu ayağa kaldırdı ve yolun kenarına oturttu."* (Köken, 2011: 42-43) yer alan bu ifadelerde; İyi Düşünceli Prens'in boğası, Prens'in iki gözündeki şişi çıkararak ona yardım etmiştir. Bunun yanında kapının bekçisi de Prens'e iyilikte, yardımda bulunmuştur. Prens Bodhivistta, dünyada acı çeken bütün canlılara yardım etmek istiyordu. Onları çektikleri sıkıntıdan, eziyetten, ölümden kurtarmak istiyordu. Ancak bu sefer Prens'in kendisi yardıma muhtaç hâle gelmişti. Artık gözleri kör olmuş, hiçbir şeyi göremiyordu. Yaptığı yardımlar karşılıksız kalmamış, Prens'in hayvanı (boğası) onun imdadına koşmuştur.

İyi ve Kötü Prens Öyküsü'nde, *O zaman Prens: "Ben yoksul ve zavallı bir dilenci olarak doğdum" dedi. Bunun üzerine, sığırtmaç onu kendi evine götürdü, ihtimam gösterdi. Onu evindeki büyüklere ve küçüklere emanet edip, "Ona son derece iyi bakın" diye tembih etti* (Köken, 2011: 44) yer alan bu cümlelerde; sığırtmaç, İyi Düşünceli Prens'e yardım eli uzatmıştır. Prens'i evine götürüp ona barınacak bir yer temin etmiştir. Sığırtmaç'ın bütün bunları karşılıksız olarak yapması, onun ne kadar yardımsever biri olduğunu göstermektedir.

İyi ve Kötü Prens Öyküsü'nde, *"O sığırtmaç, bir kopuz isteyip getirdi ve ona verdi. (Prensi) oradan alıp, şehrin ortasındaki bir yol kavşağına, yoğun bir kalabalığın*

arasına, oturttu." (Köken, 2011: 45) yer alan bu ifadelerde; sığırtmaç iyiliksever, yardımsever birisidir. İyi Düşünceli Prens'in isteğini yerine getirmiş, ona bir kopuz alıp getirmiştir. Daha sonra İyi Düşünceli Prens'i yol kenarına götürüp kalabalığın arasına oturtmuştur.

İyi ve Kötü Prens Öyküsü'nde, *"Prens, kopuzda son derece ustaydı. Eli kopuz çalıp, ağız şarkı söyleyip oturuyordu. Ülke halkının tamamı, oraya koştu; şarkıyı beğenen (insanlar), etrafı (meydanı) doldurup duruyorlardı. Günlerce, olağanüstü özel ve lezzetli yiyecek ve içecekler getirip, ona saygı gösteriyorlardı. Üstelik o ülkede, nice zavallı ve acınacak dilenci varsa, hepsi oraya toplandılar. Prens, beş yüz dilenciye orada doyurdu, hepsi mutlu oldu."* (Köken, 2011: 45-46) yer alan bu cümlelerde, ülkede yaşayan herkes Prens'e yardım etmiştir. Prens'e yiyecek ve içecek getirmişlerdir. Bir dilenci olduğu ve gözleri görmediği için halkın birçoğu Prens'e yardım etmiştir. Prens de bu sayede aç olan dilencilerin karnını doyummuştur.

İyi ve Kötü Prens Öyküsü'nde, *O sırada, kayın pederi hanın bahçıvanı, prensi görüp şöyle düşündü: "Saraya ait iyi yemişleri kuşlar talan ettikleri için hep cezaya <uğruyorum>. <" Şimdi ben bu adamı götüreyim. Bahçemi (bağlarımı) gözetsin, orada ben de ona bakayım" diye (kendi kendine) konuştu. Sonra prensi götüreceğinden söz etti. Prens...>* (Köken, 2011: 46-47) yer alan bu ifadelerde; bahçıvan, Prens'e yardım etmeyi düşünür. Gözleri görmeyen fakat iyi kopuz çalıp şarkı söyleyen bu dilencinin işine yarayacağını düşünür. Sarayın bahçesindeki yemişleri yiyen kuşlara engel olmak için Prens'in çare olacağını düşünmüştür. Bahçıvan, Prens'e yardım ederek onu dilencilikten kurtaracak; Prens de bahçıvana yardım ederek yemişlerin kuşlar tarafından yenmesine engel olacaktı.

İyi ve Kötü Prens Öyküsü'nde, *"...[Beni?] [bahçe?]' nize götürün. Orada, size kurnazca bir oyun göstereceğim; yemişlerinizi (bundan böyle) kargalar ve (başka) kuşlar talan etmeyecekler." Bunun üzerine yemişlik görevlisi: "(Sizi oraya) götüreyim!" dedi. Sonra prens, o beş yüz dilenciye, (ihtiyaçları olan) yemekleri, suyu, elbise ve ayakkabıları, hepsini birden ve tamamen verdi* (Köken, 2011: 48) yer alan bu ifadelere göre İyi Düşünceli Prens, sarayın bahçıvanına ve yemişlik görevlisine yardım etmek istemiştir. Çünkü kuşlar sarayın bahçesindeki yemişleri yiyip talan etmektedirler. Yemişlik görevlisi de gözleri görmeyen İyi Düşünceli Prens'i oraya götürmek istemiş ve

Prens'e yardımcı olmaya çalışmıştır. İyi düşünceli, iyi niyetli ve iyiliksever Prens saraydaki görevlilere yardım etmekle yetinmeyip kopuz çalarken etrafına toplanan yardıma muhtaç dilencilere de yemek, su, elbise, ayakkabı vererek gerçek bir yardımsever olduğunu göstermiştir.

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde, araştırmada ulaşılan sonuçlar ve bu sonuçlara ilişkin öneriler yer almaktadır.

5.1. Sonuç

Bu çalışmada, Uygur edebiyatı Burkancı (Budist) çevreye ait metinler "Aç Pars Öyküsü", Çaştani Bey Öyküsü" ile "Prens Kalyanamkara ve Papamkara Öyküsü" ele alınıp, 2018 Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda yer alan kök değerlere göre incelenmiştir. Bu öyküler, Uygur edebiyatında 'Çatik' başlığı altında yer almış, bu isimlerle yazıya aktarılmış ve günümüze kadar ulaşmışlardır. Çalışmada, Aç Pars öyküsü, Çaştani Bey öyküsü ile İyi ve Kötü Prens öyküsü kök değerlerin tespit edilmesi amacıyla incelenmiş ve değerler eğitimi açısından Türkçe Dersi Öğretim Programı'yla karşılaştırılmıştır.

İncelenen Aç Pars öyküsünün Türkçe metni on bir sayfadan oluşmaktadır. Metin titizlikle incelenmiş, kök değerlere uygun olabilecek ifadeler ve cümleler seçilmiştir. Eserde değerler eğitimi açısından olumlu tutum ve davranışların yanında, olumsuz tutum ve davranışlar da tespit edilmiştir. Eserdeki olumlu değerler çalışmanın bulgular kısmında yorumlanmıştır. Ancak ilköğretim basamağındaki öğrenciler için olumsuz tutum ve davranış teşkil edeceği düşünülen ifadeler çalışmaya konu edilmemiştir. Çatikler, Budaların hayatını ve öğretilerini konu edindikleri için içerik olarak olumlu değerler ile olumlu tutum ve davranışlar daha ağır basmaktadır. Örnek olarak "Onun için şimdi bana şu yakıştır: vücudumdan vazgeçmeli, en üstteki (daha yukarısı olmayan) daimi, ebedi nirvanayı aramalı; keder, düşünce (ve) eziyeti bütünüyle dağıtmalı, doğum ve ölüm faslına teskin etmeli, tutku bağlarını koparmalı, içbakiş bilgisi gücünü güçlendirmeli, tamamıyla eğitim almalı, iyiliği(sevabı) eksiksiz şekilde tamamlamalı (başarmalı), yüz sevap işlemeli, bütün(tekmil) bilgilerin aslını araştırmalı, bütün Budalar tarafından övülmüş kutsal öğretili vücudu tanıklamalı, bütün beş dünya canlılarının çocuklarını dua (ve) hayır (sadaka, zekat) saadetiyle sevindirmelidir (bunlar bana yakıştır)" (Ahmet, 2009, 116) ele alınan bu cümlede, bir insanın vücudundan vazgeçmesi olumsuz bir iletidir. Bu cümle 2018 Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda yer alan kök değerlerle ilişkilendirildiğinde çocuklar için olumsuz bir tutum ve davranışa

sebebiyet vermektedir. Metinler bütünsel olarak düşünülduğünde verilmek istenen mesaj olumludur. Yardım etmek, çocuklar için dua edip hayır işlemek, çocukları mutlu etmek, sevap işlemek, sadaka ve zekât vermek, eziyeti ortadan kaldırmak olumlu mesajlardır. Bu örnekteki gibi diğer örneklerde de olumsuz olarak nitelendirilebilecek pek çok mesajın temel çıkış noktalarında olumlu tutumlara rastlanmıştır. Fakat ilköğretim basamağındaki öğrencilerin yaşı ve anlama kapasiteleri düşünülduğünde içerisinde olumsuz ileti barındıran cümleler ele alınıp incelenmemiştir. Sadece kök değerlerle uyuşan, kök değerlerle örtüşen, olumlu iletiye sahip olan cümleler tespit edilip yorumlanmıştır.

Aç Pars öyküsünde; Mahabale, Mahadeve ve Mahasatve adındaki üç kardeş ormanda gezerken yeni yavrulmuş bir Pars ile karşılaşır. Pars'ın yedi yavrusu vardır. Aç parsgünlerce bir şey yemediği için açlıktan kendi yavrularını yemek üzeredir. En küçük Prens Mahasatve, kendisini aç olan Pars'ın önüne atar ve aç Pars da Prens'in kanını içip etini yer. Öykünün akıcı bir üsluba sahip olmasının yanında, betimlemeler de yerinde yapılmıştır. Yazıldığı dönemin koşulları düşünülduğünde başarılı bir anlatıma sahip olduğu görülmektedir.

Aç Pars öyküsü kök değerler açısından incelendiğinde, öyküde; en çok sevgi ve yardımseverlik değerlerine vurgu yapılmıştır. Öykü baştan sona okunduğunda en çok vurgulanan değerlerin sevgi ve yardımseverlik olması doğal olarak anlaşılmaktadır. İnsanlığın, kâinatın, hayatın, varoluşun kaynağını, temelini sevgi oluşturmaktadır. Sevgisiz bir hayatın, sevgisiz bir dünyanın varlığı düşünülemez. Yaratılmış ve var olmuş her canlıyı her nesneyi sevmek gerekir. Sevgi olmazsa kötülükler her yanı sarar, her şeyi yok eder. Bunun yanında yardımseverlik de en az sevgi kadar önemli bir değerdir. İnsanlar, hayvanlar, bitkiler kısacası dünyadaki bütün canlı varlıklar birbirlerine yardım etmek için, birbirlerine yardımcı olmak için hayatlarını devam ettirirler. İnsanların doğaya ve canlılara ihtiyacı vardır. Doğadaki canlılar insanların hayatta kalmasına yardımcı olur. İnsanların da doğadaki canlıları koruması gerekmektedir. Yardımseverlikle ve sevgiyle dolu bir dünya içinde asla kötülük barındırmaz. Aksine bütün kötülükler yok olur.

Aç Pars öyküsü, 2018 Türkçe Dersi Öğretim Programı'ndaki kök değerlere göre incelendiğinde; adalet, dürüstlük, sorumluluk ve vatanseverlik değerleriyle ilgili

birer değer tespit edilmiştir. Öz denetim ve saygı değeriyle ilgili üç, sevgi değeriyle ilgili beş, yardımseverlikle ilgili de dört değer bulunmuştur. Bunun yanı sıra dostluk ve sabır ile ilgili değerlere rastlanmamıştır.

Çaştani Bey öyküsünün tercüme metni on iki sayfadan oluşmaktadır. Kök değerlerin tespiti için metin ayrıntılı olarak incelenmiştir. Ancak Çaştani Bey öyküsünün bazı kısımları tahrip olmuştur. Bu da değer tespitini zorlaştırmıştır. Sağlam olan bölümler titizlikle incelenmiş ve Türkçe Dersi Öğretim Programı'ndaki kök değerlere uygun değerler tespit edilmeye çalışılmıştır. Eser konusu itibarıyla içerisinde olumsuz tutum ve davranışlar barındırır. Ne var ki Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda yer alan olumlu kök değerler temel alındığı için öyküde geçen olumsuz tutum ve davranışlara bu çalışmada yer verilmemiş sadece eserdeki olumlu değerler tespit edilip yorumlanmıştır.

Çaştani Bey öyküsü, Çaştani Bey'in; ülkesine kötülük ve ölüm getiren, zarar veren şeytanlara karşı mücadelesini konu edinir. Bu öyküde Kalaşadara, Agnikeşa, Trijata ve Dušta adındaki şeytanlar Çaştana Han'ın ülkesindeki insanların etlerini yiyip kanlarını içen şeytanlardır. Çaştana Han da bu şeytanlara meydan okuyup onlarla savaşıyordu. Eserde bazı kısımlar eksik olduğundan anlam kesintiye uğramıştır. Öyküdeki şeytanlar başarılı bir şekilde tasvir edilmiştir. Eserin günümüz Türkçesine çevirisinde anlamı yaygın olarak bilinmeyen kelimelere rastlanmıştır.

Çaştani Bey öyküsü kök değerler açısından incelendiğinde, öyküde en çok vatanseverlik değerinin vurgulandığı görülür. Bu değer metnin içeriği ve konusuyla doğrudan bağlantılıdır. Eserde Çaştana Han ülkesini kötülüklerden, ölümlerden, işkencelerden kurtarmak ve korumak için kahramanca mücadele etmiştir. Kötülük ve ölüm getiren şeytanlarla savaşır. Çaştana Han, kahraman ve yiğit bir vatanseverdir. O da her vatansever gibi ülkesini savunmuş, türlü tehlikeler karşısında kaçmak yerine korkusuzca savaşmayı göze almıştır. Vatanını sevmeyen, vatanına bağlı olmayan kişiler bunun bedelini vatansız kaldıklarında anlarlar. Yurtsuz kaldıklarında, yurtlarının kıymetini anlarlar. Yurtlarını canı pahasına koruyan gerçek vatanseverlerin adı hiçbir zaman o ülkenin geçmişinden silinmez.

Çaştani Bey öyküsü, 2018 Türkçe Dersi Öğretim Programı'ndaki kök değerlere göre incelendiğinde; öz denetim, sorumluluk ve yardımseverlik değerleriyle ilgili ikişer değer tespit edilmiştir. Vatanseverlik ile ilgili on bir değer bulunmuştur. Bununla beraber adalet, dostluk, dürüstlük, sabır, saygı ve sevgi değerleri ile ilgili de değerlere ait ifadelere rastlanmamıştır.

İyi ve Kötü Prens öyküsü kırk sayfadan oluşmaktadır. Öyküde İyi Düşünceli Prens acı çeken, eziyet edilen bütün canlılara yardım edebilmek umut ve amacıyla değerli çintāmani mücevherini almak için uzun bir yolculuğa çıkar. Bu mücevheri elde ettiğinde bütün canlılara yardım etmiş olacak ve canlılar da eziyet çekmekten, ölmekten kurtulacaktır. Yolculuk sonunda Prens değerli mücevheri ele geçirir. Dönüş yolunda kardeşi Kötü Düşünceli Prens tarafından gözleri kör edilir. Daha sonra Prens Bodhisattva, Buda mertebesine ulaşır. Eser akıcı bir üslupla anlatılmıştır. Ayrıca eserde yer yer betimlemeler yapılmış, diyaloglara yer verilmiştir.

İyi ve Kötü Prens öyküsü kök değerler açısından incelendiğinde, öyküde; en çok sevgi ve yardımseverlik değerlerin vurgulandığı görülür. Ancak öyküde yardımseverlik değeri daha ağır basmaktadır. Bu da metnin içeriği ile bağlantılı olarak ön plana çıkmaktadır. İnsanlar birbirlerine yardım ederek zor durumdan kurtulabilirler. Ayrıca yardımlaşma duygusu beraberinde dayanışma gücünü de kuvvetlendirir. İnsanlar arasındaki bağı güçlendirir. İnsanlar sadece birbirlerine değil hayattaki canlılara, bitkilere ve hayvanlara da yardım etmelidir. Bu, bir zincirin halkaları gibi düşünülebilir. Her halka birbirine bağlıdır ve halkalar birbirinden ayrı düşünülemez. İnsanlar hayvanlara ihtiyaç duyar. Onlarsız bir hayat düşünülemez. Bundan dolayı bütün canlıları sevmeli ve onların hayatlarını sürdürebilmeleri için onlara yardım etmek gereklidir. İyi ve Kötü Prens öyküsünde de Prens Bodhisattva dünyadaki bütün canlılara yardım etmek için değerli bir mücevherin peşine düşmüştür. Öykünün içeriği ve konusylakoşut olarak yardımseverlik değeri metindeki diğer değerlere göre daha fazla işlenmiştir.

İyi ve Kötü Prens öyküsü incelendiğinde 2018 Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda yer alan kök değerle örtüşen birçok değer tespit edilmiştir. Bu öyküde, diğer öykülere kıyasla daha az olumsuz tutum ve davranışa rastlanmıştır. Eserin geneline bakıldığında olumlu değerlerin, olumlu tutum ve davranışların daha çok

olduğu belirlenmiştir. Bu olumlu değerler, çalışmanın bulgular kısmında yorumlanmıştır.

İyi ve Kötü Prens öyküsü, Türkçe Dersi Öğretim Programı'ndaki kök değerlere göre incelendiğinde; adalet, öz denetim, sabır ile ilgili birer değere rastlanmıştır. Dostluk, dürüstlük ve sorumluluk değerleri beşer kere, saygı ve vatanseverlik değerleri üçer kere, sevgi değeri on iki kez, yardımseverlik değerinin de on yedi kez kullanıldığı tespit edilmiştir. İyi ve Kötü Prens öyküsünde tespit edilen değerler, Aç Pars ve Çaçtani Bey öykülerine göre daha fazla değer tespit edilmiştir.

Burkancı (Budist) çevreye ait metinler "Aç Pars Öyküsü", Çaçtani Bey Öyküsü" ile "Prens Kalyanamkara ve Papamkara Öyküleri bir bütün olarak incelendiğinde öykülerin hepsinde bazı değerlerin çokça işlendiği tespit edilmiştir. Bu durum incelenen öykülerin konusuyla doğrudan ilgili olduğu düşünülebilir. Aç Pars öyküsünde en çok işlenen değer "sevgi", Çaçtani Bey öyküsünde en çok işlenen değer "vatanseverlik", İyi ve Kötü Prens öyküsünde de en çok işlenen değer "yardımseverlik" olarak tespit edilmiştir. Bu değerler Budizm inancı ve Budaların öğretileriyle ilişkili olan değerlerdir.

İncelenen ve elde edilen bulgular genel olarak değerlendirildiğinde, Türk toplum hayatında yer alan değerlerin önemli bir kısmı çoğunlukla sosyal hayat ve dinle bağlantılı olarak ele alınabilir. Türkler arasında "Ulug-Kölüngü" denilen Mahayana Budizm'i çok yer tutmuştur. Mahayana Budizm'i Türk kozmolojisinin esasını oluşturan universalizmin etkilerini güçlü şekilde barındıran bir toplum dini olmak eğilimindedir. universalizmin merkeziyetçi kâinat telakkisinin etkisiyle Mahayana mezhebi, dünya hükümdarının dünyanın merkezindeki yerine Budizm'deki tarihî Burkan Sakyamuni'nin kişiliğini yerleştirmiştir. Böylece Budist azizler hükümdarlar mertebesine yükseltilmiş ve Budistlerin murakabe için oturuş tarzları, İç Asya'da Türk hükümdarlarının bağdaş kurarak oturuşunu model almıştır (Günay ve Güngör, 2015: 145). Bu bilgiler doğrultusunda Burkancı (Budist) çevrede oluşturulan Çatiklerin nasıl oluştuğunu, hangi özellikleri barındırdığını, verilmek istenen iletinin ne olduğu rahatlıkla anlaşılabilir. Bu çalışmada olumsuz değerler, olumsuz tutum ve davranışlar yerine; olumlu değerlerin, olumlu tutum ve davranışların işlenmesi, Türk toplum hayatında değerlerin aktarılması ve kalıcılığına verilen önemin ortaya konmaya çalışıldığını göstermektedir.

5.2. Öneriler

Bu başlık altında, araştırmanın sonuçları doğrultusunda birtakım öneriler sunulmuştur.

Çalışma sonunda elde edilen bulgu ve verilerden hareketle şu önerilerde bulunulabilir:

1. İyi ve Kötü Prens öyküsü, Aç Pars öyküsü ve Çaştani Bey öyküsü; Türk edebiyatında öykü türünün seçkin örnekleri arasında bulunmaktadır. Bu öyküler, sadeleştirilerek veya öykülerden seçilen bir bölüm Türkçe ders kitabı metinleri içinde yer alabilir.
- 2.Hâlihazırda okutulan, Türkçe ders kitaplarında yer alan Dede Korkut Hikâyeleri gibi, Uygur edebiyatının önemli bir türünü oluşturan Çatiklerin de bilinmesi ve çocuklara okutulması, öğretilmesi gerekmektedir. Böylece çocuğun geçmişiyle bağ kurması sağlanabilir.
- 3.Öykü türünde Türk edebiyatının en güzel örnekleri arasında sayılabilen Çatiklerin, ilköğretim kademesindeki öğrencilere ve ortaöğretim kademesindeki öğrencilere okutulması mümkündür. Öykülerde günümüzde yaygın olarak kullanılmayan (yavlak, sançmak ve seğırtmek) gibi kelimeler yer almaktadır. Bu öyküler vasıtasıyla, öğrencilerin kelime hazinesinin gelişimine katkı sağlanabilir.
4. Bu öykülerden hareketle aktarılan değerler sayesinde öğrenciler, kendi kültürlerini ve edebî eserlerini yakından tanıma fırsatı bulabilirler. Bu bilinçle yetişen öğrencilerin dillerine sahip çıkması ve kendi kültürleri, benlikleri hakkında bilinçlenmeleri sağlanabilir.
5. Bu öyküler sadece Türkçe ders kitaplarında yer almayı okullardaki kütüphanelerde de bulunmalıdır. Bu doğrultuda, velilerin de Türk edebiyatının önemli eserleri hakkında bilinçlendirilmesi tavsiye edilmektedir Çünkü okuma alışkanlığı kazandırmada aile, çocuk üzerinde etkin bir rol oynar. Çocuğa rol model olan aile, Türk dili açısından önemli olan bu öyküleri temin edebilmeli ve çocuğun başucu kitapları arasına koyabilmelidir.

6. Değerler eğitimi ve değer aktarımında eserler önemli bir yer tutar. Ancak eserler kadar öğretmenler de değer aktarımında önemli rol oynarlar. Bu noktada öğretmenler, öğrencilere bu öyküleri okumalı ve okutturabilmelidir. Bu amaçla öğretmenler değer eğitimi konusunda çatiklerden yararlanabilir.

KAYNAKÇA

- Ahmet, Z. (2009). Eski Uygurca Altun Yaruk Sudur'dan "Aç Bars" Öyküsü (Metin-Çeviri-Açıklamalar-Sözlük), Yüksek Lisans Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı. İstanbul.
- Akalın, M. (2000). Eski Türkçenin Grameri, 3. baskı, TDK Yayınları, Ankara.
- Ayazlı, Ö. (2012). Altun Yaruk Sudur VI. Kitap: Karşılaştırmalı Metin Yayını.TDK Yayınları, İstanbul.
- Aydın, M. Z. ve Gürler, Ş. A. (2014). Okulda Değerler Eğitimi, Yöntemler-Etkinlikler-Kaynaklar, (4. baskı), Nobel Akademik Yayıncılık, Ankara.
- Caferoğlu, A. (1984). Türk Dili Tarihi. Enderun Yayınları, İstanbul.
- Calp, M. (2010). Özel Eğitim Alanı Olarak Türkçe Öğretimi. Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.
- Demirel, Ö. (2000). Türkçe Öğretimi. Pegem Yayınları, Ankara.
- Eraslan, K. (2012). Eski Uygur Türkçesi Grammeri. TDK Yayınları, Ankara.
- Ercilasun, A. B. (2015). Başlangıçtan Yirminci Yüzyıla Türk Dili Tarihi, 16. baskı, Akçağ Yayınları, Ankara.
- Gabain, A. V. (1945). Çaştani Bey Hikâyesi.(Çev. S. Himran). Bürhaneddin Erenler Basımevi, İstanbul.
- Gabain, A. V. (2000). Eski Türkçe Grameri.(Çev. M. Akalın). 3. baskı, TDK Yayınları, Ankara.
- Göğüş, B. (1978). Orta Dereceli Okullarımızda Türkçe ve Yazın Eğitimi. Gül Yayınevi, Ankara.
- Gömeç, S. (2011). Uygur Türkleri Tarihi, 4. baskı, Berikan Yayınevi, Ankara.
- Günay, Ü. ve Güngör, H. (2015).Başlangıçlarından Günümüze Türklerin Dini Tarihi.Berikan Yayınevi, Ankara.
- Güneş, F. (2014). Türkçe Öğretimi Yaklaşımlar ve Modeller. Pegem Akademi Yayınları, Ankara.
- Güven, A. Z. (2014). Değerler Eğitimi ve Türkçe Derslerinde Değerlerin Kullanımı.Palet Yayınları, Konya.
- Hamilton, J. R. (2011).İyi ve Kötü Prens Öyküsü.(çev. Vedat Köken). 2. baskı, TDK Yayınları, Ankara.
- Karatay, H. (2011). Karakter Eğitiminde Edebi Eserlerin Kullanımı. Turkish Studies, 6(1), s. 1404.

- Kasa, B. (2015). Okul Öncesi ve İlkokul Döneminde Değerler Eğitimi., S. Yağan Güder. (Editörler). İlkokul Döneminde Değerlerin Kapsamı. Ankara: Eğiten Kitap.
- Kılınç, F. A. (2015). Okul Öncesi ve İlkokul Döneminde Değerler Eğitimi.,S. Yağan Güder. (Editörler). Okul Öncesi Dönemde Değerlerin Kapsamı. Ankara: Eğiten Kitap.
- MEB. İlköğretim Türkçe Dersi (6,7,8. Sınıflar) Öğretim Programı. Ankara: Devlet Kitapları Müdürlüğü Basımevi, 2006.
- MEB. İlköğretim Türkçe Eğitim Programı. Ankara: Devlet Kitapları Müdürlüğü Basımevi, 2015.
- MEB. Türkçe Öğretim Programı (İlkokul ve Ortaokul 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 ve 8. Sınıflar).Ankara: Devlet Kitapları Müdürlüğü Basımevi, 2018.
- Meydan, H. (2012). İlköğretim Okullarında Değerler ve Karakter Eğitimi, Doktora Tezi, Sakarya Üniversitesi, Felsefe ve Din Bilimleri Ana Bilim Dalı, Sakarya.
- Miles, M. B. & Huberman, A. M. (1994). Qualitative data analysis: An expandedsourcebook (2nd Ed.). Thousand Oaks: Sage Publications.
- Orkun, H. N. (1987). Eski Türk Yazıtları, TDK Yayınları, Ankara.
- Özbay, B. (2014).Huastuanift:Maniheist Uygurların Tövbe Duası, TDK Yayınları, Ankara.
- Özden, M. (2009). Türkçe Kaynak Metinlerin Türkçe Öğretiminde Kullanılabilirliği, Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi, Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalı. İstanbul.
- Creswell, J. W. (2016).Nitel Araştırma Yöntemleri, Beş Yaklaşımına Göre Nitel Araştırma ve Araştırma Deseni. (çev. Ed. M. Bütün, S. B. Demir). 3. Baskı, Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Parlatır, İ. (2011). Osmanlı Türkçesi Sözlüğü, 3. baskı, Yargı Yayınevi, Ankara.
- Türk Dil Kurumu, (2011).Türkçe Sözlük, Ankara: TDK.
- Temizyürek, F. ve Balcı, A. (2006). Cumhuriyet Dönemi İlköğretim Okulları Türkçe Programları, Nobel Yayın ve Dağıtım, Ankara.
- Üstüner, A. (2012). Türkçenin Tarihi Gelişmesi,1. baskı, Grafikkent Dijital Baskı Merkezi, Elazığ.
- Varış, F. (1994). Eğitimde Program Geliştirme, Teori ve Teknikler, Aydan Web Tesisleri, Ankara.
- Yaman, E. (2016). Değerler Eğitimi: Eğitimde Yeni Ufuklar, 4. baskı, Akçağ Yayınları, Ankara.

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2011). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri, 8. baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara.

EKLER

Ek 1. A Pars yküsü

Ek 2. aştani Bey yküsü

Ek 3. İyi ve Kötü Prens yküsü

EK 1. Aç Pars Öyküsü

Aç Kaplan

— 607 —

- 59 8. önce geçmiş zamanda, bu dünyada₂
60 9. Maharade (k.a.) adlı (bir) hükümdar (han)₂
61 10. var idi. O, Maharade hükümdar (han)₂
62 11. son derece {büyük} zengin₂ (idi),
63 12. ambarları₂ tahıl (ve) servet (mal mülk)₂ ile
64 13. dolu ve kahraman (ve) nişancı ordusu güç -
65 14. lü (idi). Dört bir yanındaki yerleri₂
66 15. (kendine) tabi kılmış₂, çok saygı
67 16. kazanmış₂, daima doğru kanun ve
68 17. öğretiye göre (halkına) önderlik edip, çevresindeki bütün
69 18. halkını₂ çoğaltmış₂, her
70 19. tarafı düşmandan arındırılmış₂ idi.
71 20. O, öylesine parlak (haşmetli)₂
72 21. güçlü (kuvvetli)₂ hükümdar(han)_{1n2}
73 22. büyük eşinden doğmuş, görünüşü

— 608 —

- 74 1. sevimli, güzel yüzlü üç oğlu
75 2. var idi. En ilki, büyük oğlunun
76 3. adı Mahabale (k.a.) idi. İkincisi, ortanca
77 4. oğlunun adı Mahadeve (k.a.) idi. Üçüncü
78 5. en küçük oğlunun adı Mahasatve (k.a.)
79 6. idi. Bir gün o hükümdar han üç
80 7. oğlu ile dışarıya dağa, ormana
81 8. eğlenceye gitti, oraya ulaşır
82 9. neşelenip eğlendikten sonra (eğlence ve sevinç işini tamamladıktan sonra),
83 10. üç prens çiçek, meyva,

- 84 11. (ve) yemiş toplamak için hükümdar (olan) babasından
85 12. rica edip (orada) kaldılar. Oraya
86 13. buraya, öteye beriye yürüyerek büyük, kamyş-
87 14. lı koyu bir ormana girip sonra orada
88 15. dinlenmek için oturdular. Dinlenmeye oturduklarında
89 16. en büyük prens iki küçük kardeşine
90 17. şöyle dedi: ‘‘ey kardeşlerim,
91 18. benim bugün (içimde) çok
92 19. korku₂ var, öyle olmasın ki
93 20. bu orman₂ içinde kötü vahşi yabani hayvan-
94 21. lar bulunup, biz (ise) yok olacak, eziyet çekecek(lerden)
95 22. olmayalım’’. İkinci prens şöyle
96 23. dedi: ‘‘lütfen dinle kardeşim! (dinlemenizi arz ederim),

— 609 —

Onuncu kitap altıncı varak

- 97 1. Benim bu vücudumu esirgeyesim hiç
98 2. gelmez, yalnız bize
99 3. sevdiklerimizden (yakınlarımızdan) ayrılma sıkıntısı olmasın
100 4. diye korkuyorum.’’ Bu sözü du-
101 5. yup üçüncü prens Mahasatve iki
102 6. abisine şöyle söyledi:
103 7. ‘‘burası evliyaların bulunduğu yerdir,
104 8. benim hiç korkum₂ yok, ayrıca
105 9. ayrılık kaygım da yok, fakat
106 10. vücudumdan büyük (bir) sevinç doğuyor,
107 11. acaba biz (bundan) daha çok sevap kazanabilecekmiz.’’
108 12. O zaman bu üç prens
109 13. kendi gönüllerinden geçen söz-
110 14. leri konuşup sonra yerlerinden kalkıp o
111 15. orman içinden daha içeri girdiler.
112 16. Öylece yürürken yeni yavrulanmış bir dişi
113 17. kaplan gördüler, o aç kaplan
114 18. yavruyalı yedi gün olmuştu, yedi
115 19. yavrusunu çevreleyerek(sararak)₂, açlık (ve) su-
116 20. suzluktan sıkılıp zayıflamış, yaralanan
117 21. vücudu yorulup, gücü(kuvveti)₂ tüke-
118 22. nip, neredeyse ölmek üzere yatıyorlardı.

— 610 —

- 119 1. Bunu büyük prens Mahabale görüp şöyle
120 2. dedi: ‘‘ey zavallı dişi kaplan, yavru-
121 3. layalı yedi gün olmuş, yedi yavru-
122 4. suna bakıp, yiyecek₂ isteyip de
123 5. bulamayınca, açlık susuzluk
124 6. eziyetinden sıkılıp, yine dönüp
125 7. kendi yavrularını yemek üzeredir,
126 8. bundan daha zavallı hayvan olur mu?’’
127 9. Bu sözü işitip Mahasatve

- 128 10. prens sonra abisi prence:
 129 11. "bu kaplan ne yiyor, her zamanki yiyeceği nedir?"
 130 12. diye sordu, ağabeyi prens şöyle
 131 13. cevap verdi: "kaplanın, vaşağ-
 132 14. ın, aslanın, kurdun, yabani hayvanın,
 133 15. tilkinin daimaki yemeği ise sadece
 134 16. sıcak et (ve) kandır, bundan
 135 17. başka yiyecek içeceği yoktur ki
 136 18. bu zayıflamış aç kaplamı diriltsin."
 137 19. Bu sözü işitip sonra ikin-
 138 20. ci prens Mahadeve birden bire
 139 21. şöyle dedi: "bu, böylece
 140 22. zayıflamış, güçsüzleşmiş aç
 141 23. kaplan, açlık susuzluk eziyetiyle son derece

— 611 —

- onuncu kitap yedinci varak
 142 1. sıkılıp neredeyse ölmek üzeredir, biz-
 143 2. den başka kim buna uygun
 144 3. yiyecek içecek gösterici olur? (kim) bu zavallı
 145 4. hayvan için vücudunu feda ederek, bunun
 146 5. hayatını devam ettirici olur? ”
 147 6. Büyük prens bu sözü işitip
 148 7. yine ortanca kardeşine: "ey
 149 8. kardeşim, servetten vazgeçmek zor, işi bırakmak zor,
 150 9. fakat (hiçbir şey) hayatı bırakmaktan daha zor değildir" dedi.
 151 10. Bu sözden hemen sonra Mahasatve
 152 11. prens şöyle dedi: "ey ağabeylerim
 153 12. ! biz hepimiz şimdi canımıza,
 154 13. vücudumuza son derece bağlıyız,
 155 14. fakat başkasına fayda₂
 156 15. sağlamak için, bilgili (ve) aydın (bir) gözü-
 157 16. müz yoktur belki, yine öylesi büyük
 158 17. merhametli gönüllü mübarek insan-
 159 18. lar (varki onlar) daima₂ kendi vücutlarını feda edip₂,
 160 19. canlılara fayda₂ sağlıyorlar."
 161 20. Bunca sözü abilerine söy-
 162 21. yip sonra kendi gönlünde şöyle
 163 22. düşündü: kaldı ki, bu benim vücudum yüz
 164 23. bin varlıktan beri önemsiz, faydasız (olup),

— 612 —

- 165 1. ne kadar çürüdü₂, dahi kıymet-
 166 2. siz olup, nasılsa (hiçbir) fayda
 167 3. getirmedi, nasıl bugün bunun
 168 4. gibi gerekli, kullanılabilecek₂
 169 5. yer bulup, böyle kötü kokan, gereksiz vücud-
 170 6. umu atılmış₂ tükürük ve sümük gibi
 171 7. bir yana bırakup₂, bu zavallı₂ aç kaplan-
 172 8. a niçin umut (sığınmak)₂ olamayayım, diye

- 173 9. bu şekilde düşünüp, ağabeyleri ile tartıştıktan
 174 10. sonra (ağabeyleriyle sıra ile konuştuğundan sonra), o kaplana
 175 11. ayrı ayrı merhamet
 176 12. edip, (onun haline) acıdılar₂;
 177 13. Böylece (Mahasatve) onların arasında ağladı.
 178 14. Mahasatve prens o kaplanın acıktığını, zayıf-
 179 15. lığını₂, eziyetini₂ tam olarak izleyip, etrafında
 180 16. dönüp dolaşıp gözünü ondan hiç alamadan
 181 17. uzun süre dikkatlice bakıp durarak, sonra
 182 18. (bakmayı) bırakıp, başka tarafa yürüyüp gittiler. Sonra
 183 19. Mahasatve Buda yürürüyerek şöyle
 184 20. düşündü: işte şimdi tam düşündüğüm gibi,
 185 21. vücudumu, hayatımı adayacak₂
 186 22. zaman kesin (olarak) geldi,
 187 23. ne için derse, ki ben ezel-

— 613 —

Onuncu kitap sekizinci varak

- 188 1. den beri bu kötü kokan₂, kanlı, irin-
 189 2. li sevilmeyen₂ iğrenç vücuduma böylece
 190 3. inandım, yiyecek içecek, üst baş₂, konak
 191 4. döşek₂, at fil, araba yük hayvanı, mücevher
 192 5. inci₂, servete₂ taptım,
 193 6. bozulma₂ kanun olduğu için daima₂
 194 7. bozuldu(çürüdü)₂, yine bu
 195 8. vücudu muhafaza edip₂, değer verip,
 196 9. (ona) zarar vermemeyi hiç beceremedim, bunca zaman
 197 10. (vücudumu) beslediysem de tıpkı kötü
 198 11. (bir) düşman gibi tekrar beni mahvedip yenerek
 199 12. mutsuz etti, benim gücümü sonuçsuz kıldı.
 200 13. onun için böyle anlamak gerek: vücut
 201 14. dayanıksızdır (gevşek), geçicidir, kendine karşı
 202 15. faydasızlığından dolayı (bir) düşman gibi korkunç
 203 16. olur, iğrenç kirliliği
 204 17. bakımından gübre yığını
 205 18. gibidir, onun için ben bugün
 206 19. bu vücudumu kullanarak olağan üstü büyüklükte
 207 20. (bir) iş yapayım, varlık dönüşümünün denizi₂
 208 21. içinde gemi₂ olayım, (kendimi) doğmak ve ölmek
 209 22. girdabından dışarıya çekip çıkarta-
 210 23. yım. (Ardından) hemen şöyle

— 614 —

- 211 1. düşündü: “şimdi eğer bu vücudumdan
 212 2. vazgeçersem, sonra sayısız₂ günah-
 213 3. ları₂, çıbanı, irini,
 214 4. kanı, hastalığı₂, korkuyu₂,
 215 5. hepsini terk etmiş₂ olur-
 216 6. um, ve yine bu vücut ise otuz
 217 7. altı türlü pislikle dolu, su üzerin-

- 218 8. deki köpükler gibi gevşektir₂
 219 9. bütün böceklerin₂
 220 10. yağın, kanın irinin toplandığı yeri,
 221 11. damarlarla₂ sarılmış kemikler
 222 12. ulağı üzerinde tutuşmuş son derece iğrenç₂
 223 13. tır. Onun için şimdi bana şu yakışır:
 224 14. vücudumdan vazgeçmeli₂;
 225 15. en üstteki (daha yukarısı olmayan) daimi, ebedi
 226 16. nirvanayı aramalı; keder, düşünce,
 227 17. (ve) eziyeti₂ bütünüyle dağıtmalı;
 228 18. doğum ve ölüm faslını teskin et-
 229 19. meli; tutku bağlarını koparmalı; içbakış bilgisi
 230 20. gücünü güçlendirmeli; tamamıyla₂
 231 21. eğitim almalı; iyiliği (sevabı) eksiksiz şekilde tamamlamalı (başarmalı);
 232 22. yüz sevaplı işi işlemeli; bütün (tekmil)₂
 233 23. bilgililerin aslını araştırmalı;

— 615 —

onuncu kitap dokuzuncu varak

- 234 1. bütün Budalar tarafından övülmüş kutsal
 235 2. öğretili vücudu tanıklamalı; bütün beş
 236 3. dünya canlılarının çocuklarını dua (ve) hayır (sadaka, zekat),
 237 4. saadetiyle sevindirmelidir (bunlar bana yakışır), deyip bu kadar
 238 5. ayrıntılı bir şekilde düşünüp, sonra Mahasatve
 239 6. prens keskin güçle₂ durup, büyük₂
 240 7. istekle büyük merhamet
 241 8. ederek (gönlüne büyük merhamet getirerek), kalbi-
 242 9. ni₂ ferahlatıp, o iki ağabeyini gönlünden-
 243 10. geçirerek: (onlar) nasılsa duyarlarsa (farkına varırlarsa)₂
 244 11. sonra korkup₂ engel olup
 245 12. isteğime karşı gelmesin, diye
 246 13. düşünüp, sonra iki ağabeyine: (siz) azıcık
 247 14. ileri yürüyüverin, ben hemen
 248 15. yetişirim, diye rica edip, ağabeylerini bırakarak
 249 16. Mahasatve prens kendisi tekrar
 250 17. (bir daha)₂ o ormana girip, aç kaplanın önüne
 251 18. varıp, çabucak giysilerini çıkartıp kamyş
 252 19. budağına asıp, oldukça sert bir şekilde şöyle
 253 20. söyledi: “ben şimdi bütün dünya-
 254 21. daki canlılar için en üst-
 255 22. teki (daha yukarısı olmayan) mükemmel buda şerefine erişmek arzusuyla,

— 616 —

- 256 1. tereddütsüz₂ büyük (bir) merhametle
 257 2. bu sevdiğim vücud-
 258 3. umu terk ederim₂, bozulmaz
 259 4. çürümez₂ Buda kutunu (şerefini) dilerim,
 260 5. ki (Buda kutsiyeti) bütün bilginlerce sevilen, seçilendir.
 261 6. üç alemin eziyetli denizin-
 262 7. deki canlıları çekip kurtarıp (onları günahlarından kurtarıp),

- 263 8. mutlu₂ edeyim dedi.
 264 9. O vakit prens bu şekilde söyleyip,
 265 10. aç kaplanın önünde uzanıp (kendisini sunarak) yattı,
 266 11. (fakat) onun büyük merhametli gönlünün
 267 12. parlaklığından dolayı o aç kaplan (onu) yemeye
 268 13. cesaret edemedi, Buda (Mahasatve) onu görüp, sonra
 269 14. yüksek dağa çıkıp vücudunu aşağıya
 270 15. attı, yere düştüğünde
 271 16. Buda (Mahasatve) yine şöyle düşündü: fakat
 272 17. bu kaplan zayıflığı (ve) güçsüzlüğünden dolayı beni
 273 18. yiyemez. Sonra Buda (Mahasatve) ayağa
 274 19. kalkıp, öteye beriye bakınıp, bıçak arayıp
 275 20. bulamadı, sonra (bir) kurumuş katı kamyş alıp
 276 21. onu artardamarına (boyun damarına) batırıp kanını
 277 22. akıtı akıtı kaplana yaklaştı.
 278 23. Kaplanın yanına geldiği

— 617 —

onuncu kitap onuncu varak

- 279 1. zaman bu ağır büyük kara
 280 2. yer, altı türlü titredi₂ ;
 281 3. öyle ki büyük (bir) yelin eserek göl suyunu
 282 4. vurup dalgalandırdığı gibi, yukarı ve aşağıya dağıttı,
 283 5. çalkalandı, gök yüzündeki gün
 284 6. tanrı Rahu (karanlık perisi) tarafından yutulmuş (kapatılmış) gibi ışsız₂,
 285 7. (ve) soluk (renksiz)₂ oldu;
 286 8. bütün etraf₂ tamamıyla karardı;
 287 9. kara dumanla örtüldü; gök
 288 10. yüzünden ilahi misk kokulu₂ çiçek-
 289 11. ler₂ yağdı₂; o orman içi
 290 12. çiçeklerle₂ doldu, o zaman
 291 13. yukarıdaki tanrılar bu işi görüp,
 292 14. büyük (bir) hayranlığa₂ kapılıp, Buda'nın (Mahasatve)
 293 15. şaşırtıcı olağan üstü doğum efsanesinden dolayı
 294 16. sevinip (onu) överek₂ şöyle
 295 17. konuşuk söylediler:
 296 18. "canlılara sığınmak₂ olmak için büyük yaratık olabildiniz.
 297 19. büyük merhametli gönlünüz ile, eşit (beraber)
 298 20. görürsünüz canlıları (tıpkı) öz
 299 21. oğul (ve) kızınız gibi; keskin kuvvetli, sevinçli,
 300 22. cömert (ve) kutsal gönlünüz ile

— 618 —

- 301 1. vücudunuzu feda edip, (canlıları) ızdıraptan kurtarma
 302 2. sevabınız ulaşılmazdır, (siz) muhakkak
 303 3. ulaşacaksınız ebedi, doğru, mükemmel
 304 4. makama; bütünüyle aşacak-
 305 5. sınız sağlam olan doğmak ölmek bağından;
 306 6. kısa zamanda erişeceksiniz eş-
 307 7. siz Buda kutına; tereddütsüz

- 308 8. tanıkdayıp (şehadet getirerek), mutluluk₂ bulacaksınız,
 309 9. dedi. O zaman o aç kaplan
 310 10. Buda'nın (Mahasatve) damarından
 311 11. kan aktığını gördü, sonra o kan-
 312 12. ı yalayıp etinin hepsini yeyip bitirdi.
 313 13. yalnız kuru kemikleri artakaldı.
 314 14. Bu esnada Buda (Mahasatve) prensin büyük ağabey-
 315 15. i yerin titrediğini görüp küçük kardeşine
 316 16. şöyle dedi: 'kara yer bütünüyle tit-
 317 17. riyor, ırmaklar dağlar
 318 18. ile beraber; her taraf₂ kararıp, soluk (ışsıksız) oldu
 319 19. gün tanrı; gökten düşüyor ilahi
 320 20. çiçekler yığın halinde; (bu) kesinlikle
 321 21. kardeşimizin vücudunu adadığının işaretidir''
 322 22. Bu sözü işitip küçük kardeşi-
 323 23. şöyle dedi: 'ben Mahasatve'-

— 619 —

onuncu kitar on birinci varak

- 324 1. nin merhametle söylediği samimi sözünü (işittim),
 325 2. az önce gördüğünde (o) zayıf, güçsüz
 326 3. aç kaplanı; açlık eziyeti çekip,
 327 4. yavrusunu yemek üzere olduğunu; onun için şüphelendim (ki)
 328 5. kardeşim vücudunu feda etmişmidir diye.''
 329 6. O zaman bu iki prens bu şekil-
 330 7. de konuşup canı acıyıp,
 331 8. feryat edip ağladılar, sonra hemen
 332 9. geri dönüp, ağlayarak₂ az önceki o kaplanın
 333 10. yattığı yere vardılar, oraya
 334 11. geldiklerinde, kardeşi Mahasatve prens-
 335 12. in elbisesinin karnış budağına asılı
 336 13. olduğunu, kemiklerinin saçlarıyla (karışıp) darma
 337 14. dağın durduğunu, akan kanının toprak-
 338 15. la çamur (gibi) yoğrulup yere yapıştığı-
 339 16. nı (sindiğini) gördüler, onu görün-
 340 17. ce kendilerini o kemiklerin üzerine atıp,
 341 18. kendilerinden geçip bayılarak yıkıldılar. Bir süre
 342 19. sonra kendilerine gelip sonra ellerini
 343 20. (yukarı) kaldırıp, yüksek sesle feryat ettiler₂,
 344 21. ağıt yakarak₂ şöyle
 345 22. dediler: "güzel, ılımlı ve erdemli kardeşimiz
 346 23. idin ey sevgili, anneme babama

— 620 —

- 347 1. (kendini) sevdirmiş idin ey kardeş(im),
 348 2. üçümüz birlikte₂ çıkmıştık,
 349 3. neden terk ettin₂ vücudunu, neden bizimle
 350 4. gelmedin, (tekrar dönmedim- *aslında ilk satırdıydı*), annemiz babamız bizi
 351 5. görür görmez sorsalarsa biz ikimiz ne
 352 6. diyeceğiz, şu daha iyi olacaktı:

- 353 7. üğümüz beraberce ölseydik, asla
 354 8. bize bu canımızın varlığı gerekmez.”
 355 9. O iki prens bu şekilde
 356 10. feryat ederek, ağlayarak₂, yorulup₂
 357 11. sonra derhal oradan
 358 12. ayrıldılar. O zaman Mahasatve
 359 13. prensin hizmetçileri: “prensimiz gecikti,
 360 14. nereye gitti, hadi gidelim, nasıldır
 361 15. arayalım” diye konuştular. Bu sırada annesi
 362 16. (kraliçe) şehirde yüksek (bir) kulede yatıp
 363 17. uyuyorken çok kötü (bir) rüya
 364 18. gördü: memesi derinden biçiliyor,
 365 19. azı dişleri ağzından koparak
 366 20. düşüyordu; üç güvercin yavrusu (bir) doğan-
 367 21. (tarafından) kovalanırken birisi yakalanıp
 368 22. ikisi korkup kaçıyordu.
 369 23. böylece rüya görüp yatıyorken yerin titremesinden

— 621 —

onuncu kitap on ikinci varak

- 370 1. dolayı korkup uyanıverdi, uyanınca
 371 2. korku (ve) kaygıyla
 372 3. şöyle dedi: “ne acaba şimdi
 373 4. (bunun) sebebi, kara yer bu kadar titriyor; ırmak-
 374 5. lar göller taşıp (yayılp), ağaçlar sallanıyor;
 375 6. gün tanrının ışığı soluklaştı
 376 7. örtülmüş gibi; gözüm göğsüm tit-
 377 8. riyor, eskiden başka türlü sakindi; okla
 378 9. yüreğime saplamış gibi sıkılıyorum
 379 10. ıstırapla; bütün vücudum titiriyor, rahatım
 380 11. hiç kalmadı. Gördüğüm o rüya
 381 12. kötü bir şeye işaretir,
 382 13. var mıdır acaba geçici, mahvedici, kötü
 383 14. tehlikeler?” O arada iki memesinden
 384 15. itişip süt akıp çıktı, bunu
 385 16. görünce daha çok
 386 17. feryat etti₂. Bu esnada o hatun-
 387 18. nın bir hizmetçisi (hizmetçi kızı) dışarıda duruyor-
 388 19. ken yoldan geçen kişiden:
 389 20. “prens aranıp henüz bulunamamış” diye
 390 21. söz işitti. bunu işitince (hizmetçi kız)
 391 22. korkup₂ hemen saraya girip
 392 23. hatuna şöyle arz etti: “hatun

— 622 —

- 393 1. işitmek lutfunda bulundu mu acaba, dışarıda
 394 2. böyle bir söylenti var: prensi arayıp
 395 3. hala bulamadılar, diye. bu ne demek oluyor?”
 396 4. O an hatun bu sözü işitip
 397 5. büyük kaygıya₂ kapılıp, acıya

- 398 6. boğularak, gözlerinde yaş dolu halde hemen
 399 7. hükümdar beye varıp: “ey büyük hükümdar
 400 8. bey, ben böyle böyle söz işittim, bu
 401 9. ne demek oluyor, yahut bizim sevgili gözbebe-
 402 10. ğimiz en küçük (oğlumuz) Mahasatve’yi kaybetmiş
 403 11. olmayalım?” dedi. Bu sözü hükümdar bey
 404 12. işitince korkup₂, acıya
 405 13. boğularak, ağlayarak:
 406 14. “ey eziyet ey eziyet! bugün sevgili
 407 15. yavrucuğumu yitir-
 408 16. dim₂ mi?” diye göz yaşını durdurup eşi-
 409 17. ne nasihat ederek (teselli edererek) şöyle dedi: “ey aziz-
 410 18. im! Sen hiç üzülme₂, ben şimdi
 411 19. hepsiyle beraber çıkıp sevgili çocuklarımı
 412 20. arayayım, varlığını yokluğunu bileyim” deyip derhal
 413 21. kumandanları₂ ile birlikte hepsi şehir-
 414 22. den dışarıya çıkıp her tarafa dağılıp
 415 23. her yere (çocuğu) aramak₂ için

— 623 —

Onuncu kitap o üçüncü varak

- 416 1. gittiler. Bu arada bu konuşma daha
 417 2. geçmezken bir kumandan alelacele
 418 3. gelip hükümdar beye yaklaşır: “ey
 419 4. büyük hükümdar bey, üzülmeyin lütfen, iki
 420 5. prens sağ salim bulundu, en
 421 6. küçük prens Mahasatve daha bulunma-
 422 7. madı, aramıyor” diye
 423 8. anlattı. Hükümdar bey bu sözü işitip derin
 424 9. nefes alıp şöyle dedi: “ey keder ey keder,
 425 10. kaybetmişim ben candan sevdiğim
 426 11. sevgili yavrumu , oğlum yeni doğduğunda
 427 12. sevincim az idi, sonra da
 428 13. oğlumu kaybedince, acısı₂ çok
 429 14. oldu, eğer oğlum buraya sağ salim₂
 430 15. kavuşsaydı, ölsem de ızdırap çek-
 431 16. meyecektim hiç.” Hatun
 432 17. bu sözü işitip okla vurulmuş biri
 433 18. gibi kalbi hüzüle₂
 434 19. dolup feryat ederek şöyle dedi:
 435 20. “üç yavrum, hizmetçilerle birlikte -
 436 21. hepsi beraber ormana gittiler
 437 22. eğlenmek₂ için, hepsinden

— 624 —

- 438 1. küçüğü, sevgili oğlum yalnız kalıp
 439 2. gelmezse, mutlaka olacak ayrı-
 440 3. lık tehlikesi” diye böylece feryat etti.
 441 4. Oesnada sıracı ikinci kumandanı gelip
 442 5. hükümdar beye yanaştı ve hükümdar

- 443 6. bey ona: "ey kumandan, sevgili yavrum
444 7. Mahasatve nasılmış?" diye sorup
445 8. emretti. o kumandan bu emri işitince
446 9. gözlerinden sıcak yaş dökerek hüznü-
447 10. le₂ ağlayarak ağzı kuruyup,
448 11. dili damağına yapışıp söz söyleyeme-
449 12. di, cevap veremedi, sessizce durdu. Onu
450 13. görüp hükümdar bey ve eşi acele ederek
451 14. şöyle sordu: "çabuk söylesene
452 15. ey kumandan! Küçük oğlum neredeymiş (nasılmış),
453 16. canım yanıyor ateş
454 17. içinde yanıyorcasına; aklımı (ve) kalbimi
455 18. kaybedip, şaşkına dönüp (ne yapacağımı) bilemiyorum;
456 19. benim kalbimi parçalamayın,
457 20. kırmayın!" dedi. O zaman ikinci
458 21. kumandan, Buda (Mahasatve) prensin vücudunu
459 22. feda ederek neler yaptığını tamamıyla₂
460 23. ayrıntılı olarak arzetti.

— 625 —

- onuncu kitap on dördüncü varak,
461 1. Bu sözü han ve eşi işitip
462 2. üzüntüyle₂ kendilerini tutamadan
463 3. feryat ettiler₂. Oğlunun
464 4. öldüğü yeri göresi gelip derhal₂
465 5. hızlı koşan atlar koşulan arabaya
466 6. binip o kamyışığına hızla
467 7. Gittiler. Ne zaman Buda'nın (Mahasatve)
468 8. vücudunu feda ettiği yere₂
469 9. geldilerse, orada Buda'm (Mahasatve)
470 10. yaş kemiklerinin oraya buraya₂
471 11. saçıldığını görüp kendi-
472 12. lerini birden yere atıp kendilerinden
473 13. geçip₂, tıpkı, büyük (bir) ağacın kuvvetli
474 14. sert yelle vurulup devrildiği gibi
475 15. yere düştüler₂; kendi(akıl ve gönül)-
476 16. lerini₂ kaybedip ne yapacaklarını
477 17. artık hiç bilemez oldular. Sonra
478 18. kumandanların çevresindeki
479 19. hizmetçiler (onlara) soğuk su serpip
480 20. (onları) yelpazeledikten sonra hanı ve eşi-
481 21. ni ancak kendine
482 22. getirdiler, kendilerine gelir gelmez

— 626 —

- 483 1. ellerini yukarı kaldırıp feryat ederek₂
484 2. şöyle ağıt yaktılar:
485 3. "ne zor idi yavrucuğum, güzel
486 4. sevimlim, ölmek eziyeti nasıl bu kadar erken
487 5. gelip (seni) aldı (yakaladı), senden önce

- 488 6. ölseydim ey güneşim,
 489 7. görmeseydik böyle büyük acıyı (ve)
 490 8. eziyeti." Ondan sonra
 491 9. hanın eşi baygınlığı birazcık sona erip (kendine
 492 10. gelerek), saç başı dağılıp iki eli ile
 493 11. göğsüne vurarak, balık
 494 12. suyundan ayrılıp, sıcak kumda yuvarlanmış
 495 13. gibi yerde yuvarlanıp şöyle deyip
 496 14. ağladı: "kim idi (o) kesen sevgi-
 497 15. limin vücudunu, dağılıp yatıyor eyvah
 498 16. kalan kemikleri her yerde; kaybet-
 499 17. mişim gencimi, sevdiğim₂ yavru-
 500 18. mu; keder₂ altında (ezilip) , kııldı-
 501 19. yamaz oldum değil mi; kim idi (o) acaba
 502 20. öldüren sevgilim seni; veren
 503 21. bunun gibi keder₂ (ve) eziyeti;
 504 22. katı elmas değil ki benim
 505 23. bu yüreğim, parçalanıp kırılıp,

— 627 —

onuncu kitap on beşinci varak

- 506 1. nasıl durur böylece; rüyamda ben
 507 2. bu işareti açıkça görmüşüm; iki mememin
 508 3. beraber dibinden kesildiğini gördüm, azı
 509 4. dişim koparak düşüyor
 510 5. idi, görmüşüm ben açıkça, bu
 511 6. eziyet vaktini; yine gördüm
 512 7. burada başka (rüya): üç güvercin
 513 8. yavrusunu; doğan üçünü koşup (bir yere sıkıştırıp), bir-
 514 9. ini yakalayıp götürmüştü. Şimdi kaybet-
 515 10. tim en küçük sevgili₂ yavrucuğumu;
 516 11. (bu) fenalığın işareti hiç hayırlı olmadı"
 517 12. deyip böylece ağladı. Sonra o zaman
 518 13. han diğer iki oğlu ile
 519 14. ağlayarak (sızlayarak)₂, ziynetlerini çıkarmadan
 520 15. dizilen bütün beyler ile hepsi
 521 16. Buda(Mahasatve)'nin geri kalmış kemiklerini
 522 17. topladılar, büyük (bir)
 523 18. tören₂ düzenleyip (onu) uğurla-
 524 19. dılar₂, cenaze (uğurlama)₂
 525 20. törenini tamamladıktan sonra (onu bir) sandık
 526 21. içinde sakladılar ; ...

EK 2. Çaştani Bey Öyküsü

1. arslanların yorğun yorup uyanı baltık
2. niy kidinirle tınpını manı berı yordı (?) öi-
3. ni ilig beg tıntı beltır jolta yorıyı
4. anıy arasınta sarısız ökiş yeklerig kordı.
5. ol tıme yekler yalauk-lar-nıy etin yını
6. kanın içip bagarsuk-ların el'üz-lerıye
7. gırgeyın-ler erdi korkıye teg** körk
8. meyz tutup-b yadıak* katıg
9. ünün kıkırısı* drz-ul* badıruk
10. iliglerıne tutup kapk(ara ulıg bedük itig-
11. teg el'üzün öneyı* ool öylüg işın
12. saçların eynlerıne tısrıyıp agulıg ıılan-
13. in el'üzlerin tınpını yararıtınp kay beltır
14. sayı yorıyır-lar erdi anı körüp estanı il-
15. ig beg gürekin katırıtıp tonalar begıteg
16. ksarık* begler meyz meklep kor kıngesiz
17. ayımsız kövün ol yekler arasınta tınp
18. baidi olıru ol yekler estanı ilig korıp
19. sırtıkelır osıglıg kılınıp tegrımlıyü
20. avılap inıe ip tıllıler ay kim sn negülüg
21. knü özün öik (?) biz-in üstün altın
22. itig tısrımsız-ke yokı bolgalı keltıy- bu
23. savag eşıdıp estanı ilig beg yarekın kat-
24. -ıunıp anqa-ki-a yme korkımadın ol yeklerke
25. inıe ip tıdı ay yekler trkın maña söz-
26. leyler (?) menıy baltıkımtaki budunıy bukunıy
27. negülüp ölüür-stı-ler- sız-lerke bu baltık-
28. ka kargülüg küç kısın kim birdi- bu
29. menıy yti kılıgımın körüglıer el'üz-ün
30. -ız-ıanı bıçıp ögi ögi kemıseyın (?) baltık-

1. aslanların yürüyüş (le) ile yürüyerek Ucaşını şehri-
2. nin garbinden kalkıp anarı berı (= öfeye berıye) yürüdü. Bu
3. aralık devletli bey** dört yol kavşağında yürürken
4. o (yollar) arasında sayısız çok şeytanlar gördü.
5. O şeytanlar insanların etini yeyip
6. kanını içip beğirsaklarını vücudlarına
7. saraylar idi. Bıdeler
8. benizleri korkunç bir hal almış, yavlak* sert
9. sesle bağırışarak* ellerinde üçdişiyaba* (ve) bayrak
10. tutarak kapkara ulu yüksek dağ -
11. gibi vücutlarıyla dikilerek, ateş rengi örgü** (ve?)
12. saçlarını omuzlarına düşürüp, zehirli yılan(lar)-
13. la vücutlarını süsleyip donatıp, her yol-kavaşında
14. yürüyorlar idi. Bunu gören Çaştana dev.
15. letli bey yürüğünü bekitip, tongalar* beyi gibi
16. asker-beyler(in) suratını takımp korkusuz
17. kaygusuz gönülle o şeytanlar arasına girdi!
18. O zaman, o şeytanlar Çaştanı fiarı görünce (onu)
19. yutacakmışasına hazırlandıp sepeçevre
20. ihata edip şöyle dediler: «Ey, (sen) kim-sin? niçin
21. kendiliğinden şu bizim üstlü atı!
22. dağ (gibi olan) dışımızda mahv olmaya geldin?» Bu
23. sözü işidince Çaştana han bey yürüğünü ber-
24. kitip şu kadarek bile korkmadan, şeytanlara
25. şöyle dedi: «Ey şeytanlar! hemen bana söy-
26. leyiniz. Benim şehrimdeki halkı ehaliyi
27. niçin öldürüyorsunuz? Sizlere bu şehir-
28. e girmek gücünü kuvvetini kim verdi? Bu
29. benim keskin kılıcımı görün! Wıcut-
30. larınızı doğrayıp, taraf taraf atarım gelin! Şehir-

31. imin memleketimin bu derece acıklı (s.)
 32. vaziyetini gördükçe tahammülüm yetmiyor³¹ İmdi
 33. o şeytanlar Çaştana han beyin bu derece
 34. güçlü şiddetli sözünü işidince öfkelerinden
 35. ötrü daha çok heyecanlanıp, derakap şeytanlar
 36. ödlerini (hiddetlerini) kabartarak, bağararak haykırarak ellerini
 iki yüz kırk dokuz(uncu) sahife
 37. yunarak, bazularını sikarak, ateş rengi
 38. kıp kızıl saçlarını arkalarına itip
 39. (ellerinde) ateş (ve) alev gibi üçdişli-yaba(yı), bayrak (ve) şimşekköli
 40. tokmağı ellerinde tutarak Çaştana devletli
 41. beyi sançmaya vurmaya hazırlanıp bir birler-
 42. ine göyle dediler: «Daha ne beklî-
 43. yorunuz? Hemen bunu sançınız.
 44. doğrayınız, öldürüp
 45. öbür dünyaya atınız!» Bunun
 46. üzerine Çaştana devletli bey var gücünü
 47. toplayarak³², kuvvetle seğidererek gidip Urümükha
 48. adlı şeytanın tepesindeki sacı çekerek
 49. tutup kılıcını yukarı kaldırıp, başını kesmeye
 50. niyetlendi. Hemen o şeytanlar Çaştana ha-
 51. nın gücünü kuvvetini, nurunu şaşasını, hegmetini
 52. azametini görünce ziyadesiyle korktular. Avâzlar
 53. ni yükseltip devletli beye şöyle
 54. dediler: «İnsanların aslanı, hanlar(ın)
 55. beylerin kut tamısı! Merhamet (hüsni)
 56. günü(ünde) uyandırıp gönülünü temizle. Bırak ki
 57. bizi öldürsen dahi hiç bir vechile senin
 58. şehirdeki hasatlığı(ın) derd(in) gideceği yok. İmdi biz
 59. im canımıza (karşı) merhametli gönül besle.
 60. yip-(bize) ümit ve inan(verici) ol!» Devletli bey böyle

31. im-niy uluşum-nuy bu muniag tod upuz
 32. saavlarin körüp sergüm teg³³ ermez ötrü
 33. ol yekler çştani ilig beg-nib munçılau
 34. kâçığ yavıak savın eşidip öökelerimte
 35. ökünü artıkrak bulganıp anta ok yekler
 36. öün³⁴ öneyü küdeyni³⁵ gırlayı ayaların
 (Tersi:) iki yüz tokuz ellig pır
 37. yapııp seğanaçların tutunup ööl öbığ
 38. kıp kızıl saçların arkalarına itdip³⁶
 39. ötrü yalın teg drz-ul badruk oz-ılg-ıg
 40. tokmak algilerimte tuta çştani ilig
 41. begis sançgah argal kılup bir ikini
 42. ske³⁷ ince tip itidiler taktı negü küder³⁷
 43. siz-ter³⁸ () kerkin muı sançılalar
 44. bıyılar işig özin üzüp
 45. adın az-naka itdılar anta
 46. ötrü çştani ilig beg her taşın
 47. ötürüp³⁹ öölükten sikıyı barıp⁴⁰ urumuki
 48. alg yekniy köpüsinteki sapın tarta
 49. tuup kılın ötrü kötürüp başın biğgüt
 50. öğvad anta ok ol yekler çştani ilig
 51. nıy küçin küsünin cogın yalın kılın
 52. ksun körüp artıkrak korku-lar ümler
 53. in ösünüp ilig beg-ke-nıpe tip
 54. itdiler. yelguklar-nıy aslan iligler
 55. begler-nin kut tırsi-e⁴¹ urlıkancı-ı
 56. köbül öntip⁴² köğütün sü-ğil bırık
 57. biz-ni ölerse-sı yme neg senip
 58. bıkıkıktı ig ağa küğüsi yok. anta biz-
 59. ip neg öz-ümüz-ke edgü köpül turgur
 60. up urıug nağ boğul-ılg beg ince

[31] BK. A. 16^a SH.[32] BK. A. 47^a SH.

61. *tip tidi ay yekler trin soz-şagler*
 62. *neçukled menig baltimtaki uluşumtaki*
 63. *ig toga kimez yekler inçe tip itidiler*
 64. *atig ilig bu ok sering bulukiy-ka*
 65. *künin yarak bir ulug bedük sögüt*
 66. *bar anta yavlık sakıncıg rakşas bolur*
 67. *uc bedük közler ot oçlug saçı*
 68. *arkasına yadita turup tamurmuş gula*
 69. *yalmı teg közi karakı yalnayı tegezini*
 70. *turur () azur-turkaru grıkancısız köpülin*
 71. *sansız öküs tınlıg-larig az-ıgları öz-e-e***
 72. *tancıkalayn olürüp todürsüz kanıncısız z*

(Eksik var.)

T II 84-45 (yüzü)

73. *eriser korkunı ayraç*
 74. *katig bolsar topalar begi teg*
 75. *ua tartıp alku-ıagı-lar*
 76. *miş kim bolsar anı neçük utgal yığdğeli*
 77. *ugaysızlar eritip kanglanmak-ıg bilge*
 78. *biligke tükellig yağız bir erkligi*
 79. *çştani ilig beg mır erür-mn ()*
 80. *katig kögöl öritip korkunusuz*
 81. *ayıncısız köpülin siz-ternı birle*
 82. *soyşğeli kelyük-mn ay yekler-e () cin***
 83. *kirtü alp kang eriser () siz-ler münü birle*
 84. *soyşğeli anuk turuğlar amir bir ikinit-*
 85. *-ke şıdışalmı kayıstı küçlüg ermiş biz z*
 86. *anca söz-lep ört yalın-teg yit kılçıın*
 87. *ılgınte tuta yekler tapa yakın sikrip*
 88. *ıgerü kurti () ay ulugı kalesorari atıg*
 89. *yek-nış tobüsinteki saçın tulup kılçıın*
 90. *biggalı saşğalı kılın*

61. dedi: «Ey şeytanlar, hemen söyleyin:
 62. nedendir benim şehrimdeki memleketimdeki
 63. hastalık dert gitmez?» Şeytanlar şöyle dediler.
 64. «Ulu emir, senin şu şehrimde
 65. cenupfan yan(a) bir ulu yüksek söğüt (ağacı)
 66. var. Orada köfü niyetli (bir) rakşasa (seytan) bulunur
 67. Uç büyük göz, ateş rengi saç
 68. arkasına yayılı durup, yakılmış mesale
 69. alevi gibi gözü gözbebeği parıyarak devrile
 70. durur. Daima merhametsiz gönülle
 71. sayısız çok canlıları azı (diş)leri üzerinde
 72. parçalayarak öldürüp, doyumsuz kanmaz
 73. ise korkusu ihtirazı
 74. kuvvetli ise kahramanlar bevi gibi
 75. yay çekip bütün düşmanlar
 76. miş kim olsa, onu nasıl mağlup etmeye yenmeye
 77. muvaffak olursunuz?»—«Ziyadesiyle azimli, irfanca
 78. ilme mükemmelen sahip, yağız yer hakim
 79. Çaştana han bey benim
 80. Gönü(mü) kuvvetlendirip, korkusuz
 81. ihtirazsız gönülle sizler ile
 82. savaşmaya geldim. Ey şeytanlar, halis
 83. gerçek alp (ve) kuvvetli iseniz benim ile
 84. savaşmaya hazır olun. Şimdi bir birimi
 85. zi-deneyselim. (bakalım) hangisi (=hangimiz) kuv-
 vetli imişiz?»
 86. Oyle söyleyip, ateş alevi gibi keskin kılıcını
 87. elinde tutarak şeytanlar(a) doğru seğirdip
 88. aralarına (zorla?)**girdi. En büyüğü Kalaşodara adlı
 89. şeytanın tepesindeki saçı tutup kılçıla
 90. doğramaya saçmaya hazırlandı»

- 91 yekler tabün y/ .
 92 ilig beg yir
 93 suv erkligi is
 94 öz-ünüz
 95 -ig öz
 96 tip tidiler
 97 simi
 98 y/

(Terni) iki yüz bir altmış pır (?)

- 99 kadın kvin çoğun
 100 yalın / mahn ağır ayagın
 101 tegip ayaların
 102 kavşurup ilig begke ince tip tidiler
 103 iligler ilige ne yrtığıy erser ol
 104 yrtığıyın bütürgeli anak turır-biz il-
 105 ig beg ince tip tidil balık
 106 imdaki utuşumdaki adasın
 107 körüp bu meniñ kılığın sizlerin
 108 kanğız-larıñ igeli tapın ol yekler ince
 109 tip tidiler ulag ilig munta namı
 110 iki ertığıy qavlak rakşas-lar bar bir anı
 111 aılıg ikini agnikisi aılıg biz yllgu
 112 olarka sanlg erür-biz olarnı utğalı
 113 yigedgeli usar-sın köpülñteki ne kös-
 114 -üşün erser köpül iyin kangay öürü

- 115 estani ilig beg öz köpüñçe ince
 116 yitürsüz yitiz yağız
 117 as-lar bolsor
 118 turup korğum
 119 maz-ın kaptan

- 91
 92
 93
 94
 95
 96
 97
 98

İkiyüz elli birinci (?) sahife

- 99 devletini haşmetini, nurunu
 100 satvetini -meden büyük hürmetle
 101 degip avuçlarını
 102 kavuşturup han beye şöyle dediler:
 103 «Ey Hanlar hanl ne emrin (var)sa,
 104 emrini ifaya hazır bulunuyoruz». Han
 105 bey şöyle dedi: «Şehir-
 106 imdeki memleketimdeki teblikeyi
 107 gördükçe bu benim kılıcımla(a) sizlerin
 108 kanımızı içirmek istiyorum» [1]. Şeytanlar şöyle
 109 dediler: «Ulu han, buradan ileri
 110 iki fevkalade kötü rakşasa var. Biri Uru
 111 adlı, ikincisi Aguikeşa adı. Biz
 112 onlara tabi bulunuyoruz. Onları mağlup etmeye
 113 yemeye muvaffak olursan, gönlünde ne ar-
 114 zun varsa gönl(ünün istediği) vehile tatmin ola-
 115 nur. Bunun üzerine
 115. Çağatay bey kendi gönlüne şöyle
 116 irişilmez yüksek yağız
 117 (yer)
 118
 119

[1] Hattiyen tercümesi bu benim kılıcımla sizlerin ka-
 nımızı içmesi arzumdur. (Satır 108) SH.

120.

söz:lep

121.

kirdi

122.

begig

123.

kor

124.

/s

125.

(Eksik bir kısım var.)

(Bu yaprak hakikaten 25'ci ise, burada
9 satır kadar bir eksik olmak icap eder.)

T III 84-46 (yüzü).

126. rakşas bar (:) ol rakşas[?] barıp[?] edü yumşak
savlar söz:lep

127. erüş öküs tıngılarig ölürür ann amü

128. yalpuğ-lar ilig-e (:) menü isig öz-ünin

129. sayı arıncağ urur-mn. mn ol rakşas-ka

130. sanig-mn ol yme rakşas edü savlar söz-

131. lep tep tev öat öat körgeli körtle

132. körl meüz belgürtüp ötlüz-metin

133. öküş tıngılarig ölürür ulug

134. ilig an ulgalı ygedgeli

135. katıglar (:) ünin ök köşüşü sakıncı

136. bügey ötrü ilig beg trkin ök ol

137. rakşasıg iligeli bardı. ol yme duşa

138. aılğ rakşas ilig begig traktın körüp

139. ök öz körkın teğürüp çştanı ilig

140. -nün yig üstünki amrak katıncı

141. körkın bğürtüp ilig beg basasınla

142. yorıyü oğlagu ünin ünteyü ilig beg-

143. -ke ince tip fidi amrak begim mini örün-

144. -ta yalguru kodup kaça bargalı sakınur-

145. -sız az-u yme adın sever amrakıyız bar

[1] İlave edilmiştir. (satır 126) Gb.

[2] Bk. A 18° SH

120.

121.

122.

123.

124.

125.

126. rakşası var. O rakşası gidip iyi yumşak
sözler söyleyip

127. pek çok canlılar öldürür. Ondanır ki şimdi,

128. ey insanlar hanı, benim canımı

129. sana rehine (olarak) veriyorum. Ben o rakşasıye

130. tabiiim. O rakşası iyi sözler söy-

131. leyip turlü türlü çeşit çeşit, görmege-değer güzel

132. bet beniz takımp bildirmeden (= ansızın)

133. çok canlılar öldürür. Ulu

134. han, onu mağlup etmeye yemeye

135. cehdet. Hemendem arzun fikrin

136. tahakkuk eder. Bunun üzerine han bey derhal

137. rakşasıye aramağa gitti. Ve o Duşa

138. adlı rakşası, han beyi uzaktan görüp,

139. hemen kendi kıyafetini değiştirip Çaştana han

140. nın en iyi üstün sevgili hatununun

141. suretini takımp han bey(in) arkasından

142. yürüyerek latif sesle çağırıp han bey-

143. e şöyle dedi: «Sevgili beyim, beni dögek-

144. te (?) yatırmış bırakıp, nereye gitmeyi dü-

145. şünüyorsunuz? İlla, başka sevgili (bir) masıkanız

olacak»

146. erki () anı ünün minni ködüp barı-sız irkin
 147. maya söz-ten amnak begime- birak söz
 148. -temeser-siz muna isig öz-üm üz-ülgeli
 149. tarur bu swag esidip çstani ilig beg
 150. irgâkm

(On satır kadar eksiktir.)

(Tersi.) iki yüz iki almış pîr

151. ötrü dusta atlg rakşas ertiyü korkup
 152. öz rakşas körkin ök ilig beg-neg [b/]
 153. adakin-ta bağarın suna yatıp inçe tip
 154. İdi. ulig ilig anit mın sayı sanıg
 155. erür-m () neteg yrkkasar anı bütürgeti
 156. anuk turunmın munta maru ayı irak
 157. ermez taricanta atlg yavolak rakşas
 158. bar senin pluşındak is
 159. emgek-nü töz-i yiltiz-ol
 160. erür anıy yrkkına erksiz-in mın bu
 161. muntaz yavolak ada kılır-mn. ania ötrü
 162. çstani ilig beg alp katig yrkkar ol
 163. rakşasig tilegeli bardı anca** yorıyü irak
 164. ün korkıyü ünı yr-ünı İsdilti. ania
 165. ök ilig beg kapkara tunte tsavıs tg
 166. -sayı** bir ödün-ki-e turdt. ol yr ünı
 167. İsdimışte ök bodisva-lar-nay [b/] bilge
 168. biligin nigurak** bilü yekter-neg [b/] alın
 169. alagın tevin kürin bğürtmış yr öyün
 170. ünı ol tip anca tarup terkın ök öl
 171. taricanta atlg rakşaska yakın-kelip
 172. ince tip İdi. bilim seniy utun
 173. rakşas-a tevin kürin bğürtmış kılınçy
 174. -ın ka neg mın
 175. köğür

146. Mümkün olun için beni bırakıp gidiyorsunuz. Hemen
 147. bana söyleyini, sevgili beyim. Egere söylemez-
 148. seniz, iste şimdi mahvolurum. [1]
 149. Bu sözü işidince Çaştana han bey
 150. (P)**

İkiyüz elli ikinci sahife

151. Bunun üzerine Duga adlı rakşası ziyadeniyle korkup
 152. öz rakşası kılıgıyla, han beyin
 153. ayagina bağrını sunarak (= yüzü koyun) yatıp söyle
 154. dedi: «Ulu han, şimdi ben sana tabi
 155. im. Herne buyurursa(n) onu yerine getirmeye
 156. hazır duruyorum. Buradan ileri, çok uzak
 157. değil, Trifata adlı kötü (bir) rakşası
 158. var. Senin ülkendeki hastalık (ve)
 159. ıstırahın menşei köktü o-
 160. dur. Çün emrine karşı aciz olduğumdan istemi-
 yerek ben bu
 161. derece çok kötülük ediyorum». Bunun üzerine
 162. Çaştana han bey, alp (ve) metin yürekle o
 163. rakşasıyı aramaya gitti. Öylece^o, yürürken irak-
 164. dan (bir) saz sesi şarkı sesi İsdildi. Orada
 165. hemen, han bey, kapkara gece (İgnde), sesi din-
 166.lemek isteyip bir lahzaçık durdu. O şarkı sesini
 167. işidince hemen, Bodisvatıların İrfancı
 168. ilmi, sayısında, kat'i olarak tanıdı: «Şeytanların
 afile (= hile ile)
 169. düzenle, desise ile hud'a ile İstirdikleri^o, şarkı öyün
 170. sesidir» deyip, biraz durup^o, (sonra) kalkıp ke-men o
 171. Trifata adlı rakşasıye yakın gelip
 172. söyle dedi: «Bildim, ey kustağ
 173. rakşası, benim desise ile hnd'a ile İşledigim amel
 174.
 175.

[1] Hattiyen : ruhum kopmak üzere bulunuyor gibi bir manadadır. (safir 140) Sf.

(Eksik bir kısım var)

T II Y 60-ı (vüzü). (Bir satır eksiktir.)

176. yok
 177. yakın kelip
 178. kögülin
 179. /ki bu topüm-
 180. -deki ke tili/i tişim-
 181. -nıp //pusı kelti
 182. ol rakşaz [b] anca tinitip
 183. -ig ince tip tiâi lapkütü [daşp katig?]
 184. çaştani iligig öpü ketenser anta adın
 185. g yok kim menü topündeki
 186. saçlarig intkaltı usar bu munça söz-lep
 187. anta ok ol rakşaz [b] yolak tış yaykuluğ
 188. (böge)zınitn ör
 189. yaykuluğ ört yalın ağız-ınitn
 190. -ig ülgüsüz sansız tağ-ıteg
 191. telim öktüş yekler-rakşaz [b]
 192. tegürmileyü ađlap ilt ler
 193. yu tebresi altı türüg
 194. yır tebremek
 195. ötkürü-ü
 196. -rdi-ler
 197. strayastriş**
 198. iri
 199. tğri-ler
 200. oşlüg
 201. lig-ıta

176. yok
 177. yakın gelip
 178. gönülünü
 179. bu tepem-
 180. deki dişim-
 181. in geldi.
 182. O rakşasa biraz kendini toplayıp
 183. şöyle dedi: «[Alp kuvveti **]
 184. Çaştana hamı ayrı korsa(k) (= istisna ederse) on-
 dan başka
 185. yok ki benim tepemdeki
 186. saçları yakalamaya muktedir olsun» Böyle söyleyip
 187. tam o anda o rakşasa şiddetli avaz(i) aksedici
 188. (böge?)zından yük(selip?)
 189. gürültülü ateş (ve) alev ağızından
 190. -i hadsiz besapsız, dağ-gibi
 191. pek çok şeytanlar rakşasalar
 192. çepeçevre sarıp hücum ettiler.
 193. yer deprenmesi altı türlü
 194. yer deprenmek
 195. ötrü
 196.
 197. Trayastrimşat cennetine
 198.
 199.
 200.
 201.

Tersi (Bir satır eksiktir.)

202.
 203. çastani ilig beg
 204. ge ince tip
 205. tprı y a f/ bu ilig
 206. iligig birgil
 207. tutup tonalar
 208. begi teg korkıncısız
 209. -in koltı sanınca rakşaz-lar utru
 210. durur ez-rua tprı inçe tip tidi...
 211. kaevski-y a kaulug unlig ay yig
 212. üstünki tprı-lenke yme korkıncı
 213. öritgüci alp kılğulug is
 214. nıy erdınısi
 215. keyiklerin tegriklep* kisan* arslan
 216. urmuş teg korkıncısız kögöl-in t/
 217. ötrü kormuz-ta tprı yasomaitri* bodistoka
 218. ince tip tidi. trkin
 219. til||-ke söz legil amı
 220. urupulartıg
 221. çastani ilig
 222. t/
 223. ay k/
 224. kim
 225. yok
 226. -tu
 227. töz ün

[1] d.: tprı -y-e^s (satır 205.) SH.

202.
 203. Çastana han bey
 204. ye şöyle de(di).
 205. Ey tanrı, bu han
 206. hanı ver
 207. tutup kabranlar
 208. beyi gibi korkusuz
 209. (-le?) lâyüad rakşasalar(a) karşı
 210. durur». Ezrua tanrı şöyle dedi:
 211. «Ya Kavşika, kutlu canlı(ların?) en (sı)
 212. fevkinde olan tanrıları, keza korku
 213. uyandırıcı, kılınması güç olan is
 214. nin mücevheri
 215. geviklerle [] ihata edilmiş (duran) Ke-
 avamı¹ aslan
 216. gibi korkusuz gönülle
 217. Bunun üzerine Kormuzda tanrı Yaşomitra bodhi-
 sattıya
 218. şöyle dedi: «Hemen
 219. söyle, şimdi
 220. mubarizleri
 221.
 222.
 223.
 224.
 225.
 226.
 227.

[1] Belki şahşi hayvanlarla? kögöl = şahşi hayvan
 AGr.; kögöl = şahşi Müt ve İnd. (satır 214.) SH.

(Eksik bir kısım var)

T III 84-43. yüzü

228. *yalar tep köz-i karaki yalnayı tegzin-*
 229. *türüp olumaz mu** urunı tırı ince tip*
 230. *tidi (-) aravistlar** begi tüz-ün kamraklı-a.*
 231. *amü şşanı ilig beg köz-ünmez bolup*
 232. *bardı. kalm yekler tegirmileyn avlap*
 233. *ilti-ler ergey* anca söz-lehü turur erker*
 234. *amıy arasına şşanı ilig-ke*
 235. *yakın belingteg* [?] yavlak ün*
 236. *yağku teg-estildi yekler tız ul (b?)*
 237. *badıak cıkı birtıpai-ta ulatı bi bıçgu-*
 238. *-lar bir kenti-ke salmış tokmış ün-*
 239. *ne miş arıak köorükler üninte üs*
 240. *tünrek yavlak ün turdı anda*
 241. *ok kormuz-ta tırı-nıy çitrevür* atlg*
 242. *ogultı tırdem tonur biline görgeyü*
 243. *alıp** intradanı y-osın ilgıntle tutup*
 244. *şşanı [?] ilig-nih tegresinte keze yor-*
 245. *di anda ötrü yirtinçü yırsu tebre-*
 246. *mişin körüp mairi bodistu yaşomairi*
 247. *bodistu birle kök kalg** yolınca yorıqu*
 248. *klti-ler. ötrü mairi bodistu ince*
 249. *tıp tidi. tüz-ün yaşomairi-a bu şşanı*

[1] Bk. A 7**

[2] Çevriyazıma başka yerlerinde ile Çaştani şeklinde yazılmışken burada ve sair 231'de i ile Çaştani yazılması bir mürettip hatası olsa gerek. (sair 244.) SH.

228. alev gibi gözü (s.) parıldıyarak devri-
 229. le durmaz mı?» Varuna tanrı şöyle
 230. dedi: «Sihirbazlar** beyi adil Kamarakta,
 231. şimdi Çaştana han bey görünmez olup
 232. gitti. Pek çok şeytanlar etrafını çevirip (ona)
 233. saldırmış olacak(lar)**». Böyle söyleyip durur iken,
 234. o aralık Çaştana hana
 235. yakın, korkunc, pek şiddetli, ses
 236. aksiseda gibi işitildi. Şeytanlar(im) üç dişli yaba
 237. bayrak, çark (ve) mızrak ve diğer bıçak (s.)
 238. ları bir birine salıp tokuşturularının gürültüsü-
 239. yle, bin devül sesinden üs-
 240. tün şiddetli bir ses yükseldi. Orada
 241. hemen Kormuzta tanrının Citravirya adı
 242. oğlu ilâhi giyimini beline sarıp
 243. alıp İndradhanu yayını elinde tutarak,
 244. Çaştana hanın etrafında adım-adım (sıra ile) yürü-
 245. dü. O sırada yer (s.) deyrin-
 246. diğini görünce, Maitreya bodhisattva, Yaşomitra
 247. bodhisattva ile-beaber, gök feza** yolundan yü-
 rüyerek
 248. geldiler. Sonra Maitreya bodhisattva şöyle
 249. dedi: «Adil Yaşomitra, bu Çaştana

250. ilig beg siz iksiz bu tün ök alku
 251. yeklerig barca bulun yuqak saqay
 252. bu tpriler yoksuz emgenür-ler birök
 253. yagız yr arkasındaki topıraq-ıñ nımanı*
 254. koğ kırıñk sanı nece eriser yana yme
 255. alku unılg-ıñ-nıñ sanı saqısı meçe teglig
 256. bolsar rece teglig katin küñüg yavlık
 257. yek içkek bolsar-ıñ bodıstı oğuslıg
 258. ilig beg-nıñ aq-mınım²⁰ eñiz iniki
 259. bi evin füsıbe yme ada tuda tegür
 260. gelı ugulug ermez-ler ne üçün tıp tıser
 261. öğıl sakıñıl tız ünüm-e bu ilig beg
 262. nıñ öpıreki saalarnıñ bu bıraqpıdaki bıs
 263. yüz bodıstılar barca mantada öñre burhan
 (Tersi) iki yüz altmıs ptı
 264. katin bulup saınsardın öz-gucı-lar erdı
 265. kentü öz inıñ katılganmactıgıñ köpüñ
 266. yürekñ ujır teg kılıp alku biz-nı barca
 267. ulup yigedip biz-nı-de öñre burhan
 268. katin bultacı bolı (?) kınıg köpüñüg avıs*
 269. in sit satan kılıp köpüñ yürekñ
 270. buyan edğü kılınca, öklitdi-i**
 271. ostı* burhan katılg küsüsinte [?]
 272. ancakı-a yme inmadın kılğulug
 273. işıbe arıksuz köpüñ arıtı armadı
 274. öz isig öz-in idalayı yaras yarap
 275. adın-lar-nıñ emgekin kötürü kentü öz-i.

[1] BE: A 114.

250. han bey şüphesiz bu aynı gece bütün
 251. şeytanları bütün istikametlere) yan(lara) saçta cak(ıñ).
 252. Bu tınımlar yokyere emek-çekiyorlar. Filhakika (mevcut şeytanların adedı).
 253. yağız yer arkasındaki toprağın atom
 254. zerre (s.) sayısını nice ise. ve yime
 255. bütün canlıların sayısını (s.) ne denli (ne kadar)
 256. ise (o kadar çok dahi olsa); ne denli sık (=çok) güçlü gerik.
 257. şeytan vampir (mevcut) olursa (olsun), Bodıstıva neslinden olan
 258. han beyin hattâ vücudundaki
 259. bir tek kılma bile zarar (s.) ver-
 260. meye muktedir olmazlar. Ne için de(ş)se(n),
 261. düşün hesap et, a Adilim, bu han bey.
 262. in önceki e(af) al-sayesinde, bu bhadrakalpadaki beş
 263. yüz bodıstıvalar(ın) hepsi eskiden burhan
 [iki yüz altmıs(ıncı)] sahife
 264. seadetine mazhar olup samsaradan kurtulmuşlardı.
 265. Kendi özünün cehdetmesiyle gönlünü
 266. yüregini elmas gibi (sert) kılıp hepimizi tamamen
 267. geçip geride bırakarak, bizden önce burhan
 268. seadetine yaklaşıp oldu. Müessir sibir
 269. formüllerini (ve) siddhisadhanayı) ifa edip gön-
 lünü yüregini
 270. faideli hayırlı amellere alıştırdı.*
 271. idman ettirdi**. Burhan seadet(ne nail olanlara yakışan) gayretlerinde
 272. şu kadar çok bile dinlenmeden kılınması-gerek (=görülmesi-gerek)
 273. iş(ler)in(de), za'fız gönlü (sayesinde) hiç yorulmadı.
 274. Kendi canını feda edip hazırlık yapıp (?)**
 275. başkaların emeğini (ıstırabını) yüklememek kendi
 ÖZÜ.

276. t-nip emgekte⁴ emgenip uzun turkuru
 277. adın tnlğ-larv edğagerü* kanglanı-tı
 278. tavrantı (-) bu kullğ tnlğ-nıvan kapığı
 279. -90 yegük-ka-tımur kıcmedin ara bı
 280. yıtınca yırsuwa burhan tlg kübırı
 281. örlüyü toğa kelgey üstün tırtı al-
 282. tın yaltıuk azu yek teket kim erse⁵
 283. anıy urı⁶ turdar yok (-) togatar begiteğ
 284. korkunçsız ayançsız /bıl köhülin tebrencısız
 285. turup kabın yekler-nıq yavılakın ömetin
 286. muna amı barcanı urar yigedar yaşomaitrı
 287. bodisto ince tip tıd ayagka tegün
 288. -lig tüz-ün maitrı-a (-) amı biz yne ol
 289. edğülğ estanı ilğ-gerü yakın barıp
 290. ol kullğ tnlğğ körmekün köz-ümüz-
 291. -m kullğ kvılts kılakm. maitrı bodisto
 292. ince kılakım tip sozleşü ikisi barıp
 293. estanı ilğ tıpa bard-lar anta ömrü
 294. belteğ estanı ilğ teğesinte koltı (-)
 295. sarınça yekler katıg-ınm kırıştı-lar
 296. alaktırıştı-lar agz-larınm köz-lerinm
 297. burunlarınm barça kork-ğu teg-ortı
 298. yalın-öntürüp (-) dişlerin az-ıgların çıkra-
 299. -tıp signaqların urunu ayaların yapını
- (11 satırlık kadar bir eksik var)
 (Terai:) tokuz-unç-ülğ elig
 300. satagiri haimavadi pancıkt-ta ulan yekler
 301. uruqt-ları erülini-lig yarıg-ların ledip
 302. boşuğ⁷ sakınçlıg köpül-in kelip //lg-ta
 303. maru berü yordılar ötrü estanı

(1) Bak.: A 209⁸.(2) Bak.: A 47⁹.

276. nün istrabı (imış) gibi istırap-çekip uzun zaman
 277. başka canlıları iyilige-doğru sevketmeğe cehdetti
 278. uğraştı Bu kutlu mahluk Nirvana (1) kapusu-
 279. na yakıncacık duruyor. Aracı (çok) geçmeden, bu
 280. dünyada (s.) burhanlı Güneş tanrı olarak [? gibi]
 281. yükselerek doğup gelecek, üstte(ki) tabiri(lar) alt-
 282. ta(ki) insan(lar) veya şeytanlar (s.) kim olursa olsun,
 283. ona karşı durabilecek (kimse) yok. Kahramanlar
 beyi-gibi
 284. korkusuz kaygusuz gönülle, sarsılmaz (=metin)
 285. durup lâyüad şeytanların düşmanlığını (?)* düşün-
 meden (hesaba katmadan)
 286. işte şimdi, hepsini alteder yener. Yaşamıtra
 287. bodhisattıva şöyle dedi: «Hörmete değer
 288. li adil Maitreya, şimdi biz dahi o
 289. merhametli Çaştana emîre doğru yakın varıp
 290. o kutlu mahlukı görmekle gözümüz
 291. üsad kılakım. Maitreya bodhisattıva
 292. «Öyle yapalım» deyip (s.), ikisi birlikte
 293. Çaştana İnan(a) doğru gittiler. Onun üzerine
 294. korkunç (bir surette) Çaştana hanın çevresinde
 bulunan hadız
 295. hesapsız şeytanlar, sert avazla bağırdılar,
 296. birbirlerine girdiler. Ağzlarından gözlerinden
 297. burunlarından hep*⁸ korkunç ateş (ve)
 298. alev(ler) saçarak, dişlerini ve azı (dişlerini gıcırdata-
 299. rak, adalelerini vurarak, avuçlarını yumdu(lar)
 Dokuzuncu fasıl, elli(ncı sahife)
 300. Satagiri, Haimavata, Paççika ve sair bütün şey-
 tanlar(am)
 301. Mübavizleri mücevheshli zırhlarını giyip
 302. kedesli düğünceci gönülle gelip
 303. anarı beri (=öteye beriye) yürüdüler. Bunun üz-
 erine Çaştana

(1) Nirvana, Buddhisitlerin cenneti. S. H.

304. *ilig beg korkusuz kögül-in rakşas-ka*
 305. *yakın keltip İldi köz-ânür-te rakşas-lar*
 306. *ölüm madar osüg-lug*
 307. *estani*
 308. *tiji m*
 (bes satır eksik)
 309. *çaytan-ilig beg*
 310. *balıkumadaki tıng-larig*
 311. *İsn amüt bir ikintike*
 312. *sması kövelim.*

(Eksik bir kısım var)

T II M 7 (tersi)

313. *balıkumadaki yavuz inü bigü.*

314. *ler barça kalısız yulıñip (h) barıp*
 315. *yeğler-nig korkıgu teg yulak*
 316. *ün-leri yme eşitilmedi öñü*
 317. *estân-ilig ig togo adasın*
 318. *tarıkumısın kitmısın körüp*

(1) Bu söz Dr. von Gabain tarafından *yulıñip* şeklinde yazılmış ise de US. de *yitün* şekli de olduğundan, ve Al. de ise yalnız *yitün* şekliyle gösterildiğinden, burada da önce» şekliyle göstermeyi tercih ettim. Üi. III. de de 65/8 ve 37/31' de ve önce olarak gösterilmiştir. (Satır 314.) SH.

304. han bey korkusuz gönülle rakşasa(lar)a
 305. yakın gelip . . . Heybetinden rakşasalar
 306. . . ölüm şeytani gibi
 307. . . Çaştana
 308. . . (?)
 309. . . Çaştana han bey
 310. . . şehrimdeki canlıları
 311. . . sin. Şimdi bir birimizi
 312. . . deneyip görelim
 313. . . şehirdeki yavuz (= meşum) alâmet(ler)
 . . . işaret
 314. ler kâmilen, bakiyesizce, zail-olup gidip.
 315. şeytanların korkuncu yaman
 316. sesleri artık (bir daha) eşitilmedi. Sonra (artık)
 317. Çaştana han bey hastalık (ve) maraz tehlikesini(n)
 318. dağılmış gitmiş (olduğunu) görüp...

EK 3. İyi ve Kötü Prens Öyküsü

I.

*T'ŞX'RW 'YLYNCWK' "TL'NTWRDY
 taşyarı ilinçükä atlanturdı
 'RTY .. P'LYX T'ŞTYN T'RYXCY L'R'X
 erti .. balıq taşın tarıyçı-laray
 KWYRWR 'RTY QWRWX YYRYK SWß'YW
 körür erti quruı yerig sußayu
 'WYL YYRYK T'RYYW XWŞ QWZXWN
 öl yerig tarıyu quş quzyun
 SWQ'R* YWRYYWR S'NSYZ TWYM'N
 suqar yorıur sansız tümän
 'WYZLWK 'WYLWRWR .: T'RYX T'RYYW
 özlüg ölürür .: tarı tarıyu
 'M'RY TYNLX L'RYX XWŞCY K'YYKC/
 ämäri* tınlı-ları quşçı* keyikçi
 P'LYXCY "ßCY TWR(=Z) CY TWZ'XCY
 'balıqçı aßçı tor-çı* tuzaqçı

II.

PWLYWP "YYX XYLYNC XYLWR .. TYN
 bulup ayıy qılınç qılır .. tın-
 LYX L'R'X 'WYLWRWR 'M'RY TYNLX
 lı-laray ölürür ämäri tınlı-
 L'R CXRY* 'NKYR'R YWNK 'NKYR'R
 lar çırarı äñirär yun äñirär
 KYNTYR 'NKYR'R .. PWZ PRT'TP* Q'RS*
 kentir äñirär .. böz bertätip qars
 TWQYWR T'QY YM' "DRWQ 'WZL'R
 toqıur taqı yemä adruq uzlar
 KNTW KNTW 'WZ 'YŞYN 'YŞL'YWR ..
 kántü kántü uz işin işläyür ..
 //DRWX "DRWQ 'MK'K 'MK' 'MK'NWR
 adruq adruq ämgäk ämgü ämgänür
 "M'YAF' KWYRWR "M'P'N'YAF' ..

[...] Dışarda eğlenmek için [prens] ata binmişti. O, şehrin dışında çiftçileri görüyordu. Onlar kuru toprağı sularken, yaş toprağı işlerken, kuzgun (gibi) kuşlar gagalayarak geliyor, binlerce ve onbinlerce yarattığı öldürüyorlar. Toprak işlenirken, sayısız canlıları bulan kuşçular, geyik avcıları, balıkçılar, avcılar, ağ ile kuş tutanlar, tuzakla kuş tutanlar,

onları bulup kötü işler yapıyor, canlıları öldürüyorlar.

Pek çok sayıdaki insan çıkırk çeviriyor, yün eğiriyor, kendir eğiriyor. Onlar, pamuklu beze (bezin argaçına) vurarak sağlamlaştırıyor ve yünlü kumaş dokuyorlar. Ayrıca diğer zanaatçılar kendi kendilerine, kendi işlerini yapıyorlar. Onlar, ayrı ayrı, her türlü sıkıntıyı çekmekte-ler.

Ayrıca gördü (ki) pek çok...

III.

YWNŦ* 'WD CWX'R XWY

YWNŦ 'WD

yunt ud çoqar qoy

yunt ud

L'XZYN 'WLTŦ TYNLYX L'RYX

layzın ulatı* tınly-lary

'WYLWRWR T'RYSYN SWR(=Y?)'R*

ölürür tärisin soy(=r?)ar

X'N 'WYKWZ "XYT'R "TYN X'NYN

qan ögüz aqıtar 'ätin qanın

S'T'R "NYN 'WYZ 'YKYDWR .. YM'

satar anın öz egidür .. yemä

PWDYSßT TYKYN PW 'WLWŞ

bodısaßat tegin bu uluş

PWDWN "YX XYLYNCLX(=R?) XYLMYŞYN

bodun ayıy qılınçlıy(=lar?) qılmuşın

KWRWP 'RTWKNW PWŞWŞ LWX X'DXW LX

körüp ärtünü buşuş*ıuy qadıu-luy

IV.

PWLWP 'YXL'YW P'LYX X' KYRDY ..

bolup ıylayu balıq-qa kirdi ..

'WL 'WYDWN MX'RYT* 'YL'K 'DKW

ol ödün maxarıt elläg* ädgü

'WYKLY TYKYNKY PWŞWŞ LWX KWRWP

ögli teginig buşuş-lu; körüp

Y'RX

'YNC' TYP Y'RLYX X'DY' "MR'X

inçä tep yarlıy-qadı amraq

'WXLWM N' 'WYCWN PWŞWŞ LWX

oylum nä üçün buşuş-luy

K'LTYNKYZ TYKYN X'NKY Q'NQ'

kältiniz tegin qanı qanqa

'YNC' TYP 'WYTWNTY 'YXL'YW PW

at ve öküz kesiyor; koyun, domuz ve diğer canlıları öldürüyor; onların derisini yüzüyor; ırmak gibi kan akıtıyor. Onların etini ve kanını satıyor ve kendilerini böyle geçindiriyorlar.

Bu durumda Prens *Bodhisattva*, bu ülke insanların kötü işler yaptığını görüp, çok fazla üzüntü ve kaygı duyarak,

ağlaya ağlaya şehre girdi.

O zaman Kral Maharıt (= *Mahārāja*?), İyi Düşünceli Prensin üzüntülü olduğunu görüp, ona şöyle buyurdu : "Sevgili oğlum, niçin üzüntüye kapıldınız ?"

Prens, han babasına, ağlayarak, şöyle arz etti: "Bu ne çileli yemiş ? Ben niye

V.

TWXDWM MN Q'NKY X'N 'YNC'
 toydum men qañı qan inçä
 TYP "YTY N'K' 'YXL'YW PWŞWŞLWX
 tep ayıttı nākä ıylayu* buşuşluı
 K'LTYNK TYKYN 'YNC' TYP 'WYTWNTY
 kältin tegin inçä tep ötünti
 T'ŞTYN 'YLYNCWK' 'WYNMYŞ
 taştın ilinçükä önmiş
 'RDYM 'WYKWŞ YWX ÇYX'Y "MK'KLIK
 erdim üküş yoq çırıay ämgäklig
 TYNLYX L'R 'X KWYRWP 'YXL'DM . X'NKY
 tınrı-lar-ay körüp ıyladım . qañı
 X'N 'YC' TYP Y'RLYX X'DY "MR'X
 qan inçä tep yarlır-qadı amraq
 'WYKWKWM YR TNKRY TWYRWMYŞT'
 ögüküm yer tärri törümüştä

VI.

.....
 P'RW* P'Y YM' P'R YWX CYX'Y YM'

 bärü bay yemä bar yoq çırıay yemä
 P'R X'YW SYNK' "MK'KT' 'WZXWRX'Y
 bar qayu-sırta ämgäktä ozıurıay
 S'N TYKYN 'YNC' TYP
 sen tegin inçä tep
 'WYTWTY X'NKYM XWTY MNY S'ß'R
 ötü[n ?]ti qañım qutı meni seßär
 MW SYZ X'NKY 'YLYK 'YNC' TYP
 mü siz qañı ellig inçä tep
 YRLYX X'DY "MR'X 'WYKWKWM
 yarlır-qadı amraq ögüküm
 SYNY 'YNC' S'ß'R MN "Y(=ß)'D'XY
 seni inçä seßär men ayadaqı
 YYNCW II MWNCWX T'K KWYZD'KY
 yencü 2 monçuq tög közdäki*

doğdum ?"

Babası han, şöyle buyurdu : "Niye ağlayıp üzüldün ?" Prens, şöyle arz etti : "Dışarda eğlenmeğe gitmiştim; yokluk ve acı çeken pek çok yaratığı görüp ağladım."

Babası han, şöyle buyurdu : "Sevgili yavrum, yer ve gök yaratıldığından

beri, zengin de var, yoksul da var. Hangi araçla onları sıkıntıdan kurtaracaksın ?"

Prens, şöyle arz etti : "Haşmetli babacığım, beni seviyor musunuz ?"

Babası Kral, şöyle buyurdu : "Sevgili yavrum, ben seni avcumun içindeki iki inci tanesi kadar, gözümdeki ... severim."

VII.

KWYNKWLC' PYRDY 'WL 'DKW KW "T
 köñülçä berdi ol ädgi kü at
 TWYRT PWLWNK D' Y'DYLTU KWYNYNK'
 tört buluñ-da yadıltı küñiñä*
 QWLXWCY L'R 'WYŻWLM'DY T'XY "DYN
 qolıuçı-lar üzülmädi taqı adın
 "XLYX XWLTY YM' PYR DY KWYNYNK'
 aylıq qoltı yemä ber-di küñinä
 "YYNK' MWNCWL'YW PYRYP "XLYX
 ayıña munçulayu berip aylıq-
 T'XY "XY P'RYM "ZXYN' X'LTU ..
 taqı ayı barım azqına* qaltı ..
 'WL 'WYDWN "XYCY 'WLWXY X'NX' 'YNC'
 ol ödüñ ayıçı uluñı qanqa inçä
 'WYTWNTY TNKRYM "XLYX XWRWX
 ötüñti täñrim aylıq quruy
 PWR(=L?)X'L
 bor(=l?)qal-
 YR* "XY P'RYM "LXYN S' . 'Wβ'TS..
 ir ayı barım alqın-sar uβatsar

VIII.

Y'ZQW' TWYŞ' T'KYNM'K'Y 'RTYMZ
 yazuqqa tüşä täginmägäy ertimiz
 TNKRYM .. YM' X'NKY X'N 'YNC'
 täñrim .. yemä qanı qan inçä
 TYP YRLYX'DY Q'NK Q'ZX'NS'R
 tep yarlıyqadı qan qazyansar
 'WXLY 'WYCWN TYM'Z MW . KWYNKWLWK*
 oylı üçün temäz mü . köñülüg
 PYRZWN KWYNKLYN P'RTM'NKL'R 'WYTWRW
 berzün köñlin bertmännär ötürü
 KWYNYNK' TYDYXSYZ PYRDY ...
 küñiñä ıdırısız berdi ...
 'WL 'WYDWN 'YNC' L'RY P'WYRWX L'RY

[...] (onun?) gönlüne göre verdi.

Bu iyi, şanlı ad, dört bir yana yayıldı. Günlerce, dilencilerin ardı arkası kesilmedi. (Prens) yeniden başka hazineler istedi, yine ona istedikleri verildi. Günlerce ve aylarca böyle verildiği için hazinedeki zenginlikler ve varlıklar çok az kaldı.

O zaman, hazine başkanı, hana şöyle arz etti: "Haşmetlim, hazine kurmak üzere. Eğer, zenginlikler ve varlıklar bitiyorsa, ufalıyorsa,

hataya düşmeyiz, Hünkârım."

Bunun üzerine (prens) babası han şöyle buyurdu: "Eğer baba kazanırsa oğlu içindir, denmez mi? (Oğlunun) arzusunu yerine getirsin (denmez mi ?) Onun gönlünü kırmayın !" Bu durumda, (prens) günlerce, engel görmeden verdi.

O zaman, salık dostları

IX.

'WYTWNTY L'R TNKRYM 'YLYK TWRWK
 ötünti-lär tährim elig törüg
 "XY P'RYM TWT'R "XY P'RYM "L
 ağı barım tutar ağı barım al-
 XYNS'R 'YL TWRW N'CWK TWT'R PYZ
 qınsar el törü nâçük tutar biz
 TNKRYM . . . 'WL 'WYDWN X'NKY
 tährim . . . ol ödün qağı
 X'N 'YNC' YRLYX X'DY 'MR'Q
 qan inçâ yarlıq-qadı amraq
 'WYKWKM KWYNKLYN N'CWK
 ögüküm köñlin nâçük
 P'RT'YYN MN "XYCY P'RC'XY
 bertäyin men ağıcı barçaqı*
 "XYCY L'R PYR'R 'WYDWN 'WYNKY
 ağıcı-lar birär ödün öñi*

X.

P'RZWN KNTW PYLYNK'Y 'YRYNC
 barzun kântü bilingây erinç
 TYP YRLQ'DY "NT' 'WYTWRW
 tep yarlıqadı anta ötürü
 KY' XWLTXWCY R'R K'LS'R
 kiyâ qoltyuçı-r(=l)ar kâlsâr
 PWLMZ 'RTY PWLM'TYN
 "XYCYL'LNYN(=') PWLM'DY PYRKW
 bulmaz erti bulmatın*
 ağıçılal(=r)nın(=-a?) bulmadı bergü
 PWRM'TYN
 PWLM'DY XWRTXWCYL'R YYXL'YW
 burmatın
 bulmadı qor(=l)tyuçılar yırlayu
 P'RS'R TYKYN YM' 'YXLY'W
 barsar tegin yemâ ıylayu
 X'LYR 'RTY 'WTWRW TYKYN 'YNC'

şöyle arz ettiler: "Haşmetlim, Devleti ve onun kurumlarını, varlık ve zenginlik ayakta tutar. Varlık ve zenginlik tükenirse, Devleti ve kurumlarını nasıl sürdürebiliriz, Haşmetlim?"

Bunun üzerine (prens) babası Han, şöyle buyurdu: "Sevgili yavrumun gönlünü nasıl kırarım? Ne kadar hazineci varsa, hepsi, zamanında (prens geleceği zaman) başka bir yere

gitsin. Kuşkusuz o bunu kendiliğinden anlayacaktır" diye beyan etti.

Bundan biraz sonra, dilenciler geldiği zaman, (prens) hazinecilerini bulamıyordu. Dilenciler, bağış alamayınca, ağlayarak gidiyorlardı, prens de orada ağlayıp kalıyordu. Daha sonra, prens şöyle düşündü: "Hazineciye (ya da 'hazineciler'e) gelince,

XI.

M'NYNK 'WL X'NKYM X'N PWDW/
menin ol* qanım qan bodun

XWTLWX

TYLYNK' XWRXWP 'YNC' YRLYX
qutluy (metin dışı)

tilinā qorqup inçā yarlıy-
X'DY 'RYNC KQYZWNWR "T PWRX
qadı erinç közünür 'ät burx-

'N 'WYK X'NK TYTYR X'YW
an ög qan tetir qayu

KYŞY 'WYK X'NK KWYNKLYN PRT
kişi ög qan köñlin bert-
S'R 'WL TYNLYX T'MWLWX PWLWR 'WXWL

sâr ol tınlıy tamuluy bolur oyul
XYZQ' S'NM'Z M'N "MTY

qızqa sanmaz men amtı

'WYK X'NK KWYNKLYN

ög qan köñlin

o (ya da 'onlar') benimdir. (Şu hâlde), han babam, halkın dilinden (dedikodu edebileceğinden) korkup, böyle emretmiş olmalı. (Zira) görünürdeki, ete kemiğe bürünmüş Buddha'ya ana ve baba denir. Hangi kişi ana ve babasının gönlünü kırarsa, o kişi cehennemlik olur, oğul ya da kız sayılmaz. Ben şimdi ana ve babamın gönlünü

XII.

P'RTM'YYN X'NKYM 'YLYK

bertmäyin qanım ellig

TYLK' KYRM'ZWN 'WYZ X'Z

tilkâ kırmâzün öz qaz-

X'NCYM 'WYZ' 'DKW XYLYNC XYL'YYN

yançım üzä ädgü qılınç qılayın

TYP S'XYNTY "NT" 'WYTRW

tep saqıntı anta ötrü

"TLX YWZLWK K' 'YNC'

atlıy yüzlüg-kâ inçā

TYP "YTY N'CWKYN "XY

tep ayıttı nâçükin ayı

P'RYM X'ZX'NS'R 'WYKWŞ PWLWR

barım qazqınsar üküş bulur*

kırmayayım. Kral babam eleştirilmesin (dile girme-sin). Kendi kazancımla iyi işler yapayım !" diye düşündü.

Sonra, unvanlı ve önemli kişilere şöyle sor-du : "İnsan zenginlik ve varlık kazanmak isterse, (en) fazlasını ne ile elde eder ?"

Unvanlı kişiler şöyle arz ettiler

XIII.

TY 'WYNKY 'WYNKY X'ZX'NC XYLM'X
 ti öni öni qazyanç qılmaq
 "YW PYRDY L'R PYRY "YWR X'ZX'NC
 ayu berdi-lär biri ayur qazyanç
 N'NK T'RYX T'RYM'XD' 'DKW YWX KRK'/
 nän tarry tarımaqda ädgü yoq kargäk*
 PYR T'RYs'R MYNK TWYM'N PWLWR
 bir tarısar miñ tümän bulur
 PYRY "YWR XWY YYLXY 'YKYDS'R
 biri ayur qoy yıldı egidsär
 YYLYNK' "Ş(=S)YLWR P'Y PWLWR PYRY
 yıldı aş(s ?)ıdur bay bolur biri
 "YWR 'WYNKTWN KYDYN S'TYX'
 ayur öñtün kedin* satırqa

ve kazanç sağlamak için, ayrı ayrı yol gösterdiler. Biri şöyle açıkladı: "Kazanmak için, toprağı işlemekten daha iyisi yok olsa gerek. İnsan bir (tohum) ekerse, binini, onbinini elde eder."

Birisi şöyle söyledi: "Koyun ve sığır beslerse, onlar yıldan yıla çoğalır ve insan zengin olur."

Biri de dedi ki: "Doğuya, Batıya alım satım için

XIV.

YWLWX' P'RS'R P'Y PWLWR
 yulırqa barsar bay bolur
 YM' PYR PYLK' NWM
 yemä bir bilgä nom
 PYLYR 'R 'YNC' TYP TYDY T'BR
 bilir är inçä tep tedi taşar
 X'ZX'NM'X N'NK TWLWY 'WYKWZ
 qazyanmaq nän toluy ögüz
 K' KYRYP KWNKWL T'KY KWYS
 kä kirip* köñül-täki küs-
 WŞYN X'NTWR X'LY S'XYNS'R
 üşin qantur-yalı saqınsar
 PWLWNCWSWZ CYT'M'NY 'RDYNY
 bulunçusuz* çin ?]tämäni ärdini
 PWL S'R X'M'X YYRTW'NCWD'KY
 bulsun pıncı bulunçudaki

gidilirse zengin olunur."

Yine, bilge ve yasa bilir bir adam şöyle söyledi: "Mal mülk kazanmak konusunda, insan, okyanus ırmağına gidip, gönlündeki arzularını doyurmayı düşünürse, ve bulunmaz *çintāmani* mücevherini bulursa, bu dünyadaki bütün

XV.

TYNLYX L'RNYNK KWYSWŞYN 'YNCYP
tnlry-ların küsüşin inçip*

TYKYN "LXWNY T'PL'M'DY T'K
tegin alqunı taplamadı tāk*

T'LWY 'WYKWZK' KYRMYŞYK
taluy ögüzkä kirmişig

'YCK'RW

T'PL'DY 'WYTWRW X'NKY 'YLYK'
içgärü*

tapladı ötürü qaıı elligkä

'WYTWK PYRDY T'LW 'WYKWZK'
ötüg berdi talu ögüzkä

KYR'YN TYP 'WL 'WYDWN X'NKY
kiräyin tep ol ödün qaıı

X'N PW 'WYTWK S'ß 'YŞYDYP
qan bu ötüg saß eşidip

N'NK KYKYNC PYRW 'WM'DY 'RTYNKW
näñ kiginç berü umadı ärtiñü

XVI.

PWŞWŞLWX PWLTY 'WYTRW "W"
buşuşluy boltı ötrü 'o

'WXLY TYKYN K' 'YNC'
oıly tegin-kä inçä

TYP YRLYX X'DY "MR'X 'WYKWK
tep yarlıy-qadı amraq ögük-

WM M'NYNK 'YLT' X'ZX'NCYM
üm meniñ eltä qazyançım

SYZYNK 'RM'Z MW 'MTY KWYNKWL
siziñ ermäz mü amtı köñül-

C' "LYNK P'RC' PWŞY
çä alın barça poşı

PYRYNK N' 'WYCWN 'WYLWM
berin nü üçün ölüm

canlıların arzularını [yeri-
ne getirebilir?]."

Ama, şöyle ki, prens
bunların (bu yolların) hep-
sini onaylamadı. Sadece
okyanus ırmağına gitmeyi
onayladı. Sonra, sarayda
kral babasına, "Okyanus
ırmağına gideyim mi?" di-
ye maruzatta bulundu.

Bunun üzerine, babası
han, bu istekle ilgili
sözleri işitince hiç cevap
veremedi, son derece

üzüldü.

Sonra, oğlu prene şöyle
sordu : "Sevgili yavru-
cuğum, benim Devlet ge-
lirlerim sizin değil mi ?
Şimdi siz onları gönlünüze
göre alın; ne kadar varsa
hepsini sadaka olarak ve-
rin ! Niçin ölümlü yere gi-
deceksiniz ? Orada beş
türlü

XVII.

"D' P'R PYR "D' 'WL 'RWR T'LYM
ada bar bir ada ol erür talım
P'LYX 'WDWX 'RK'N S'XL'NM'DYN
balıq oduy erkän saqlanmadın
TWŞ'R "LXWNY KMY PYRL' SYN
tuşar alqunı kemi birlä sin-
KWRWR 'YKYNTY SWßD' SWß 'WYNKLWK
gürür ekkinti sußda suß öñlög
T'XL'R P'R KMY SWSWP SYNWR
taylar bar kemi susup* sınır
KYŞY 'LXW 'WYLWR 'WYCWNC SWßD'
kişi alqu ölür üçünç sußda
Y'KL'R 'WRWP KMY SWßX'
yäklär urup kemi sußqa
CWMWRWR TWYRTWNC 'WLWX T'KZYNC K/
çomurur törtünç uluy tægziñç k/*

tehlike var. Birinci tehli-
ke şudur : Canavar balık
(makara) uyanık iken, in-
san dikkat etmeyip onunla
karşılaşırsa, o, (yolcuların)
hepsini gemiyle birlikte
yutar.

İkinci (tehlike) : suda
su renginde dağlar vardır;
gemi su alıp parçalanır, in-
sanların hepsi ölür.

Üçüncü (tehlike) : suda
şeytanlar saldırır ve gemi-
yi suya gömerler.

Dördüncü (tehlike) : onu
büyük bir anafora

XVIII.

K' KYKWRWR SWß 'YKRKŞLWR-YWR*
kä kigürür suß egrikşälür-äyür
SWXWŞWR PYŞYNC TNKRY TWPYN'R*
soquşur beşinç täñri topınar
QWRXYNCYX YYL TWRWR KMY "Q
qorqınçıy yel turur kemi aq-
T'RYLWR 'WYLWR .. PW MWNC'
tarılır ölür .. bu munça
XWRXYNCYX "D'X' KYRYP 'WYLK'Y
qorqınçıy adaqa kirip ölgäy
SYZ PYZNY 'YRYNC XYLX'Y SYZ ..
siz bizni irinç qılyay siz ..
TYP TYDY 'WL 'WYDWN PWDYSßT TYKYN
tep tedi ol ödün bodısaßat tegin

sokarlar; su fırl fırl dö-
ner ve her yönden çırpınır.
Beşinci (tehlike) : gök de-
linir (yırılır), korkunç bir
rüzgar çıkar, gemi ters
döner ve insanlar ölür.
Bunca korkunç tehlikelere
girip ölürsünüz, ve bizi
mutsuz kılırsınız" dedi. O
zaman prens *Bodhisattva*,
babası handan bu buyruğu
işitince, (ona):

XIX.

YRLX PWLZWN TYDM'ZWN P'R'YYN
yarlıy bolzun tıdmazun barayın
TYP 'WYTWNTY 'WYTRW X'NKY X'N
tep ötünti ötrü qañı qan
YRLYX Q'M'DY P'RM'X'Y SYN TYP
yarlıy-qamadı barmayay sen tep
TYDY 'WYTRW TYKYN P'ŞYN TWYNKYTYP
tedi ötrü tegin başın tönitip*
'YXL'YW YYRD' Y'TP YWQ'RW TWRX'LY
ıylayu yerdä yatıp yoqqaru turyalı
"Ş "ŞL'X'RY 'WN'M'DY 'YT'* TYP TYDY
aş aşlayar(=l)ı unamadı ita tep tedi
YRLYX PWLM'Z 'RS'R PW YYRD' YWQ'RW*
yarlıy bolmaz ersär bu yerdä yoqqaru
YWQ'RW TWRM'Z MN "Ş "Ş'NM'Z* MN 'WYLK'Y
yoqqaru turmaz men aş aşanmaz men ölgäy

XX.

MN TYP TYDY X'LTY "LTY KWYN
men tep tedi qaltı altı kün
'RTYP P'RDY 'WYKY Q'NKY ..
ärtip bardı ögi qañı ..
"TLYXY YWZLWKY 'YXL'YW ..
atlıy yüzlügi iylayu ..
PWS'NW TWRX[W]RWP N'NK 'WN'M'
busanu turyurup* nän unama-
'DY . . . 'WL 'WYDWN 'WYKY Q'NKY
adı . . . ol ödün ögi qañı
'YNC' TYP TYDY .. PYZ KNTW K'
inçä tep tedi .. biz kántü-kä
'DKW K' 'WYTL'YWR PYZ 'WN'M'S'R
ädgü-kä ötläyür biz unamasar

"Kral buyruğu (=izni) çıksın; bana engel olunmasın, gideyim !" diye yalvardı.

Bunun üzerine, babası han, izin vermedi. "Gitmeyeceksin !" dedi.

O zaman, prens başını eğip, ağlayarak yere yatıp, ne ayağa kalkmağa, ne de yemek yemeğe razı oldu. "Ne yazık !" dedi, "Eğer kral buyruğu (=izni) verilmezse, buradan kalkmayacağım, yemek yemeyeceğim, ve öleceğim" dedi.

Aradan altı gün geçince, annesi, babası, onların unvanlı ve önemli kişileri, ağlayıp üzülererek, onu ayağa kaldırmağa çalıştılar (?), (ama) o hiç razı olmadı.

Bunun üzerine annesi ve babası şöyle söylediler: "Biz ona iyiyi öğütüyoruz. Razı olmazsa [...]"

XXI.

XY TWZWSY N' P'R TYKYN 'YNC'
 ɣı tuzusu nâ bar tegin inçä
 TYP 'WYTWNTY LWW* X'NL'RYNT'
 tep ötünti lö qanlarında
 CYNT'M'NY 'RDYNY PWLS'R P'R KYM
 çintämäni ärdini bulsar bar kim
 'WYLWKLWK QWTLWX KYŞY 'WL 'RDNY
 ülüglüg qutluy kişi ol ärdini
 PWLS'R Q'M'X TYLX L'RQ' "SX
 bulsar qamay tı[n]lry-larqa asıy
 TWSW XYLWR "NY 'WYCWN T'LWY
 tusu qılır anı üçün taluy
 Q' KYRYKS'YWR MN TYP 'WYTWNTY
 qa kirigsäyür men tep ötünti
 'WL 'WYDWN Q'NKY Q'N YRLX YRLX'
 ol ödün qağı qan yarlıy yarlıyqa-

... ne yararı var ? "

Prens şöyle arz etti: "Ejderhaların Hanında çintämäni mücevheri var; eğer talihli ve mutlu bir kişi bu mücevheri bulursa, bütün canlılara yarar ve çıkar sağlar. Onun için, okyanusa gitmek istiyorum" dedi.

O zaman, babası han buyurdu :

XXII.

DY KYM T'LWY Q' P'R'YYN
 dı kim taluy-qa barayın
 TYS'R KYRYNKL'R 'WXLWN TYKYN
 tesär kirinlär oylum tegin-
 K' 'YŞ PWLWNKL'R N' KRK'KYN
 kä eş boluqlar nâ kârgäkin
 P'RC' PYRK'Y PYZ KYM YYRCY
 barça bergäy biz kim yerçi
 SWBCY KYMYCY P'R 'RS'R YM'
 suşçı kemiçi bar ersär yemä
 K' LZWN TYKYNYK 'YS'N
 kälzün teginig esän
 TWYK'L K'LWRZWN L'R .. 'WYTRW
 ökiil kälüzün-lar ökiil

"Kimler 'okyanusa gideyim' derlerse gelsinler (saraya girsinler) ve oğlum prensin arkadaşı olsunlar. Ne gerekiyorsa vereceğiz. Eğer rehber (olabilecek) gemici varsa, o da gelsin, ve (onların hepsi) prensi sağ salım geri getirsinler !"

Daha sonra, bu buyruğu işiten beş yüz

XXIII.

S'TYXCY 'R'N L'R TYRYLYP
 satırçı ärän-lär* terilip
 'YCK'RW 'WYTWK PYRDY L'R X'M'XYN
 içgärü ötüg berdi-lär qamayn
 'DKW 'WYKLY TYKYNK' QWLWQ ..
 ädgü ögli teginkä qulluq ..*
 P'R'YR PYZ 'WYLS'R PYRL' 'WYLWR
 barır biz ölsär birlä ölür
 PYZ K'LS'R PYRL' K'LYR PYZ TYP
 biz kälösär birlä kälir biz tep
 'WYTWK PYRDY L'R 'WL 'WYDWN
 ötüg berdi-lär ol ödün
 P'R'N'S 'WLWŞT' PYR 'DKW
 baranas uluşta bir ädgü
 'LP YYRCY SWßCY P'R 'RTY Q'C
 alp yerçi sußçı bar erti qaç

XXIV.

Q'T' TLWY Q' KYRYP
 qata taluy-qa kirip
 PYŞ'R YWZ 'RYN P'RYP
 beşär yüz ärin barıp*
 'YS'N TWYK'L K'LMYŞ 'RTY
 esän tükäl kälmiş erti
 'YNCYP S'KYZ 'WN Y'Ş'YWR . . .
 inçip säkiz on yaşayur . . .
 X'RY 'RTY YYN' 'YKY KWYZY
 qarı erti yenä ekki közi
 KWYRM'Z 'RTY 'WL PYŞ YWZ 'R
 körmaz erti ol beş yüz är
 Q'MWXWN 'WL KWYRM'Z YYRCYK'
 qamuyun ol körmaz yerçikä
 'WYTWNTY L'R .. 'WL 'WYDWN . . .
 ötünti-lär ol ödün . . .

tüccar toplanıp, içeriye (sarayın içine) öneri(leri-ni) arz ettiler : "Hepimiz İyi Düşünceli Prensın hizmetine gideceğiz. O ölürse birlikte öleceğiz. Geri dönerse, birlikte döneceğiz" diye öneri verdiler.

O sıralarda, Benares ülkesinde iyi, cesur bir rehber-gemici vardı. Kaç

kere okyanusa gitmiş, ve (her seferinde) beşer yüz adamıyla yola çıkıp, sağ salım geri gelmiş idi. Arna o seksen yaşında yaşlı bir adamdı, üstelik iki gözü de görmüyordu. O beş yüz adamın hepsi de o kör rehber-bere baş vurdular.

XXV.

TYKYN 'WYZY P'RYP XWLYN
 tegin özi barıp qolın
 YYTYP 'YCK'RW X'NKY K'N
 yetip içgärü qanı qan
 T'P' KYKWRDY X'NKY X'N
 tapa kigürdi qanı qan
 'YNC' TYP YRLQ'DY PYR KY' 'MR'Q
 inçä tep yarlıyqadı bir kiyä amraq
 'WXLWMYN SYZYNK' TWTWZWR
 oylumın sizinä tutuzur
 MN "S'N TWYK'L K'LWRWNK TYP
 men esän (asan?) tükäl kälürün tep
 YRLQ'DY 'WYTRW 'WL "BYCX' 'Y*
 yarlıyqadı ötrü ol aβıçqa äy
 'YXL'YW X'N Q' 'YNC' TYP 'WYT ..
 rılayu qan-qa inçä tep ötün-

XXVI.

TY TNKRYM N' MWNK T'Q
 ti täñrim nä muñ taq*
 PWLTY KYM "NTX TNKRY T'K
 boltı kim antay täñri täg
 'RDNY T'K 'WYKWKWNKWZNY 'WYLWM
 ärdini täg ögükünüzni ölüm
 YYRYNK' 'YDWR SYZ 'WL T'LWY
 yerinä ıdur siz ol taluy
 SWBY 'RTYNKW QWRQYNCYX --:--
 suβı ärtinü qorqınçır --:--
 "D'LX 'WL 'WYKWŞ TYNLXL'R
 adalry ol üküş tınbylar
 P'RYP 'WYLWKLY PYR P'RS'R
 barıp ölügli* bir barsar
 YR'X'Y MW TYP 'WYTWNTY ..
 yarlıyay mu tep ötünä

Bu arada, prens de biz-
 zat oraya gidip, onu kolun-
 dan çekerek saraya
 (=içeriye), han babasının
 yanına getirdi (=girdirdi).
 Babası han (rehbere) şu
 buyruğu verdi : "Biricik
 sevgili oğlumu size emna-
 net ediyorum. Onu sağ sa-
 lım geri getirin" dedi.

Sonra, bu ihtiyar, "ey,
 ay" diye yakınma sesleri
 çıkararak, hana şunu arzetti:

"Haşmetlim, nasıl bir fe-
 laket oldu da, böyle gök
 gibi, mücevher gibi sevgili
 yavrunuzu bu ölüm yerine
 gönderiyorsunuz ? Bu ok-
 yanusun suyu, son derece
 korkunç tehlikelerle dolu-
 dur. Çok sayıda insan ora-
 ya gidip ölüyor. Birisi ora-
 ya yalnız gitse, uygun olur
 mu ?" diye sordu.

XXVII.

'WLWŞ P'RC' TYKYN 'WYCWN
 uluş barça tegin üçün
 PWS'NWR YM' X'N 'YNC'
 busanur yemä qan inçä
 TYP YRLX Q'DY TYDW 'WM'D'M
 tep yarlıy-qadı tıdu umadam
 'RKYM TWYK'M'DY 'RKSYZ 'YDWR
 ärkim tükämädi ärsiz* ıdur
 MN 'MTY SYZ X'T'XL'NYNK
 men amtı siz qataylanıñ
 PYRL' P'RYNK P'RYNK YYRCY
 birlä barıñ barıñ* yerçi
 PWLWNK TYP YRLQ'DY "BYCX'
 boluñ tep yarlıyqadı aßıçqa
 Q'M'X T'PL'MYŞ 'WYCWN YY.CY
 qamay taplamış üçün yerçi

XXVIII.

PWLTY R(=N)R(=N)M(=K?) 'WL 'WYDWN X'NKY
 boltı äm-(ärk?) ol ödün qanı
 X'N
 qan
 TYKYNK' S'PTY* PYŞ YWZ 'R'N
 teginkä säpti beş yüz ärän-
 NYNK "ŞY SWßY KWYWLWKY* T'QY
 niñ aşu sußı kölüki taqı
 N' KRK'KYN "LQW TWYK'TY ..:
 nä käreğäkin alqu tükäti ..:
 PYRYP 'WZ'TYP 'WYNTWRDY ...:
 berip uzatıp öntürdi ..:
 'WL 'WYDWN "YYX 'WYKLY TYKYN
 ol ödün ayıy ögli tegin
 'YNYSY 'YNC' TYP S'QYNTY
 inisi inçü tep saqıntı

Memleketin tamamı,
 prens için üzülür (idi?).
 Han ise şöyle beyan etti :
 "Ona engel olamadım.
 Gücüm yetmedi, onu iste-
 meye istemeye gönderiyor-
 um. Şimdi siz gayret edin
 onunla gidin, onun rehberi
 olun !" dedi. İhtiyar (bu
 öneriyi) tümüyle kabul et-
 tiği için onun rehberi

oldu.

O zaman, babası han,
 prensi araç gereçle donattı.

Ayrıca, beş yüz kişinin
 yiyeceği, suyu ve yük hay-
 vanından başka, ne gereki-
 yorsa hepsini, tam olarak
 verdi, ve onları uğurlayıp
 yolcu etti.

O sırada, (İyi Düşünceli
 Prens) küçük kardeşi
 Kötü Düşünceli Prens,
 şöyle düşündü: "Babam ve
 annem, her zaman, sadece
 prens ağabeyimi

XXIX.

S'β'R MYNY "QL'YWR 'RTY "MTY
 seβār meni aqlayur* erti amtı
 'YCYM T'LWY Q' P'RYP 'RDNY
 eçim taluy-qa barıp ärdini
 K'LRWS'R T'QY "XRLX PWLX'Y
 kälürsär taqı ayırlıy bolıyay
 MN T'QY 'WCWZ PWLX'Y MN
 men taqı uçuz bolıyay men
 TYP S'QYNTY "MTY PYRL'
 tep saqıntı amtı birlä
 P'R'YYN 'WYTRW X'NKY X'N Q'
 barayın ötrü qaıı qan-qa
 'YNC' TYP 'WYTWNTY 'YCYM
 inçä tep ötünti eçim
 TYKYN 'WYLWM YYRK' P'R'YR './
 tegin ölüm yerkä barır ol

XXX.

N'KLWK X'LYR MN TNKRYM
 näglük qalır men täñrim
 MN YM' P'R'YYN 'DKW YβLQ
 men yemä barayın ädgü yaβlaq
 PWLS'R PYRL' PWL'LYM TYP
 bulsar birlä bulalım tep
 YM' X'NKY 'WXWL XYLYNCY
 yemä qaıı oğul qılınçı
 YβL'Q 'WYCW N SβMZ 'RTY
 yaβlaq üçün seβmäs erti
 'WYTRW P'RS'R P'RXYL TYP
 ötrü barsar* baryıl tep
 YRLQ'DY .. 'WL 'WYDWN X'NKY
 yarlıyqadı .. ol ödün qaıı
 X'N 'WLWŞ PWDWN 'YXL'YW SYQ
 qan ulıq bodun rılayı sıq-

sever ve benden hep nefret ederlerdi. Şimdi, ağabeyim okyanusa gider ve mücevheri getirirse, daha da çok beğenilecek, bense daha çok horlanacağım" diye düşündü. "Şimdi, ben de (onunla) gideyim!"

Sonra, han babasına şöyle arz etti: "Ağabeyim prens, ölümlü yere gidiyor. Ben niye burada

kalıyorum, Haşmetlim ? Ben de (onunla) gideyim ! İyiyi de, kötüyü de bulursak, birlikte bulalım !" dedi.

Gerçekten de babası, oğlunun eylemleri kötü olduğu için, onu sevmezdi. O zaman: "Gitmek istiyorsan (=gidersen) git !" dedi.

Sonra, babası han ve ülkedeki insanlar, ağlayarak, sızlayarak,

XXXI.

T'YW 'DKW 'WYKLY TYKYNYK 'WZ
 tayu ädgü ögli teginig uz-
 'TY 'WYNTWRWP T'LWY Q'
 atı öntürüp taluy-qa
 'YDTY L'R X'LTY T'LWY 'WYKWZ K'
 ıdtı-lar qaltı taluy ögüz-kä
 T'KYP YYTY KWYN TWRWP
 tägip yetti kün turup
 KMY Y'R'TY YYTY TYMYR SW'*
 kemi yarattı yetti temir sua
 KMY SWL'P TWRXWRDY YYTYNC
 kemi solap turyurdu yettinç
 KWYN T'NK T'NKL'YWR 'RK'N
 kün tañ tañlayur erkän
 'DKW 'WYKLY TYKYN 'WLWX KWYβ
 ädgü ögli tegin uluy küβ-

XXXII.

RWK TWQYTYP 'YNC' TYP
 rüg toqtup inçä tep
 YRLQ'DY T'LWY 'WYKWZ K'
 yarlıyqadı taluy ögüz-kä
 KYRWR SYZL'R KYM 'WYLWM
 kirür sizlär kim ölüm
 'D'Q' QWRQS'R "ŞNW R'Q
 adaqa* qorqsar aşnu-raq
 YWRYNKL'R MN SYZL'RNY KWYC
 yorıqlar men sizlärni küç-
 'P 'YLYTM'Z MN 'WYTRW ..
 äp elitmäz men ötrü ..
 YRLXYN 'YŞYDYP KYM...:
 yarlıyn eşidip kim ...:
 N'NK 'WNM'DY* KWYNYNK'
 nıñ nıñlımıñlar öñlişimäli-ñin küñin"

İyi Düşünceli Prensi, kafi-
 le halinde uğurlayıp, onu
 okyanusa yolcu ettiler.
 Okyanusa ulaştığı zaman,
 yedi gün durup, bir gemi
 donattı. Demirden yedi
 zincir, gemiyi zincirleyip
 hareketsiz bıraktı. Yedinci
 gün, şafak sökerken, İyi
 Düşünceli Prens, büyük

davulu çaldırıp şöyle bu-
 yurdu : "Okyanusa gidi-
 yorsunuz. (Aranızda) kim
 ölüm tehlikesinden korku-
 yorsa, şimdiden yürüsün
 gitsin ! Ben sizleri zorla
 götürmüyorum."

Onun buyruğunu işitin-
 ce, onlardan hiçbiri (git-
 meğe) asla razı olmadı,
 (hiçbiri hiç ses çıkarmadı).
 Günlerce

XXXIII.

MWNCWL'YW KWYßRWK TWXYP
munçulayu küßrüg toqıp
YRLX YRLQ'P KYM N'NK 'WYN
yarlıy yarlıyqap kim nän ün-
T'M'S'R YYTYNC KWYN TMYR SW'
tämäsär yettinç kün temir sua
"CTY T'MYR 'YŞYX YWRYDY* ..
açtı temir ıyrı yorıdı ..
TYKYN XWTY 'WYLWKY 'WYCWN
tegin qutı ülügi üçün
"D'SYZ TWD'SZ X'C KWYN
adasız tudasız qaç kün
'YCYNT' 'RDNY LYK 'WTRWQ
içintä ärdini-lig oturuq-
X' T'KDYL'R YYTY KWYN "NT'
qa tägdilär yetti kün anta

XXXIV.

TYNTYL'R YYTYNC KWYN T'NK
tıntılar yettinç kün tañ
"DYN CYX* 'RDNY YYNCW K'MY K'
adıncıy ärdini yençü kemi-kä
TWYK'KWC' 'WRWP .. TYKYN "''"
tükägüçä* urup .. tegin "''"
'YNC' TYP YRLQ'DY "MTY MN
inçä tep yarlıyqadı amtı men
PW 'RDNY PYRL' P'RS'R MN
bu ärdini birlä barsar men
Q'M'X TYNLYXL'RQ' "RTWQ
qamay tınlıy larqa artuq
" SX TWSW XYLW 'WM'X'Y MN
asıy tusu qılu umayay men
SYZL'R P'RYNKL'R MN PW MWNTW
sızlär barımlar men bu nuntı."

böyle, davul çalınıp buyruk tekrarlanıyordu; hiçbiri hiç ses çıkarmayınca, yedinci gün, demir zincirleri açtılar, demir halatları çözdüler.

Prensın kutu ve talihi sayesinde, tehlikesiz ve engelsiz olarak, birkaç gün içinde mücevher adasına eriştiler. Yedi gün boyunca orada

dinlendiler.

Yedinci gün, az rastlanır ve seçme inci ve mücevherleri gemiye yeterince yükledikleri zaman, Prens, şöyle buyurdu : "Şimdi, ben bu mücevherlerle birlikte gidersem, bütün canlılara fazla yarar sağlayamam. Siz gidin. Ben burada,

XXXV.

D' YYKR'K CYNT'M'NY ..
 da yegräk çintämäni ..
 'RDNY "LX'LY P'R'YYN KYM
 ärdini alyalı barayın kim
 X'YW TYNLX L'RX' TWYZW ..
 qayu tınlı-larqa tüzü ..
 TWYK'TY "SX TWSW XYLW 'WS'R
 tükäti asıy tusu qılu usar*
 MN .. 'WYTRW Q'D'SY "B(=Y?)YX
 men .. ötrü qadaşı ayrı
 'WYKLY TYKYNYK 'WYTLP ..
 ögli teginig ötlöp ..
 KMY TWTWZWP Y'NTRW 'YDTY ..
 kemi tutuzup yantru ıdı ..
 TYKYN YYRCY "βYCX' PYRL'
 tegin yerçi aşıçqa birlä

XXXVI.

'YKYKW Q'LTy L'R... 'WL 'WYDWN
 ekkigü qaltı-lar ... ol ödün
 'DKW 'WYKLY TYKYN YYRCY "βYC
 ädgü ögli tegin yerçi aşıç-
 X' XWLYN YYTYP YYTY
 qa qolın yetip yetti
 KWYN PYLC' PWXWZC'
 kün belçä boyuzça
 SWβD' YWRYP KWYMWŞLWK
 suβda yonıp kümüslüg
 'WTRWQ Q' T'XQ' T'KDY .. YYRY
 otruq-qa tayqa tägdı .. yeri
 QWMY "LXW KWYMWŞ 'WYTRW
 qumı alqu kümüş ötrü
 TYNTWRX'LY S'QYNTY .. 'YNCYP

en üstün çintämäni mü-
 cevherini almağa gideyim;
 çünkü, hangisi olursa ol-
 sun canlıların hepsine, tam
 olarak yarar sağlayabil-
 mek istiyorum."

Sonra, kardeşi Kötü
 Düşünceli Prense öğüt ve-
 rip, gemiyi ona emanet
 ederek, onu geri gönderdi.
 Prens, yaşlı rehberle bir-
 likte,

ikisi de orada yalnız kal-
 dılar.

Bundan sonra, İyi Düşü-
 nceli Prens yaşlı rehberi
 kolundan tutarak, yedi gün
 boyunca, bellerine, boğaz-
 larına kadar su içinde
 yürüdüler ve gümüşlü ada-
 ya, gümüşlü dağa eriştiler.

Oranın yeri ve kumu,
 tümüyle gümüşlendi.

O zaman (prens), (ihtiyara) nefes aldırmayı
 (=dinledirmeyi) düşündü.
 Zira,

XXXVII.

'BYNCX' 'RWQY YTTY
 aβınçqa aruqı yetti
 KWYCY 'LNKWDY* T'PR'YW YWRYYW
 küçi alıudı täpräyü yoriyu
 'WM'DY 'WYTRW TYKYNK' 'YNC'
 umadı ötrü teginkä inçä
 TYP 'WYTWNTY 'WXLWM MWNTW
 tep ötünti oylum muntu-
 D' 'YN'RW 'WYKTWN* YYNK'Q ..
 da maru ög(=η?)tün yımaq ..
 'LTWN T'X P'R KWYZWNWR MW
 altun tay bar közünür mü
 KWYRWNK TWP P TYDY .. 'BYC
 körün te(=u)p (p?) tedi .. aβıç-
 Q' 'YNC' TYP TYDY .. 'WL 'LTWN
 qa inçä tep tedi .. ol altun

XXXVIII.

T'X Q' T'KS'R SYZ KWYK
 tay-qa tägsär siz kök
 LYNXW' P(?) KWYRK'Y SYZ 'WL
 lenxua p(?) körgäy siz ol
 LYNXW' S'YW PYR'R 'XWLWX
 lenxua sayu birär ayuluy
 YYL'N P'R 'XW TYN Y'YR'QTYN
 yılan bar ayu tını ıraqtın*
 'NCWL'YW KWYZWNR .. X'LT Y
 ançulayu közünür .. qaltı*
 LYNXW' S'YW TWYTWNTW TWYTR
 lenxua sayu tütün tütär-
 C' 'WL 'RS'R 'WL 'RS'R
 çä ol ersär ol ersär
 ..TYNKW 'LP 'D' TYTYR ..
 artıñü alp ada* tetir

ihtiyarın yorgunluğu gel-
 mişti, gücü tükenmişti; ne
 kımıldayabiliyor ne de
 yürüyebiliyordu.

O zaman, prene şöyle
 arz etti : "Oğlum, ilerde,
 doğu yönüne doğru, bir
 altın dağ var. Görünüyor
 mu ? Bakın !" dedi. İhti-
 yar şöyle devam etti : "O
 altın

dağa ulaşırsanız, mavi lo-
 tus çiçekleri göreceksiniz.
 Bu lotus çiçeklerinin her-
 birinde (=herbirinin altın-
 da?) birer zehirli yılan
 vardır. Onların zehirli ne-
 fesi uzaktan, sanki herbir
 lotus çiçeği duman çıkarı-
 yormuş gibi görünür. Bu
 durumda ona, en korkunç
 (en büyük) tehlike denebi-
 lir.

XXXIX.

'WL LYNXW' YWLWX YWXWRW
 ol lenxua yoluy yoyuru*
 'WS'R SYZ 'WYTRW LWW X'NY 'RDNY
 usar siz ötrü lö qanı ärdini-
 LYK P'LYQ X' 'WRDW Q'
 lig balıq-qa ordu-qa
 T'KK'Y SYZ .. 'WL P'LYX T'KR'
 täggäy siz .. ol balıq tägrä*
 YM' YYTY X'T Q'R'M 'YCYNT'
 yemä yetti qat qaram* içintä
 "LXW "XW LWX LWW L'R YYL'NL'R
 alqu* aıu-luy lö-lär yılanlar
 Y'TWR "NY YWXWRW 'WS'R SYZ
 yatur anı yoyuru usar sız
 'YCK'RW P'LYXQ' KYRK'Y SYY* LWW
 içgärü balıqqa kirkäy siy lö

XL.

X'NY NK' KWYZWNK'Y SYZ 'RDNY PWL
 qanı-ıa közüngäy siz ärdini bul-
 X'Y SYZ .. MN "MTY 'WYLWR MN
 yay siz .. men amtı ölür men
 SYZ Y'LNKWS XY' X'LYR SYZ
 siz yalıus-qıya qalır siz
 TNKRYM QWRQM'NK PWS'NM'NK
 täñrim qorqmañ busanmañ
 'YS'N TWYK'L T'KK'Y SYZ ..
 esän tükäl täggäy siz ..
 'YNCYP X'YW KWYN PWRX'N
 inçip qayu kün burxan
 QWTYN PWLS'R .. MYNY TYTM'NK
 qutın bular .. meni titmäñ
 'DKW KWYNY YWLCY YYRCY PWLWP
 ädgü köni volçı yerçi bolup

Eğer bu lotus yolunu aşabilirsiniz bir süre sonra, Ejderhalar Hanı'nın mücevherli şehrine ve sarayına ulaşacaksınız. O şehrin etrafında, yedi katlı hendek içinde, her tarafta, zehirli ejderhalar ve yılanlar yatar. Onların arasından yürürseniz (onları çiğnerseniz) şehrin içine gireceksiniz, Ejderhalar

Hanı'na görüneceksiniz ve mücevheri bulacaksınız. Şimdi ben ölüyorum. Siz yalnız kalıyorsunuz. Haşmetlim, korkmayın, üzülmeyin. Sağ salım ulaşacaksınız. Böylece, bir kaç gün içinde, *Buddha*'nın sonsuz mutluluğunu bulursanız beni terketmeyin. İyi ve doğru sözlü bir yolcu, bir rehber olarak..."

[Burada dört sayfa gelen bir çift yaprakçık eksiktir.]

XLI.

YNK' T'KDY Q'P'XD' 'YKY ..
 -ıña(-iñä) tãgdi qapayda ekki ..
 'RYX XYZL'R TWRWR 'LKY 'RDNY
 arry qızlar turur elgi ärdini-
 LYK YYP 'NKYR'R .. 'LK. D*
 lig yıp äñirär .. elgindä
 'WYTRW TYKYN KYM SYZL'R ..
 ötrü tegin kim sizlär ..
 TYP 'YYTY 'WL XYZL'R X'P'XCY
 tep ayıttı ol qızlar qapayçı
 PYZ TYP TYDY .. 'WYTRW TYKYN
 biz tep tedi .. ötrü tegin
 P'LYX 'YCYNK' KYRDY 'WYNKTWN
 balıq içiñä kirdi öñtün*

XLII.

Q'P'XQ' T'KDY .. 'WYTRW TWYRT
 qapayqa tãgdi .. ötrü tört
 KWYRKL' QYRQYN YWRWNK ..
 körklä qırqın* yürün ..
 KWYMWŞ YYP 'NKYR'R PW Q'P'X
 kümüş yıp äñirär bu qapay
 KWYZ'DW TWRWR L'R .. TYKYN
 közädü* turur-lar .. tegin
 'YYTS'R Q'P'XCY QYRQYN
 ayıtsar qapayçı qırqın
 PYZ TYDY L'R .. 'WYTRW T'QY ..
 biz tedi-lär .. ötrü taqı ..
 'YCK'RW KYRDY 'WRDW Q'P'X Q'
 içgärü kirdi ordu qapay-qa
 T'KDY 'WL Q'P'XD' S'KYZ KWYRKL'
 tãgdi ol qapayda säkiz körklä

[Prens] [surların?] ete-
 ğine ulaştı. Kapıda tertemiz iki kız duruyordu, elleri mücevherli ipleri eği-
 riyordu. O zaman prens sordu : "Siz kimsiniz ?" O kızlar : "Biz kapının bek-
 çisiyiz" dediler.

Sonra, prens şehrin içine girdi. Doğudaki

kapıya ulaştı.

O zaman, dört güzel kızın, beyaz gümüş bir ipi eğirdiklerini ve bu kapıya bekçilik ettiklerini (gördü). Prens sorunca, "Biz kapıcı kızlarız" dediler.

Sonra, daha da içeri girdi ve saray kapısına ulaştı. O kapıda sekiz güzel,

XLIII.

T'NK "RYX XYZL'R S'RYX
 tañ arıy* qızlar sarıy
 "LTWN YYP 'NKYR'R L'R TYKYN
 altın yıp aņırār-lār tegin
 KWYRKL'RYN T'NKL'P SYZL'R LWW
 körklärin tañlap sizlär lö-
 L'R Q'NY QWNCWY Y MW SYZL'R
 lār qanı qunçuy-ı mu sizlär
 "YYTS'R PYZ 'WRDW Q'P'X KWYZ
 ayıtsar biz ordu qapay köz-
 'TCY PYZ TYP TYDY L'R 'WYTRW
 ätçi biz tep tedī-lār ötrü
 TYKYN 'YCK'RW 'YNC' 'WYTWK
 tegin içgärü inçä ötüg

olağanüstü temiz kız, sarı altın bir ipi eğiriyorlardı. Prens, onların güzelliğini hayranlıkla seyrettikten sonra sordu : "Sizler, Ejderhalar Hanı'nın eşleri misiniz ?"; onlar da "Biz saray kapısının bekçisiyiz" dediler.

Bunun üzerine, prens onlara, içerisi (sarayın içi) için şöyle bir rica

XLIV.

PYRDY PW CYMPWDβYP YZR SWβ
 berdi bu çımbudβıp yer suβ-*
 D'QY P'R'N'S 'WLWŞT'QY X'N
 daqı baranas uluştaqı qan
 'WXLY 'DKW 'WYKLY TYKYN K'LYP
 oylı ädgü ögli tegin kälip
 Q'P'XD' TWRWR 'YCK'RW
 qapayda turur içgärü
 KWYZWNK'LY TYP 'WL 'WYDWN
 közüngäli tep ol ödün
 'WL X'P'X CY QYRXYN L'R ..
 ol qapay-çı qırqın-lar ..
 'YCK'RW KYRYP 'WYTWNTY L'R
 içgärü kirip ötünti-lär

ilette (= verdi) : "Bu Jambudvîpa kıtasındaki Benares ülkesinin hanının oğlu, İyi Düşünceli Prens, gelmiştir; kapıda, içeriye (hükümdara) görünmek umuduyla beklemektedir."

O zaman, bu kapıcı kızlar, içeri girip talebi arz ettiler.

XLV.

LWW X'NY 'YNC' TYP S'QYNC
 lö qanı inçä tep saqınç
 S'QYNTY 'WLWX KWYCLWK QWT
 saqıntı uluy küçlüg qut-
 LWX PWDβ(=Y)SβT L'R 'RM'S'R
 luy bodısaβat-lar* ermäsär
 PW YYRK' N'NK T'KM'K'Y ..
 bu yerkä nän tægägäy ..
 'RTY .. 'WL PWDYSβT 'RYNC
 erti .. ol bodısaβat erinç
 KYRZK WN* TYP YRLQ'DY .. 'WL 'WYDWN
 kirzk-ün tep yarlıyqadı .. ol ödün
 TYKYN 'YCK'RW KYRDY LWW X'NY ..
 tegin içgärü kirdi lö qanı ..

Ejderhalar Hanı, şöyle düşündü : "Büyük, güçlü ve kutsal ruhla donanmış *Bodhisattva*'lardan (biri) olmasaydı, buraya kadar gelemezdi. O bir *Bodhisattva* olmalı. Girsin !" diye emretti. O zaman prens içeri girdi. Ejderhalar Hanı

XLVI.

'WTRW* 'WYNTY 'LKYN TWT'
 utru önti elgin tuta
 KYKWRWP 'RDNY LYK 'WRWNLWQ
 kigürüp ärdini-lig orunluq
 'RKLYK
 'WYZ' 'WLXWRTY LWW Q'NYNK'
 ärklig*
 üzä olıurtı lö qanıa
 T'TYXLYX SWX'NCYX NWM NWM
 tatiyry soyancıy nom nom-
 L'DY 'WLWX 'WYKRWNCWLWK
 ladı uluy ögrünçülüg
 KWYNKLYN PWŞY PYRM'K "SXY
 köñlin poşı bermäk ası
 NWML'DY 'WL LWW Q'NY 'RTYNKW
 nomladı ol lö qanı ärtiñü

onu karşılamak için ilerledi. Elini tutarak onu içeri soktu ve mücevherli tahta oturttu.

(Prens), güçlü Ejderhalar Hanı'na iyi ve hoş yasaları salık verdi; ona büyük sevinçlerle dolu bir kalple sadaka vermenin yararlarını vaaz etti. Ejderhalar Hanı çok

XLVII.

S'BYNTY SWYZWLTY 'YNC'
 seβinti süzülti incä
 TYP TYDY N' KRK'K PWLT
 tep tedi nä kargäk boltu
 KYM 'NC' 'MK'NYP PW
 kim ança ämgänip bu
 YYRK' K'LTYNKYZ PWDYSβT
 yerkä kältinüz bodisaβat
 TYKYN 'YNC' TYP 'WYTWN
 tegin inçä tep ötün-
 TY PW YYRTYNCWD' Q'M'X TYNLX
 ti bu yertinçüdä qamay tınlry-
 L'R 'WYCWN PWRX'N QWTYN
 lar üçün burxan qutın

sevindi, (günahlarından)
 arındı ve şöyle söyledi:
 "Ne gerekti de, bunca acı
 çekip buraya geldiniz?"

Prens *Bodhisattva* şöyle
 arz etti : "Bu dünyadaki
 bütün canlılara *Budd-
 ha'nın* sonsuz mutlu-
 luğunu

XLVIII.

TYL'YW YWQ CYX'Y 'YRYNC' ..
 tiläyü yoq çrşay . iring ..
 YRLX TYNLYX L'RQ' "S'X
 yarlıry tınlry-larqa asay
 TWSW QYLX'LY .. CYNT'M'NY 'RDNY
 tusu qılyalı .. çintämäni ärdini
 QWLW PWŞY Q' K'LYM TYP
 qolu poşı-qa kältim tep
 'WYTWNTY .. L'W LWW X'NY 'YNC'
 ötünti .. läü lö qanı inçä
 TYP YRLX'DY .. Y'R'X'Y 'WYNKR'
 tep yarlıryqadı .. yarayay öñrä
 YM' PWDYSBTL'R MWNCWL'YW
 yemä bodisaβatlar munçulayu

dileyerek; yoksul, mutsuz
 ve zavallı canlılara yarar
 sağlayacak *çintämäni* mü-
 cevherini, bağış olarak, is-
 temeğe geldim" dedi.

Ejderhalar Hanı şöyle
 buyurdu: "Olsun ! ('Uy-
 gun olacak !'). Eskiden de,
Bodhisattva'lar, böyle,

XLIX.

'RDNY PWŞYQ' K'LMYŞY
 ärdini poşıqa kälmiş
 P'R 'RTY "LQWQ' PYRYP
 bar erti alquqa berip
 'YDTYMZ SYZYNK' YM'
 ıdtımız siziñä yemä
 PYRK'Y PYZ .. YYTY KWYN MWNT'
 bergäy biz .. yetti kün munta
 'YNYNK PYZYNK' NWM ..
 eniñ biziñä nom ..
 NWML'NK T'PYN'LYM 'WDWN'
 nomlañ tapınalım uduna-
 LYM PYZYNK' "SK TWSW
 lım biziñä asay tusu

L.

XYLYNK YYTYNC KWYN 'RDNY
 qılñ yettiñ kün ärdini
 "LYP PYR'(=Y)Y(=N)K(=N?)* TYP TYDY ..
 alıp berin (beräyin?) tep tedi ..
 'WL 'WYDWN 'DKW 'WYKLY TYKYN
 ol ödün ädgü ögli tegin
 YYTY KWYN LWL'R T'P'XYN
 yetti kün löläp tapayın
 'WDWXYN "Ş'DY .. YYTYNC ..
 uduyın aşadı* .. yettiñ ..
 KWYN LWL'R X'NY N'R'T'*
 kün löläp qanı narata
 "TLX LWW X'NY QWLQ'QYNT'QY
 atlıy lö qanı qulqaqıntaqı
 CYNT'M'NY 'RDNY "LYP SWYKWP
 çintämäni ärdini alıp söküp

mücevher dilemeğe gelmişlerdi. Onların hepsine (istediklerini) verip gönderdik; size de vereceğiz. Burada yedi gün kalın (=inin), bize yasayı vaaz edin. Tapınalım, saygı gösterelim. Bizi yararlandırın.

Yedinci gün, mücevheri alıp, vereyim (mücevheri alıp, verin?)" dedi.

O zaman, İyi Düşünceli Prens, yedi gün boyunca, ejderhaların büyük sevgi ve saygı göstermeleri sayesinde, yemek yedi. Yedinci gün, Ejderhalar Hanı, Nārada adlı Ejderha Hanı, kulağındaki çintāmañi mücevherini söküp aldı ve

LI.

TYKYNK' PYRDY .. 'YNC' TYP
 teginkä berdi .. inçä tep
 QWT XWLTU MN 'WLWX
 qut qoltı* men uluy
 KWYSWŞYN PW CYNT'M'NY ..
 küşüşin bu çintämäni ..
 'RDNY 'LYP SYZYNK' PWŞY
 ärdini alıp siziñä poştı
 PYRWR MN SYZ Q'C'N PWRX'N
 berür men siz qaçan burxan
 QWTYN PWLS'R SYZ MYNY TYT
 qutın bulsar siz meni tit-
 M'NK XWTX'RYNK SYZYNK'
 mäñ qutyarıñ* siziñä
 QWTWNKWZT' PW SWYLLWX 'T'W/
 qutuñuzta bu suyluy ät'öz-

LII.

D' 'WZ'LYM QWRTWLM'Q ..
 dä ozalın qurtulmaq ..
 YWL Q' T'KYN'LYM .. 'WYTRW
 yol-qa täginälim .. ötrü
 LWW X'NY L'R X'LYTY 'YLYTY
 lö- qanı lär qalıtı elitti
 T'LYWY 'WYKWZK' XYDYXYNK'
 taluy ögüzkä qıdıryña
 T'KWRDY .. XL'TY "NT' T'KDWK
 tägürdi .. qaltı anta tägdük-
 T' 'YNYSY PYRL' Q'ŞYŞTY ..
 tä inisi birlä qaşıtı ..
 'YKY X'D'Ş 'YS'N TWYK'L ..
 ekki qadaş esän tükäl ..
 Q'ŞYŞYP 'WYPYŞTY QWCWŞTY
 qaşıtıp öpisti quçuştı

prende verdi. Ve şu sözlerle selâmet talep etti: "Ben, büyük bir istekle bu çintämäni mücevherini alıp size bağışlıyorum. Siz, *Buddha*'nın sonsuz mutluluğunu bulduğunuz zaman, beni terk etmeyin, kurtarın! Sizin tarafınızdan, sizin yararlı gücünüz (kut'unuz) sayesinde, bu günahkâr bedenden

kaçalın, kurtuluş yoluna erişelim!"

Sonra, ejderhalar, (prensi) (havaya) kaldırarak götürdüler. Okyanus ırmağına, sınırlarına, ulaştırdılar. Oraya vardığı zaman, küçük kardeşiyle buluştu. İki kardeş sağ salım birbirlerine kavuşup öpüştiler, kucaklaştılar,

LIII.

'YXL'ŞTY 'WYTRW SYXT'ŞTY
 ıyłaştı ötrü sıqtaştı-
 L'R YYN' 'WYKWRDYL'R S'ßYNTY
 lar yenä ögürdilär seßinti-
 L'R . . . 'WN(=Y?)RW TYKYN 'YNC' TYP
 lär . . . ö[t ?]rü tegin inçä tep
 "YYTY 'MR'Q X'D'ŞYM 'YŞYNK
 ayıttı amraq qadaşım eşin
 TWŞWNK PYZYNK PYŞ YWZ
 tuşuñ biziñ beş yüz
 'R'N Q'NC' P'RDY .. 'YS'N
 ärän qançä bardı .. esän
 T'KDY MW 'YNYSY "YYX "WYKLY TYKYN
 tägdi mü inisi ayır ögli tegin
 'YNC' TYP TYDY T'LOWY 'YCYNT'
 inçä tep tedi taluy içintä

LIV.

YWQ'DTY QWTSWZ XWßYL'R ..
 yoqadı qutsuz qoßılar ..
 'WYCWN "LXW YWQ'DTY "LXW
 üçün alqu yoqadı alqu
 'WYLTU L'R .. 'WYTRW TYKYN 'RTYNKW
 ölti-lär .. ötrü tegin ärtiñü
 PWS'NTY 'YXL'DY SN N'CWK
 busantı ıyladı sen näçük
 'WZTWNK TYP TYS'R .. PYR
 oztuñ tep tesär .. bir
 KMY SYWQYN TWT' 'WYNTWM
 kemi sıyuqın* tuta öntüm
 TYP TYDY 'WYTRW 'YCYSY TYKYN
 tep tedi ötrü eçisi tegin-
 K' 'YNC' TYP "YYTY 'RDNY
 kä inçä tep ayıttı ärdini

ağlaştılar, hıçkırdılar; sonra yine neşelendiler, sevindiler.

Daha sonra, prens şöyle sordu : "Sevgili kardeşim; eşin dostun ve bizim beş yüz adamımız, nereye gittiler ? Sağ dönebildiler mi ?"

Kardeşi Kötü Düşünceli Prens, şöyle cevap verdi: "Onlar denizin içinde

yok oldular. Kutsuz ve şanssız olduklarından, hepsi yok oldu, hepsi öldü." O zaman, prens çok üzüldü, ağladı. "Peki sen nasıl kurtuldun ?" deyince (küçük kardeşi) : "Ben gemiden kalan bir parçaya tutunarak çıktım" dedi. Sonra ağabeyi prene şöyle sordu : "Mücevheri

LV.

PWLTWNKWZ MW TYP TYDY TYKYN
 bultuñuz mu tep tedi tegin
 KWYNY SBLX 'WYCWN PWLTWM
 köni saßly için bultum
 'WYKWKWKWM TYP TYDY .. 'WYTRW
 ögüküküm* tep tedi .. ötrü
 'YNYSY 'YNC' TYP TYDY SYZ "RWQ
 inisi inçä tep tedi siz aruq
 SYZ "RWXL'NK "Z "WDYNK
 siz aruqlañ az udrñ
 'RDNY M'NK' PYRYNK MN TWT'YYN
 ärdini maña berñ men tutayın
 'WYTRW 'DKW 'WYKLY TYKYN P'Ş
 ötrü ädgü ögli tegin baş-
 YNT'QY 'RDNY(+N?)K "LP 'YNYSYNK
 mtaqı ärdinig(ñ ?) alıp inisiñ*

LVI.

PYRDY P'KRW KYZL'P TWT
 berdi bäkri kizläp tut
 'WXRY "LM'ZWN TYP TYDY ..
 oyrı almazun tep tedi ..
 'WYTRW 'WDYDY 'WL' 'WL' 'WYDWN
 ötrü udıdı "ol" ol ödüñ
 "Y'X 'WYKLY TYKYN KWYNKLYNK'
 ayay ögli tegin köñliñä
 Y'K S'XYNCY KYRDY 'YNC' TYP
 yäk saqınçı kirdi inçä tep
 TYDY S'QYNC S'QYNTY 'WYKWM ..
 tedi saqınç saqıntı ögüm ..
 Q'NKYM SWYND' P'RW MYNY SYß
 qañım söndä bärü* meni seß-
 M'Z 'RTY "CYM* TYKYN K' S'ß'R
 mäs erti eçim tegin-kä seßär

buldunuz mu ?" dedi.
 Prens, doğru sözlü olduğu için, "Buldum yavru-
 cuğum" dedi.

O zaman, küçük kardeşi şöyle söyledi : "Siz yor-
 gunsunuz. Dinlenin. Biraz uyuyun. Mücevheri bana verin, onu ben tutayım."

Bunun üzerine İyi Düşünceli Prens başındaki mücevheri alıp küçük kardeşine

verdi. "Sıkı tut, iyi gizle; hırsız almasın !" dedi. Sonra uyudu.

Bu sırada, Kötü Düşünceli Prens'in kalbine şeytani bir düşünce girdi. şöyle düşündü: "Annem, babam, uzun zamandan beri, beni sevmezlerdi; ağabeyim prensi severlerdi.

LVII.

'RTY .. 'MTY PW 'RDNY PYRL'
 erti .. amtı bu ärdini birlä
 T'KDWKT' 'YCYM KWKY TNKRY K'
 tägdüktä eçim kök täñri-kä
 YWQL'X'Y .. MN 'WYZWM 'YTT'*
 yoqlayay .. men özüm itta

S'NSYZ YYR KWYRW YWRYMYS
 KRK'K
 KRK'K
 kârgäk
 sansız yer körü yorımış kârgäk

'MTY MWN Y 'YKY KWYZ T'KL'RYP*
 amtı muntı ekki köz täglärip
 S'NC'YYN PW Q'NC' P'RX'Y
 sançayın bu qança baryay
 KNTW 'WYLK'Y TYP S'QYNTY 'WYTRW
 kântü ölgäy tep saqıntı ötrü

TWRWP 'YKY Q'MYS SYŞ
 QYYP
 'YLYP*
 turup ekki qamış sış
 qıyıp
 ılıp

LVIII.

'YKY KWYZYNK' SNCYP T'ZTY
 ekki köziñä sançıp täzti
 ... 'WL 'WYDWN 'DKW 'WYKLY TYKYN
 ol ödün ädgü ögli tegin
 'YNSYN 'YNYSYN 'WQYYW
 insin inisin oqıyu
 M'NKR'DY 'YNYM Q'NT' SN
 mañradı inim qanta sen
 'WXRY K'LYP 'YKY KWYZWMYN
 oynı kälip ekki közümin
 T'KL'RW S'NCTY TYP 'YXL'DY ..
 tägläri sançtı tep ıyladı ..
 SYXT'DY PLYK'Y 'YNYW
 sıqtadı kârgäk ötrü

Şimdi, bu mücevherle birlikte oraya gidince, ağabeyim göklere çıkacak. Oysa ben, boşuna sayısız yer görmüş, taban tepmişim. Şimdi ben bunun iki gözünü oyup kör edeyim. Nereye giderse, kendi kendine ölecektir" diye düşündü.

Sonra ayağa kalkarak, iki kamışın ucunu sivriltip (= şiş olacak biçimde kıyıp)

onun iki gözüne saplayıp, kaçtı.

O zaman, İyi düşünceli prens, küçük kardeşini çağırıp, bağırdı: "Kardeşim, neredesin ? Hırsızlar gelip, iki gözümü oyup beni kör ettiler" diye ağladı, balık gibi debelenerek, hıçkırdı.

LIX.

'WYTRW 'WL YYR SWß 'YRŞY
 ötrü ol yer suß irşı
 TNKRY P'R 'RTY .. TYKYN 'MK'KYN
 tâñri bar erti .. tegin ämgäkin
 KWYRW 'WM'TYN TYKYNK'
 körü umatın teginkä
 'YNC' TYP TYDY 'WXRY TYP
 inçä tep tedi oynı tep
 TYDWKWNKWZ N'KW 'WL 'WYZ 'YCYNK'Z
 tedükünüz nägü ol öz eçinâz*
 'RTY .. SYZNY 'WYLZWN TYP
 erti .. sizni ölzün tep*
 'YNC' XYLTY T'ZYP P'RDY
 inçä qultı täzip bardı

Oysa oralarda, *Irş* diye bir cin vardı. Prensın acısını göremeyerek (= dayanamayarak) prensə şöyle söyledi : "Sizin hırsız diye söz ettiğiniz de ne ki ? O sizin öz ağabeyinizdi ! Sizi, ölsün diye, (= sizi öldürmek kastıyla) bu hâle getirdi ve kaçıp gitti.

LX.

'MTY 'YXL'M'NK TWRWNK
 amtu ıylamañ turuñ
 MN YYRCY L'P 'YLYTK'Y MN
 men yerçi-läp elitgäy men
 SYZNY PWDWNQ' T'KWRK'Y
 sizni bodunqa tägürgäy
 MN TYP TYDY .. 'WYTRW
 men tep tedi .. ötrü
 'DKW 'WYKLY TYKYN YWQ'RW
 ädgü ögli tegin yoqqaru
 TWRDY .. TNKRYSY 'WYNT'YW YWL
 turdı .. tâñrisi üntäyü yol
 'YW* PYRDY . PWDWNQ' T'KDY
 ayu berdi . bodunqa tägdi

şimdi, ağlamayın, kalkın. Ben, rehberlik edip sizi götüreceğim. İnsanların yanına ulaştıracağım" dedi.

O zaman, İyi Düşünceli Prens ayağa kalktı. Meleği, bağırarak yol gösteriyordu; (böylece) insanlara ulaştı.

LXI.

TYRYK 'WZTWM K'LTWKWM
 tirig oztum kältüküm
 PW TYP 'WYNTWNTY .. 'WL 'WYDWN
 bu tep ötünti .. ol ödün
 X'NKY Q'N PW S'B 'YŞYDYP
 qañı qan bu saß eşidip
 T'
 KWYK TNKRY P' 'WLYDY SYQT'DY
 kök tãñri ta-pa ulıdı sıqtadı
 YWKS'K 'YDYZ* 'WRWNLWQTYN QWDY
 yüksäk* ediz orunluqtın qodı
 'WYZ K'MYŞTY 'WYK SR'DY* T'LTY
 öz kãmişti ög-sirãdi taltı
 'WYLWK T'K Q'MYLV TWYŞTY
 ölüg tãg qamılu tüşti

[...] sağ kurtuldum, ve işte böyle geldim" diye arz etti.

O zaman, babası han, bu sözleri işitince, gök yüzüne doğru feryat ederek, inleyip sızladı. Yüksek ve değerli tahtından kendini aşığı attı; bilincini yitirdi, bayıldı, ölü gibi boylu boyunca yere düştü.

LXII.

'WYR KYC TYMYN 'WYKL'NTY
 ür keç *timin öglãnti
 'WYTRW 'WL 'WYDWN P'R'N'S
 ötrü ol ödün baranas
 'WLWŞ PWDWNY "LXW PWS'NTY ..
 uluş bodunı alqu busantı* ..
 'YXL'DY L'R 'WL 'WYDWN X'N...N
 ryladı-lar ol ödün qan... n
 Q'NK Y X'N "YYX QYLYNCLX "Q
 qañ-ı qan ayrı qılınçlıy aq*
 'WXLYN 'YNC' TYP SYZYNTY
 oylın inçã tep sezinti*
 "MR'Q 'WXLWM 'WYLTY 'RS'R
 amraq oylum ölti ersär

Çok uzun süre sonra, o zaman, kendine geldi.

Sonra, aynı anda, Benares halkının hepsi üzüldüler ve ağladılar.

O zaman, babası han, kötü eylemli kötü oğlundan, şöyle kuşkulandı: "Eğer sevgili oğlum öldü ise, ben artık

LXIII.

MWNWNK YWZYN YM'
munuñ yüzün yemä
KWYRM'YYN 'WXLWM S'BY ..
körmäyin oğlum saßı* ..
'DKW YBL'X P'LKWRKYNC'
ädgü yaßlaq bälgürginçä
QYNLYQT' Y'TZWN TYP
qınlıqta yatzun tep
YRLX PWLTYP 'LKYN "D'QYN
yarlıy boltı elgin adaqın
P'KL'P QYNLYQT' 'WRDY L'R
bäkläp* qınlıqta urdı-lar
'WL 'WYDWN 'DKW 'WYKLY TYKYN
ol ödüñ ädgü ögli tegin'

bunun yüzünü görmeye-
yim ! "

"(Sevgili) oğlumun iyi
ya da kötü haberi gelene
kadar, (bu ikinci) oğlum
hapiste yatsın" diye emret-
ti. Elini, ayağını zincire
vurup onu hapse attılar. O
sırada, İyi Düşünceli
Prens,

LXIV.

KNTW NYNK QWTY 'WYLVKY 'WYCWN
küntü-niñ qutı ülügi üçün
QWTY W'XŞYKY W'DWZWP 'WYZ
qutı waxşiki* uduzup öz
Q'DYNY YYRYNK' T'KDY KYM Q'NKY
qadını* yerinä tägdi kim qanı
X'N 'WL 'YLYK X'N QYZYN
qan ol ellig qan* qızın
'DKW 'WYKLY TYKYN K' QWLMYŞ
ädgü ögli tegin-kä qolmuş
'RTY TWYNKWR PWŞWK PWLMYŞ
erti tünür büşük* bolmuş
'RTY X'LTYP 'LYX Q'P'XD'
... ..

kendi üstün gücü ve talihi
(kut'u) sayesinde, koruyu-
cu meleşini izleyip, kayın
pederinin ülkesine ulaştı;
zira (kim), babası han, o
kral-han'ın kızını İyi Dü-
şünceli Prense istemiş ve
dünür olmuşlardı.

(Prens) şehrin kapısında

LXV.

'WLWRWR 'RK'N X'N 'WDCY SY
 olurur erkân qan udçı-sı
 PYŞ YWZ 'WD SWYR' 'WYNTY ..
 beş yüz ud sürâ önti ..
 PWQ'SY "ŞNW 'WYNWP TYKYN
 buqası* aşnu önüp tegin-
 YK YWMPWRW* Y'TXWRWP
 ig yumburu yatyurup
 TWYRT "D'XYN 'YNKL'YW ..
 fört adaqın inläyü ..
 KWYLYTDY TWRDY SWYRWK 'WD
 kölitdi* turdı sürüg ud
 Q'M'X 'WYNTWKT' TYLYN Y'LXP
 qamay öntüktä tilin yalyap*
 'YKY KWYZYNT'KY SYŞYN "LYP
 ekki közintäki sışın alıp*

LXVI.

QWDTY 'WYTRW X'PYXCY 'R
 qodtı ötrü qapırçı är
 TWRXWRWP YWL T' 'WYNKY
 turyurup yol-ta öñi
 'WLXWRTY 'WDCY 'R KWYRW
 olyurtı udçı är körüp
 'YNC' TYP "YYTDY SYZ KYŞY
 inçä tep ayıtdı siz kişi-*
 D' "DRWQ P'KR'K 'R KWYZ
 dâ adruq bāgrāk är köz-
 WNWR SYZ SYZ N'KLWK 'YNC'
 ünür siz siz nāglük inçä
 'YRYNC YRLX PWLTWNKWZ .. TYKYN
 irinç yarlıy boltuñuz .. tegin
 'YNC' TYP S'XYNC S'Q
 inçä tep saqınc saq-

otururken, hanın sığırtmacı, beş yüz öküzü sürerek, (ona doğru) ilerledi. Boğa (onun boğası?), öne geçerek, prensi yere yuvarlayıp dört ayağı ile burgu gibi dönerek onu yere gömdü, (onun üstünde) durdu. Sürüdeki öküzlerin tamamı geçtikten sonra (boğa), diliyle yalayıp, iki gözündeki şişi

tamamen çıkardı. Sonra, kapının bekçisi, onu ayağa kaldırdı ve yolun kenarına oturttu. Sığırtmaç, onu görünce şöyle sordu : "Siz, ölümlülerin hepsinden farklı ve çok asil biri gibi görünüyorsunuz. Niye böyle zavallı ve acınacak duruma düştünüz ?"

Prens, şöyle düşündü :
 "Eğer,

LXVII.

YNTY TWYZWMYN 'WXWŞWMYN
 mtı tözümin oyuşumın*
 PLKWRTY SWYZL'S'R 'YNYM
 bälgürti sözläsär inim
 'WYLK'Y .. 'WYTRW TYKYN TWX'
 ölgäy .. ötrü tegin toya*
 YWQ CYX'Y PWŞY CY MN
 yoq çıyay poşı-çı men
 TYP TYDY .. 'WL 'WYDWN
 tep tedi .. *ol ödüñ
 'WDCY 'R 'WYZ 'ßYNK' 'YLTY
 udçı är öz äßinä elitti
 "CYNTY 'ßYNT'KY 'WLWX ..
 açıntı* äßintäki uluy ..
 KYCYKK' TWTWZTY "RTWQ
 kiçigkä tutuztı artuq

LXVIII.

'DKW "CYNYNKL'R TYP PYR "Y
 ädgü açınırar tep bir ay
 "RTWQ "CYNTY "NT' KYN
 artuq* açıntı anta ken
 YM' "XRWQ PWLTy KYNKR'NW*
 yemä aıruq bulı* keñränü
 "Ş PYRWR PWLTy L'R .. Q'LTy
 aş berür boltı-lar .. qaltı
 TYKYN 'WQTY KWYNKLY YYRYNTY ..
 tegin uqtı köñli yerinti ..
 'WYTRW 'WDCY 'RK' P'R'YYN
 ötrü udçı ärkä barayın
 TYP TYDY .. 'WDCY 'R N'KLWK
 tep tedi .. udçı är näglük
 P'RYX S'DYNK'Z* KWYNKLWNKWZNY
 barıy-sadıñaz köñlünüzni

kökümü, oymağımı belirten sözler söylersem, küçük kardeşim ölecek." O zaman prens : "Ben yoksul ve zavallı bir dilenci olarak doğdum" dedi.

Bunun üzerine, sığırtmaç onu kendi evine götürdü, ihtimam gösterdi. Onu evindeki büyüklere ve küçüklere emanet edip, "Ona son derece

iyi bakın" diye tembih etti.

Bir aydan fazla süre ona baktılar. Bundan sonra, yine de, ağır bir yük olarak gördüler ve ona, hordurdanarak yemek vermeğe başladılar. Prens bunu anladığı zaman yüreği burkuldu. Sonra, sığırtmaca, "Ben gideyim" dedi. Sığırtmaç : "Neden gitmek istiyorsunuz (= neden gitmeyi düşündünüz) ? Gönlünüzü

LXIX.

KYM PYRTDY P'RM'NK TYP
 kim bertdi barmañ tep
 TYDY .. TYKYN 'YNC' TYP
 tedi .. tegin inçä tep
 TYDY KWYD'N 'WYR TWRS'R ..
 tedi küdän* .. ür tursar ..
 Y'R'M'Z SYZ M'NK' Q'D'Ş
 yaramaz siz maña qadaş
 PWLTWNBKWZ M'NK' 'DKW S'QYN
 boltuñuz maña ädgü saqın-
 CYNK'Z P'R 'RS'R M'NK' "MTY
 çıñaz bar ersär maña amı
 TYLP
 PYR QWNKQ'YW K'LWRWNK
 bir quñqayu tiläp kälürün

kim yaraladı ? Gitmeyin ! "
 dedi.

Prens de şunları söy-
 ledi: "Bir konuk uzun süre
 kalırsa, uygun olmaz. Siz
 bana kardeş oldunuz. Be-
 nim için iyi bir düşünceniz
 varsa, bana şimdi bir kopuz
 isteyip getirin.

LXX.

K'RWRWN. 'LKYM "TYZW "XZYM
 kälürün. elgim atızu* ayzım
 YYRL'YW 'WYZ 'YKYD'YIN 'WL 'WD
 yırlayu öz egidäyin ol ud-
 CY 'R PYR QWNKQ'W TYL'P K'LWR
 çı är bir quñqau tiläp kälür-
 DY PYRDY "NT' 'WDWZWP P'LYQ
 di berdi anta uduzup balıq
 'WRTWSYNT' P'LTYRD' X'LYN
 ortusınta bältirdä qalın
 XWßR'X "R' 'WLXWRTY TYKYN
 qoßray ara olyurtı tegin
 XWPWZQ' 'RTYNKW 'WZ 'RTY ..
 qopuzqa* ärtiñü .. uz erti ..

Elim çalar, ağzım şarkı
 söyler, kendimi beslerim."

O sığırtmaç, bir kopuz
 isteyip getirdi ve ona ver-
 di. (Prensi) oradan alıp,
 şehrin ortasındaki bir yol
 kavşağına, yoğun bir kala-
 balığın arasına, oturttu.

Prens, kopuzda son de-
 rece ustaydı.

LXXI.

"LKY QWPWZ 'YTYZW "XZY YYRL'YW
 'elgi qopuz itizu ayzı yırlayu
 'WLWRDY 'WLWŞ PWDWN "LQW ..
 olurdu uluş bodun alqu ..
 QWBR'DY YYRYX T'NKL'YW 'YSYRK'YW
 qoşradı yırtı taqlayı esirkäyü*
 'YXL'YW T'KR' TWLY TWRWRL'R
 rılayu tägrä tolı tururlar
 'RTY KWYNYNK' T'NK "DYNCYX
 erti küniñä tañ adınçır
 T'T'XLX "Ş 'YCKW K'LWRWP
 tataılrı aş içkü kälürüp
 T'PYNWR L'R 'RTY T'QY 'WL 'WL
 tapınur-lar erti taqı ol ul-
 WŞT' N'C' 'YRYNC YRLX
 uşta näçä irinç yarlır

LXXII.

XWLTXWCY L'R P'R 'RS'R "LQW
 qoltyuçı-lar bar ersär alqu
 "NT' QWBR'DY PYŞ YWZ QWLTXW
 anta qoşradı beş yüz qoltyu-
 CY TYKYN "NT' 'YKYDTY "LQW
 çı tegin anta egidti alqu
 M'NKY LYK PWLTy L'R 'WL 'WYDWN
 mäñi-lig boltı-lar ol ödün
 Q'DYNY X'N PWRLWQCYSY TYKYN
 qadını qan borluçısı tegin-
 YK KWYRWP 'YNC' TYP
 ig körüp inçä tep
 S'QYNTY "!!!!". 'YCK'RW LWK
 saqıntı içgärü-lüg
 'DKW YYMYŞYK QWŞ L'R "RT'
 üdgü yemişç qus-lar arta-

Eli kopuz çalıp, ağız şarkı söyleyip oturuyordu. Ülke halkının tamamı, oraya koştı; şarkıyı beğenen, acıyan ve ağlayan (insanlar), etrafı (meydanı) doldurup duruyorlardı. Günlerce, olağanüstü özel ve lezzetli yiyecek ve içecekler getirip, ona saygı gösteriyorlardı. Üstelik o ülkede, nice zavallı ve acınacak

dilenci varsa, hepsi oraya toplandılar. Prens, beş yüz dilenciye orada doyurdu, hepsi mutlu oldu.

O sırada, kayın pederi hanın bahçıvanı, prensi görüp şöyle düşündü : "Saraya ait iyi yemişleri kuşlar talan ettikleri

LXXIII.

TYR 'WYCWN TWRQ'RW QYNQ'
 tır için turqaru qınqa
 *T'KYNWR MN 'MTY PW 'RYK 'YLYT'
 tğinür men amtı bu ärig elitä-
 YYN PWRLWQWMYN KWYZ'DZWN
 yin borluqumın közädzün
 "NT" "CYN'YYN TYP 'WYTRW
 anta açmayın tep ötrü
 TYKYNKYK 'YLYTK'LY SWYZL'DY TYKYN
 teginig elitgäli sözlädi tegin
 TYKYNKYK QYDYXYNT'QY
 teginig qıdryntaqı
 XYDYXYNT'XY
 qıdryntaqı

LXXIV.

T'KYR 'WYCWN PWS'NYP P'LYQ
 tğir için busanıp balıq
 'WLWŞT' PYLK'L'RK' "YYTYP
 uluşta bilgälärkä ayıtıp
 KYM YM' 'WYTKWRW 'WM'DY L'R ..
 kim yemä ötkürü umadı-lar* ..
 'WYKWŞ PYLK' KYŞY L'R 'YNC'
 üküş bilgä kişi-lär inçä
 TYDY L'R 'WL KWYZSWZ KYŞY "YX
 tedi-lär ol közsüz kişi ayır
 PYLK' TYTYR "NK' "YYTNK
 bilgä tetir aña ayıtır
 'WL PWRLWXCY 'R KWYZSWZ KYŞY
 ol borluqumın közädzün

için hep cezaya < uğruyoro-
rum >.

< "Şimdi ben bu adamı
götüreyim. Bahçemi (bağ-
larımı) gözetsin, orada ben
de ona bakayım" diye
(kendi kendine) konuştu.
Sonra prensi götüreceğın-
den söz etti. Prens... >

...sınırlarındaki ...
... sınırlarındaki...

... uğradığı için, [bu say-
fadaki ilk satır LXXIII'ün
ilk satırına bağlanıyor]
üzülüp, şehirdeki ve ülke-
deki bilgelere sormuş; on-
lar da bir çözüm bulama-
mışlardı. Birçok bilge kişi
şöyle demişti : "O gözsüz
kişiye, son derece bilge
deniyor. Ona sorun." O
bahçıvan ... gözsüz kişi ...

[Burada, VI ve VII arasındaki eksik yaprakçığın karşılığı olan iki sayfa, yani bir yaprakçık eksiktir.]

LXXV.

NK(+)T' 'YLTYNK "NT" "L
 -ŋta elitiŋ anta al
 C'BYŞ "YW PYRK' MN ..
 çäbiş ayu bergä* men ..
 YYMYŞYNKYN QWŞ XWZXWN
 yemişin quş quzğun ..
 "RT"TM'X'Y 'WYTRW YYMYŞ .. K
 artatmayay ötrü yemiş-
 LYKCY 'R 'YLT'YYN TYP TYDY
 likçi* är elitäyin tep tedi
 'WYTRW TYKYN 'WL PYŞ YWZ XWL
 ötrü tegin ol beş yüz qol-
 TXWCY L'R'X "ŞYN SWBYN
 tıuçı-laray aşın suβın

... [Beni?] [bahçe?]'nize götürün. Orada, size kur-nazca bir oyun göstereceğim; yemişlerinizi (bundan böyle) kargalar ve (başka) kuşlar talan etmeyecekler."

Bunun üzerine yemişlik görevlisi: "(Sizi oraya götürüyüm!" dedi.

Sonra prens, o beş yüz dilenciye, (ihtiyaçları olan) yemekleri, suyu,

LXXVI.

TWNY "TWKY QWPY TWYK'TY XYL
 tonı 'ätüki* qopı tükäti* qıl-
 TY P'RC' Q' X(=S)WM'RW S'β
 tı barça-qa xumaru* saβ
 QWDTY 'YKYL'YW SYL'R NY KWYRWŞ
 qodtı ekkiläyü silär-ni* körüş-
 M'K'Y MN Q'C'N PWRX'N
 mägäy men qaçan burxan
 XWTY N PWLS' MN SYL'R
 qutı-n bulsa* men silär-
 NY P'RC' "NT' XWT'RX'
 ni barça anta qutarıya
 MN TYP TYDY ... 'WYTRW

elbise ve ayakkabıları, hepsini birden ve tamamen verdi. Onların hepsine, veda (tesellî, ya da vasiyet) sözleri söyledi : "Sizlerle artık ikinci kez karşılaşmayacağım. Ne zaman (Eğer?) *Buddha*'nın sonsuz mutluluğunu bulursam, sizleri, hepinizi, o zaman kurtaracağım" dedi.

LXXVII.

'WL 'WYDWN 'WL PYŞ YWZ XWLTXW
 ol ödün ol beş yüz qoltıu-
 CYL'R PW S'β'X 'YŞYDYP 'WL
 çılar bu saşay eşidip ul-
 YDY L'R SYQT'DY L'R X'LTY PWZ'XW
 ıdı-lar sıqtadı-lar qaltı buzaıu
 SYN 'YNTWRMYŞ 'YNK'K T'K
 sın entürmiş* inäk tæg
 'WLYYW 'YNC' TYP 'WYTWN
 ulıyu inçä tep ötün-
 TY L'R 'WYKSWZ 'WYKY X'NKSYZ Q'NKY
 ti-lär ögsüz ögi qaırsız qaıı
 SYZ PWLWTKWZ "MTY PYZNY 'YRYNC
 siz boltuıuz amtı bizni iring

O zaman, o beş yüz dilen-
 ci, bu sözü işitip uludular,
 sızlandılar, buzağısını ara-
 yan inek gibi böğürüp
 şöyle arz ettiler : "Öksü-
 zün anası, yetimin babası
 siz oldunuz. Şimdi bizi
 mutsuz ve

LXXVIII.

YRLX XYLYP X'NC' P'RZR
 yarlıy qılıp qaıça barır
 SYZ . . . 'WL 'WYDWN TYKYN
 siz . . . ol ödün tegin
 'YNC' TYP "'''' YRLQ'DY PW YZR
 inçä tep "'''' yarlıyqadı bu yer-
 TYNCW TWYRWSY "NT'X 'WL
 tinçü törüsi antay ol
 'MR'Q YM' "DRYLWR S'βYK
 amraq yemä adılır seşig
 YM' S'ŞLWR TYP TYDY ..
 yemä säşilür* tep tedi..
 'WYTRW TYKYN:: 'WL PWRL
 ötrü tegin :: ol borl-

zavallı kılıp, nereye gidi-
 yorsunuz ? "

O zaman prens, şöyle
 söyledi: "Bu yeryüzünün
 yasası öyledir (ki) sevilen
 de ayrılır, seven de ayrılır"
 dedi.

LXXIX.

WXCY 'R PYRL' P'RDY PWR
 uççı är birlä* bardı bor-
 LWXT' T'KM/Ş T' PWRLWQ
 luqta tägmiş-tä borluq-
 CY 'RK' 'YNC' TYP
 çı ärkä inçä tep
 TYDY X'C KR'KLYK YYMYŞ
 tedi qaç kâraklig* yemiş
 SWYKWT YNK* 'WYZ' PYR'R CYNK
 sögüt (-in) üzä birär çin-
 R'TXW* "S(=Ş)YNK PYR SWYKWT 'WYZ
 ratyu asıñ bir sögüt* üz-
 ' PYR'R CYNKR'TXW "S'NK
 ä birär çinratyu asıñ

Sonra, prens o bahçıvanla birlikte gitti.

Bahçeye ulaştınca, bahçıvana şöyle söyledi: "Birkaç elverişli meyve ağacının üstüne birer çingirak asın. Herbirinin (herbir ağacın) üstüne,

LXXX.

'YŞYX P'N(+N?)K* Q'M'X 'YŞYX
 işıy bañ qamay işıy
 P'ŞYN PYRK'RW P'P MYNYNK
 başın birgärü bap meniñ
 'LYKD' 'WRWNK XWŞ XWZXWN
 eligdä uruñ quş quzğun
 QWNS' 'YŞYX 'X T'RTX Y
 qonsa işıy-ay tartı-ı*
 MN SWYKWT T'PR'K'Y:-
 men sögüt täpräğäy :-
 XWŞL'R XWNM'XY YYMYŞYNK'Z
 quşlar qonmayı yemişinüz
 "RT'M'X'Y TYP "::::" TYDY "::::" ..
 artamayay tep "::::" tedi "::::" ..

birer ip bağlayın. Bütün iplerin ucunu bir noktada birleştirerek onu benim elime verin. Kargalar ya da (başka) kuşlar kondukları zaman, ben ipi çekeceğim; ağaçlar sallanacak, kuşlar konmayacak, yemişiniz de berbat olmayacak" dedi.